

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Чернігівська політехніка»
Навчально-науковий інститут права та соціальних технологій
Кафедра публічного та приватного права

ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до семінарських занять для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського)
рівня вищої освіти спеціальності 081 «Право»

*Обговорено та рекомендовано
на засіданні кафедри
публічного та приватного права
Протокол № 6 від 11 січня 2022 року*

Чернігів - 2022

ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО. Методичні вказівки до семінарських занять для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 081 «Право» / Укл.: Апанасенко К.І., Шпомер А.І. – Чернігів: НУ «Чернігівська політехніка», 2022. – 115 с.

Укладачі:

АПАНАСЕНКО КАТЕРИНА ІВАНІВНА, доцент кафедри публічного та приватного права, доктор юридичних наук, доцент

ШПОМЕР АЛЛА ІВАНІВНА, доцент кафедри публічного та приватного права, кандидат юридичних наук, доцент

Відповідальний за випуск:

ЛИТВИНЕНКО ВАЛЕНТИНА МИКОЛАЇВНА, завідувач кафедри публічного та приватного права, кандидат юридичних наук, доцент

Рецензент:

СЕЛЕЦЬКИЙ ОЛЕКСІЙ ВІКТОРОВИЧ, декан юридичного факультету, кандидат юридичних наук, доцент

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	4
1. ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО»...6	
1.1 Тематичний план навчальної дисципліни «Господарське право»	6
1.2 Структура навчальної дисципліни.....	11
1.3 Методи поточного та підсумкового атестаційного контролю з навчальної дисципліни «Господарське право»	12
2. ТЕМАТИЧНІ ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ	15
Семінарське заняття 1. Поняття, види та загальні засади господарської діяльності. Господарське право як галузь права.....	15
Семінарське заняття 2. Правове становище суб'єктів господарських правовідносин. Загальні засади майнових відносин у сфері господарювання	25
Семінарське заняття 3. Основні напрями та форми участі держави і місцевого самоврядування у регулюванні господарської діяльності	42
Семінарське заняття 4. Правові основи захисту економічної конкуренції, захисту суб'єктів господарювання і споживачів від недобросовісної конкуренції	50
Семінарське заняття 5. Господарські зобов'язання. Правове регулювання ціноутворення	55
Семінарське заняття 6. Відповідальність за правопорушення у сфері господарювання	64
Семінарське заняття 7. Правове регулювання банкрутства.....	71
Семінарське заняття 8. Галузі та види господарської діяльності. Господарсько-торговельна діяльність.....	78
Семінарське заняття 9. Оренда майна та лізинг	84
Семінарське заняття 10. Правове регулювання інвестиційної та інноваційної діяльності. Правові основи зовнішньоекономічної діяльності	90
Семінарське заняття 11. Правове регулювання фінансів і банківської діяльності.....	100
Семінарське заняття 12. Правове регулювання страхової діяльності.....	105
Додаток А – Орієнтовний перелік питань до іспиту	112

ПЕРЕДМОВА

Метою викладання навчальної дисципліни «Господарське право» є формування у студентів теоретично і емпірично обґрунтованих знань господарського законодавства України, правових основ здійснення господарської діяльності, знань про правове регулювання господарських зобов'язань і договорів, господарсько-правову відповідальність, а також про об'єктивні закономірності еволюції правової регламентації господарських відносин.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Господарське право» є передача студентам комплексу знань про поняття, систему і роль господарського права в сучасних умовах, правовий статус суб'єктів господарювання, правові засади державного регулювання господарських відносин, а також з'ясування теоретичних і практичних питань правового регулювання окремих галузей господарської діяльності. Вивчення студентами основних положень господарського права дасть їм змогу опанувати інші фундаментальні дисципліни, допоможе формувати економічне та правове мислення, потрібні для ефективної практичної діяльності в умовах сучасної ринкової економіки України.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні **знати:**

- поняття, предмет, метод, джерела господарського права та його місце у системі права України;
- правовий статус суб'єктів господарювання;
- загальні положення державного регулювання господарської діяльності;
- сутність правових категорій господарського права;
- основи правового регулювання відносин в окремих сферах і галузях господарської діяльності;
- зміст господарсько-договірних і організаційно-господарських правовідносин;
- особливості застосування господарсько-правової відповідальності;

уміти:

- вільно користуватися нормативним матеріалом з теми курсу та застосовувати його у практичних ситуаціях;
- аналізувати та застосовувати норми господарського права;
- правильно тлумачити юридичні факти господарського права та застосовувати на практиці отримані знання;
- розв'язувати теоретичні й практичні завдання з господарського права;
- застосовувати зразки господарських документів у практичній діяльності для вирішення правових питань;
- аналізувати конкретні випадки із практики застосування господарського законодавства і змодельованих ситуацій;
- шукати, відбирати, аналізувати та застосовувати нормативно-правові акти для вирішення конкретних питань юридичного характеру у своїй

практичній професійній діяльності.

Згідно з навчальним планом, крім лекцій з курсу «Господарське право», з метою контролю підготовки та оцінки рівня знань студентів проводяться семінарські заняття, а також передбачена самостійна робота студентів.

Навчально-методичне видання підготовлено з метою вироблення у студентів навичок самостійно опрацьовувати законодавчу базу та науково-теоретичну літературу. На основі аналізу рекомендованих джерел студенти повинні навчитися формулювати і обґрунтовувати висновки не тільки теоретичного, а й практичного (прикладного) характеру.

Методичні вказівки можуть використовуватись як для проведення семінарських занять, так і для самостійної роботи студентів, оскільки з кожної теми курсу наведено перелік основних теоретичних запитань, сформульовано перелік контрольних питань для перевірки знань студентів з ключових питань, а також перелік тем для написання рефератів, тестові завдання та задачі.

До кожної теми складено перелік законодавчих актів і спеціальної літератури, необхідної для підготовки до семінарських занять та самостійної роботи студентів.

У методичних вказівках запропоновано також критерії оцінювання знань студентів, складені відповідно до Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Національного університету «Чернігівська політехніка», погодженого вченою радою НУ «Чернігівська політехніка» (протокол № 6 від 31.08.2020) та затвердженого наказом ректора від 31.08.2020 № 26.

1. ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО»

1.1 Тематичний план навчальної дисципліни «Господарське право»

Змістовий модуль 1. Загальні положення про правове регулювання господарських відносин. Правове становище суб'єктів господарських правовідносин

Тема 1. Поняття, види та загальні засади господарської діяльності

Поняття господарської діяльності. Ознаки господарської діяльності. Види господарської діяльності. Загальні засади господарської діяльності.

Підприємництво як основний вид господарської діяльності. Ознаки комерційної господарської діяльності. Принципи здійснення господарської комерційної діяльності. Обмеження у здійсненні підприємницької діяльності. Поняття та ознаки некомерційної господарської діяльності. Суб'єкти і форми здійснення некомерційної господарської діяльності. Основні засади правового регулювання некомерційної господарської діяльності.

Тема 2. Господарське право як галузь права

Поняття господарського права. Предмет господарського права. Поняття та види методів господарського права.

Поняття господарських правовідносин. Ознаки господарських правовідносин. Основні види господарських правовідносин. Критерії розмежування відносин у сфері господарювання з іншими видами відносин.

Господарське право як галузь правової науки. Місце господарського права в системі права України. Поняття, цілі й система господарського права як навчальної дисципліни.

Поняття й основні види джерел господарського права. Класифікація джерел господарського права (за критерієм засобу формування): нормативно-правовий акт, правовий звичай, юридичний прецедент, нормативний договір, юридична доктрина.

Тема 3. Правове становище суб'єктів господарських правовідносин. Загальні засади майнових відносин у сфері господарювання

Поняття суб'єктів господарського права. Ознаки суб'єктів господарських правовідносин. Види суб'єктів господарських правовідносин. Поняття суб'єктів господарювання. Ознаки суб'єктів господарювання. Основні види суб'єктів господарювання. Порядок створення суб'єктів господарювання. Порядок припинення діяльності суб'єктів господарювання.

Поняття та види майна суб'єктів господарювання. Склад майна суб'єктів господарювання. Джерела формування майна суб'єкта господарювання. Право власності як основне речове право у сфері господарювання. Право господарського відання та право оперативного управління як правові титули майна.

Правовий режим державного майна. Правовий режим комунального майна. Поняття колективної власності.

Поняття й ознаки цінних паперів як особливого виду майна суб'єктів господарювання. Види та групи цінних паперів. Нормативно-правова база випуску та обігу цінних паперів в Україні. Порядок випуску цінних паперів.

Поняття підприємства. Ознаки підприємства. Види підприємств. Організаційні форми підприємств. Категорії підприємств.

Правовий статус державних комерційних підприємств. Правове становище казенних підприємств. Правовий статус комунальних унітарних підприємств. Особливості управління державним та комунальним секторами економіки.

Поняття, види і правове становище приватних підприємств. Правовий статус підприємств з іноземними інвестиціями та іноземних підприємств. Особливості та види підприємств колективної власності. Ознаки та особливості правового становища виробничих кооперативів. Правовий статус підприємств релігійних організацій та громадських об'єднань. Правове становище фермерських господарств.

Поняття, ознаки і види господарських товариств. Загальні засади правового статусу господарських товариств: правові засади створення, функціонування, припинення діяльності.

Особливості правового становища акціонерних товариств та їх види - публічні акціонерні товариства і приватні акціонерні товариства. Органи акціонерного товариства. Права та обов'язки акціонерів.

Особливості правового становища товариства з обмеженою відповідальністю і товариства з додатковою відповідальністю.

Особливості правового становища повного товариства. Особливості правового становища командитного товариства та його учасників (повних учасників і вкладників).

Правовий статус фізичної особи-підприємця: порядок державної реєстрації, характерні ознаки фізичних осіб - підприємців як суб'єктів господарювання, особливості банкрутства. Обмеження господарської правосуб'єктності фізичних осіб-підприємців.

Поняття й ознаки об'єднань підприємств. Види й організаційно-правові форми об'єднань підприємств. Холдингові компанії: поняття, порядок створення, особливості правового становища. Правове становище кредитних спілок.

Тема 4. Основні напрями та форми участі держави і місцевого самоврядування у регулюванні господарської діяльності

Поняття, види і характеристика правових форм державного керівництва економікою (державне прогнозування і розроблення програм економічного і соціального розвитку України, управління, контроль, нормативне регулювання). Поняття, види і характеристика методів державного керівництва економікою. Поняття державної регуляторної політики. Суб'єкти та етапи регуляторної діяльності.

Поняття, види та характеристика основних засобів державного регулювання господарської діяльності. Правові засади ліцензування видів господарської діяльності. Характеристика дозвільної системи у сфері господарської діяльності. Основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності.

Змістовий модуль 2. Правове регулювання відносин у сфері економічної конкуренції та ціноутворення. Господарські зобов'язання

Тема 5. Правові основи захисту економічної конкуренції, захисту суб'єктів господарювання і споживачів від недобросовісної конкуренції

Поняття економічної конкуренції. Роль економічної конкуренції. Правовий статус антимонопольних органів. Система законодавства про захист економічної конкуренції. Основні види порушень законодавства про захист економічної конкуренції. Санкції за порушення законодавства про захист економічної конкуренції (господарсько- адміністративні штрафи, господарсько- організаційні санкції, безоплатне вилучення майна, дування шкоди).

Поняття недобросовісної конкуренції. Ознаки та групи порушень, що належать до недобросовісної конкуренції (неправомірне використання ділової репутації, створення перешкод господарюючим суб'єктам у процесі конкуренції та досягнення неправомірних переваг у конкуренції, неправомірні дії щодо комерційної таємниці конкурента/іншого суб'єкта господарювання). Відповідальність за недобросовісну конкуренцію.

Тема 6. Господарські зобов'язання. Правове регулювання ціноутворення

Поняття й ознаки господарських зобов'язань. Види господарських зобов'язань. Виконання господарських зобов'язань. Підстави виникнення господарських зобов'язань. Підстави припинення господарських зобов'язань. Розірвання господарських зобов'язань. Поняття господарського договору. Ознаки господарського договору. Функції господарського договору. Класифікація господарських договорів. Види господарських договорів за критеріями: обов'язковості, строку дії, за взаємним становищем сторін, за економічним змістом та юридичними ознаками та іншими ознаками. Зміст господарського договору (істотні умови, звичайні і випадкові умови). Форма господарського договору. Модифікації письмової форми договору (повна, скорочена, стандартна або договір приєднання, нотаріальна). Порядок укладання, зміни та розірвання господарських договорів. Визнання господарського договору недійсним: підстави і правові наслідки.

Ціна як економічна категорія. Ціна як правова категорія. Класифікація цін. Поняття вільних цін і тарифів. Способи державного регулювання цін тарифів. Система органів, що здійснюють регулювання цін і тарифів. Контроль за дотриманням дисципліни цін. Відповідальність у сфері ціноутворення.

Змістовий модуль 3. Інститути господарсько-правової відповідальності та банкрутства

Тема 7. Відповідальність за правопорушення у сфері господарювання

Поняття та ознаки господарсько-правової відповідальності. Види господарсько-правової відповідальності. Підстави господарсько-правової відповідальності. Господарське правопорушення як підстава господарсько-правової відповідальності. Принципи (загальні засади) господарсько-правової відповідальності. Межі господарсько-правової відповідальності.

Відшкодування збитків, неустойка (штрафні санкції), адміністративно-господарські та оперативно-господарські санкції як основні види господарських санкцій. Підстави і порядок застосування господарських санкцій. Особливі строки застосування адміністративно-господарських санкцій. Конфіскація як вид господарсько-правових санкцій.

Тема 8. Правове регулювання банкрутства

Поняття банкрутства. Ознаки банкрутства. Види і правовий статус учасників провадження у справі про банкрутство. Стадії провадження у справі про банкрутство. Матеріально-правові та процесуально-правові підстави відкриття провадження у справі про банкрутство. Особливості відкриття провадження у справі про банкрутство.

Судові процедури, що застосовуються до боржника в процесі провадження справи про банкрутство (розпорядження майном боржника, санація, ліквідаційна процедура), особливості цих судових процедур. Правовий статус розпорядника майна. Поняття й призначення плану санації. Черговість задоволення вимог кредиторів під час ліквідаційної процедури.

Змістовий модуль 4. Правове регулювання господарсько-торгівельної діяльності

Тема 9. Галузі та види господарської діяльності. Господарсько-торговельна діяльність

Підстави спеціального регулювання певних видів господарських відносин. Поняття виду та галузі господарської діяльності. Класифікація господарських відносин на галузі та види. Поняття, структура і значення Класифікатора видів економічної діяльності.

Характеристика договору поставки: правове регулювання, специфічні ознаки, умови договору. Договір контрактації сільськогосподарської продукції: поняття, сторони, зміст, правове регулювання. Характеристика договору міні (бартеру).

Договір постачання енергетичними та іншими ресурсами через приєднану мережу: поняття, особливості правового становища сторін, зміст, система правового регулювання. Правила постачання окремих видів енергії. Характеристика договору зберігання у товарному складі.

Тема 10. Оренда майна та лізинг

Договір оренди майна: правове регулювання, поняття, ознаки та умови договору. Права та обов'язки сторін договору. Особливості оренди державного та комунального майна. Припинення договору оренди. Поняття, умови договору фінансового лізингу. Права та обов'язки сторін договору, відповідальність за договором.

Змістовий модуль 5. Правове регулювання інвестиційної та інноваційної діяльності. Правові основи зовнішньоекономічної діяльності

Тема 11. Правове регулювання інвестиційної та інноваційної діяльності

Поняття інвестицій та інвестиційної діяльності. Види і форми інвестицій. Державне регулювання інвестиційної діяльності та управління у цій галузі суспільних відносин. Види інвестиційної діяльності. Суб'єкти та об'єкти інвестиційної діяльності. Форми інвестиційної діяльності.

Поняття інновацій та інноваційної діяльності. Система законодавства про інноваційну діяльність. Поняття, суб'єкти та об'єкти інноваційних правовідносин. Заходи щодо стимулювання інноваційної діяльності.

Тема 12. Правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності

Поняття, види зовнішньоекономічної діяльності. Ознаки зовнішньоекономічної діяльності. Принципи зовнішньоекономічної діяльності. Законодавство про зовнішньоекономічну діяльність. Суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності. Правовий режим зовнішньоекономічної діяльності.

Поняття, форми, види іноземних інвестицій. Гарантії і компенсації іноземним інвесторам. Правове становище торгово-промислових палат.

Поняття та ознаки зовнішньоекономічного договору. Правове регулювання зовнішньоекономічних договорів. Правила ІНКОТЕРМС у системі правового регулювання зовнішньоекономічних договорів. Види зовнішньоекономічних договорів. Форма зовнішньоекономічного договору. Зміст зовнішньоекономічного договору.

Змістовий модуль 6. Правове регулювання фінансів, банківської та страхової діяльності

Тема 13. Правове регулювання фінансів і банківської діяльності

Порядок відкриття рахунків суб'єктам господарювання у банках. Правовий режим вкладного (депозитного) рахунку, поточного рахунку, кореспондентського рахунку. Порядок та форми розрахунків у господарському обороті. Платіжні доручення. Платіжні вимоги, платіжні вимоги-доручення. Розрахункові чеки. Розрахунки за акредитивами, вексельні розрахунки.

Тема 14. Правове регулювання страхової діяльності

Поняття страхової діяльності. Законодавство про страхову діяльність. Види страхування та страхових правовідносин за законодавством України. Правове становище учасників страхової діяльності: страховиків, страхових посередників (страхових агентів і страхових брокерів), аварійних комісарів, об'єднань страховиків. Ліцензування страхової діяльності. Державний нагляд за страховою діяльністю. Договори страхування в системі господарських договорів.

1.2 Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем		Кількість годин для денної форми навчання			
		Всього	У тому числі		
			Лек.	Сем.	С.р.
1	2	3	4	5	6
Змістовий модуль 1. Загальні положення про правове регулювання господарських відносин. Правове становище суб'єктів господарських правовідносин					
1.	Поняття, види та загальні засади господарської діяльності	8	1	1	4
2.	Господарське право як галузь права	7	1	1	3
3.	Правове становище суб'єктів господарських правовідносин. Загальні засади майнових відносин у сфері господарювання	7	2	2	5
4.	Основні напрями та форми участі держави і місцевого самоврядування у регулюванні господарської діяльності	8	2	2	6
Разом за змістовим модулем 1		30	6	6	18
Змістовий модуль 2. Правове регулювання відносин у сфері економічної конкуренції та ціноутворення. Господарські зобов'язання					
5.	Правові основи захисту економічної конкуренції, захисту суб'єктів господарювання і споживачів від недобросовісної конкуренції	14	2	2	12
6.	Господарські зобов'язання. Правове регулювання ціноутворення	16	2	2	10
Разом за змістовим модулем 2		30	4	4	22
Змістовий модуль 3. Інститути господарсько-правової відповідальності та банкрутства					
7.	Відповідальність за правопорушення у сфері	14	2	2	10

	господарювання.				
8.	Правове регулювання банкрутства	16	2	2	12
	Разом за змістовим модулем 3	30	4	4	22
Змістовий модуль 4. Правове регулювання господарсько-торгівельної діяльності					
9.	Галузі та види господарської діяльності. Господарсько-торгівельна діяльність	14	2	2	10
10.	Оренда майна та лізинг	16	2	2	12
	Разом за змістовим модулем 4	30	4	4	22
Змістовий модуль 5. Правове регулювання інвестиційної та інноваційної діяльності. Правові основи зовнішньоекономічної діяльності					
11.	Правове регулювання інвестиційної та інноваційної діяльності	16	2	1	13
12.	Правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності	14	2	1	11
	Разом за змістовим модулем 5	30	4	2	24
Змістовий модуль 6. Правове регулювання фінансів, банківської та страхової діяльності					
13.	Правове регулювання фінансів і банківської діяльності	16	2	2	12
14.	Правове регулювання страхової діяльності	14	2	2	10
	Разом за змістовим модулем 6	30	4	4	22
	Усього годин за дисципліну	180	26	24	130

1.3 Методи поточного та підсумкового атестаційного контролю з навчальної дисципліни «Господарське право»

Поточний контроль проводиться у процесі роботи зі студентами під час лекцій, семінарських занять та консультацій, захисту індивідуальних робіт, тестування, а також опитування студентів з питань, що виносяться на самостійне опрацювання. Після завершення вивчення змістових модулів студенти пишуть контрольні роботи. Варіанти завдань до контрольної роботи знаходяться в пакеті документів на дисципліну.

Семестровий контроль за результатами вивчення дисципліни проводиться в останній атестаційний тиждень семестру (сесію) у формі усного іспиту з питань за дисципліною. Бали, які набрані студентом під час семестрового контролю, дораховуються до модульних оцінок.

Основні види робіт та правила їх оцінювання

Робота на семінарському занятті

На семінарському занятті проводиться *усне опитування* за питаннями, винесеними на це заняття (за вибором викладача). Також оцінюються відповіді на питання інших студентів, запитання студентів до інших студентів, відповіді на питання для повторення (з тем, що були вивчені раніше). Максимальна кількість балів може бути виставлена студентам, підготовленим до відповідей на усі питання теми.

Оцінюючи відповідь, викладач керується такими критеріями, як: правильність відповідей на питання, повнота й конкретність відповіді, ступінь використання наукових і нормативних джерел, уміння пов'язати теорію з практикою, логіка й аргументованість викладу думок, культура мови.

Вирішення практичних завдань проводиться письмово на кожному занятті. Викладач викликає декількох студентів та пропонує їм для вирішення задачі, які студенти повинні вирішити самостійно в письмовому вигляді з необхідною аргументацією та посиланням на законодавство. Для цього необхідно вивчити викладену в задачі ситуацію, дати їй правову оцінку і на підставі відповідних нормативних актів, грамотного тлумачення правових норм, що підлягають застосуванню, сформулювати правильне й обґрунтоване рішення.

Оцінюючи вирішення задачі, викладач керується такими критеріями: повнота та послідовність відповіді, правильність нормативного та наукового обґрунтування.

Письмове опитування на семінарі проводиться на початку кожного заняття (10-15) хвилин. Викликаються декілька студентів, які повинні дати відповіді на запитання, запропоновані викладачем. Це можуть бути питання як теми даного семінарського заняття, так і з попередніх тем. Метою проведення письмового опитування є перевірка підготовленості студентів до семінарського заняття та їх уміння змістовно й коротко викласти окремі питання теми.

Оцінюючи відповідь, викладач керується такими критеріями: повнота, правильність і стислість відповіді, логіка й аргументованість викладу думок.

Вирішення тестових завдань проводиться на початку кожного семінарського заняття (5-10) хвилин. Викладач викликає 4-6 студентів, які повинні дати відповіді на тестові запитання.

Письмова робота за результатами модульного контролю

Викладач організує проведення письмових контрольних робіт студентів за результатами вивчення кожного змістового модуля. Письмова робота може включати теоретичні питання, тестові та практичне завдання. Питання письмової роботи охоплюють усі теми відповідного змістового модуля. Максимальна кількість балів, яку студент може отримати за результатами однієї письмової роботи, становить 10 балів.

Індивідуальна робота студента

Індивідуальна робота студента полягає у написанні реферату та здійсненні реферування літератури. Реферат готується з обов'язковим аналізом дискусійного питання за темою, включеною до програми дисципліни, з викладенням власної точки зору на цю проблему. Теми робіт, запропоновані у методичних вказівках для самостійної роботи і планах семінарських занять, студенти обирають самостійно.

Реферування наукової літератури полягає в тому, що викладач пропонує студентам наукову літературу (монографії, наукові статті тощо), студенти самостійно її опрацьовують і представляють короткий звіт у вигляді невеликого реферату (2-3 стор.) про свої враження від прочитаного. У звіті має бути висловлена позиція студента відносно наукових поглядів на порушені в науковій літературі питання, аргументовано позитивне або негативне відношення до них, запропоновано власні підходи до вирішення відповідних проблем.

Підсумкова контрольна робота

Підсумкова контрольна робота проводиться за результатами вивчення усіх змістових модулів. Вона включає теоретичне питання, тестові завдання й ситуаційну задачу. У завдання контрольної роботи можуть включатися питання з тем, вивчення яких не виносилось на семінарські заняття, але які передбачені навчальною програмою як теми для самостійного вивчення.

Про проведення підсумкової роботи студенти попереджаються не менш як за тиждень. З переліком тем, питання з яких буде винесено на контрольну роботу, студенти теж ознайомлюються завчасно.

2. ТЕМАТИЧНІ ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінарське заняття 1. Поняття, види та загальні засади господарської діяльності. Господарське право як галузь права

Питання для обговорення на семінарському занятті

1. Поняття та види господарської діяльності.
2. Підприємництво як основний вид господарської діяльності. Обмеження у здійсненні підприємництва.
3. Поняття та ознаки некомерційної господарської діяльності.
4. Поняття, ознаки та види господарських правовідносин.
5. Загальні засади господарської діяльності.
6. Предмет, метод та система господарського права.
7. Поняття й основні види джерел господарського права.
8. Поняття, ознаки та особливості господарського законодавства.
9. Система господарського законодавства.
10. Господарсько-правові норми: поняття та види.
11. Кодифікація господарського законодавства: історія та актуальні проблеми.
12. Місце господарського права в системі права України.

Теми для написання рефератів:

1. Економічні засади правового регулювання господарських відносин.
2. Історія становлення та розвитку правового регулювання господарської сфери суспільного життя на українських землях.
3. Правовий режим малого підприємництва в Україні.
4. Державна підтримка суб'єктів малого та середнього підприємництва.
5. Інститут бізнес-омбудсмена: український та зарубіжний досвід.
6. Відмежування господарських правовідносин від суміжних правовідносин.
7. Проблеми правового регулювання некомерційної господарської діяльності.
8. Специфіка та різновиди організаційно-господарських відносин.
9. Управління господарською діяльністю як категорія господарського права.
10. Сучасні тенденції модернізації господарського законодавства.
11. Досвід країн Європи з кодифікації господарського законодавства.
12. Концепція комерційного (підприємницького) права в Україні та за кордоном.
13. Історія розробки й прийняття Господарського кодексу України.
14. Проблеми декодифікації господарського законодавства.
15. Проблема неузгодженостей у цивільному та господарському законодавстві України.
16. Господарське право як комплексна галузь права.
17. Перспективи розвитку господарського права як галузі права та галузі

законодавства.

18. Основні напрямки адаптації господарського законодавства до законодавства Європейського Союзу.
19. Значення господарського права в забезпеченні сталого розвитку.
20. Договір у механізмі правового регулювання господарських відносин.
21. Теорія адміністративно-господарського права.

Ситуаційні задачі

Задача 1

Приватне підприємство (ПП) відмовилося виконувати вимоги нормативно-правового акту Державної податкової служби України, оскільки цей акт: 1) з точки зору ПП, суперечить податковому законодавству, в тому числі Податковому кодексу, що є неприпустимим для правової держави; 2) не пройшов реєстрацію в Міністерстві юстиції; 3) не був оприлюднений у встановленому законом порядку.

Чи є обґрунтованою позиція ПП? Аргументуйте свою відповідь.

Задача 2

Міністерство юстиції України відмовило у реєстрації нормативно-правового акту Міністерства аграрної політики та продовольства України з огляду на його невідповідність основним положенням актів законодавства вищої юридичної сили, що регулюють відповідний вид господарських відносин.

Яким вимогам має відповідати відомчий нормативно-правовий акт, що подається для державної реєстрації до реєструючого органу?

Які підстави для відмови в державній реєстрації відомчих нормативно-правових актів?

Чи правдива відмова Мін'юсту в даному випадку?

Якими мають бути, на Вашу думку, наступні дії Міністерства аграрної політики та продовольства?

Тести

Тест 1

Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку України відмовила акціонерному товариству в реєстрації випуску акцій у зв'язку із внесенням недостовірних відомостей до документів, які подаються для реєстрації випуску акцій.

Який метод регулювання господарських відносин застосований в даному випадку?

Варіанти відповідей :

- а) метод владних приписів;
- б) метод рекомендацій;
- в) метод автономних рішень;
- г) метод координації (узгодження).

Тест 2

Сільськогосподарський виробничий кооператив відчув потребу у додаткових земельних ділянках для вирощування зернових культур.

До якої категорії відносин належать відносини щодо отримання в користування земельних ділянок, що належать до комунальної власності територіальної громади за місцем розташування кооперативу?

Варіанти відповідей :

- а) господарських;
- б) природоохоронних;
- в) земельних;
- г) цивільних.

Тест 3

Не є предметом регулювання Господарського кодексу України :

- а) трудові відносини;
- б) договірні відносини;
- в) фінансові відносини, що виникають у процесі формування бюджетів;
- г) організаційно-господарські відносини;
- д) майнові відносини, що регулюються Цивільним кодексом України;
- е) господарсько-виробничі відносини;
- є) земельні відносини;
- ж) внутрішньогосподарські відносини;
- з) відносини щодо використання атмосферного повітря.

Тест 4

До актів локального нормотворення належать :

- а) рішення місцевих органів виконавчої влади;
- б) засновницький договір повного товариства;
- в) колективний договір підприємства;
- г) рішення органів місцевого самоврядування;
- д) правила внутрішнього трудового розпорядку;
- е) статут юридичної особи – суб'єкта господарювання;
- є) наказ про призначення керівника підприємства на посаду.

Тест 5

Характерною особливістю господарського законодавства є :

- а) хаотичність;
- б) некодифікованість;
- в) структурованість;
- г) всебічність;
- д) комплексний характер;
- е) систематизованість.

Тест 6

У разі якщо чинним міжнародним договором, згоду на обов'язковість

якого надано Верховною Радою України, встановлено інші правила щодо підприємництва, ніж ті, що передбачено законодавством України, застосовуються правила :

- а) законодавства України;
- б) законодавства України, а в разі його відсутності, міжнародного договору;
- в) законодавства України або міжнародного договору;
- г) міжнародного договору з питань, не врегульованих законодавством України;
- д) міжнародного договору.

Тест 7

Нормативні акти господарського законодавства міністерств, інших органів державної виконавчої влади, органів господарського управління та контролю вважаються:

- а) функціональними;
- б) виконавчими;
- в) галузевими;
- г) владними;
- д) відомчими.

Тест 8

Регуляторний акт – це прийнятий уповноваженим регуляторним органом :

- а) інтерпретаційно-правовий акт;
- б) правовий акт;
- в) індивідуально-правовий акт;
- г) інший документ;
- д) нормативно-правовий акт.

Завдання

1. Порівняйте господарську і трудову діяльність.
2. Охарактеризуйте зміст принципів підприємництва.
3. Яким видом господарської діяльності займаються споживчі кооперативи? Відповідь обґрунтуйте.
4. Надайте правильну відповідь на наступний тест:
Законодавством встановлені такі обмеження у здійсненні підприємництва:
 - а) суб'єкти підприємництва можуть здійснювати підприємницьку діяльність тільки на підставі ліцензії;
 - б) іноземці вправі здійснювати тільки окремі види господарської діяльності;
 - в) деякі види господарської діяльності, перелік яких передбачений Законом «Про ліцензування видів господарської діяльності», можуть здійснюватись тільки на підставі ліцензії;

- г) депутати місцевих рад не вправі займатись підприємництвом;
д) військовослужбовці можуть займатись підприємництвом».
Прокоментуйте всі варіанти відповідей з правової точки зору.

Рекомендована література та нормативно-правові акти:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. - № 30. - Ст. 141.
2. Закон України «Про підприємництво» від 7 лютого 1991 р. (стаття 4) // Голос України. – 1991. - № 44. – 5 березня.
3. Закон України «Про споживчу кооперацію» від 10 квітня 1992 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1992. - № 30. – Ст. 414.
4. Закон України «Про статус депутатів місцевих рад» від 11 липня 2002р. // Урядовий кур'єр. – 2002. - № 140. – 2 серпня.
5. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. // Голос України. – 2003. - № 49 - 50.
4. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. // Голос України. – 2003. - № 45 — 48.
5. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 р. // Офіційний вісник України. - 2010. - № 92. – Ст. 3248.
6. Закон України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» від 22 вересня 2011 р. // Урядовий кур'єр. - № 208. - 9 листопада.
7. Закон України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» від 22 березня 2012 р. // Урядовий кур'єр. – 2012. - № 85. – 16 травня.
8. Закон України «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 р. (ст.25) // Урядовий кур'єр. - 2014. - № 205. - 5 листопада.
9. Закон України «Про ліцензування видів господарської діяльності» від 2 березня 2015 р. // Голос України. - 2015. - № 56. - 28 березня.
10. Положення про державну реєстрацію нормативно-правових актів міністерств, інших органів виконавчої влади, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 28 грудня 1992 р. № 731 // <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/card/731-92-%D0%BF/paran158>.
11. Положення про Раду бізнес-омбудсмена, схвалене постановою Кабінету Міністрів України від 26 листопада 2014 р. № 691 // Офіційний вісник України. - 2014. - № 98. - Ст. 2847.
12. Jakubiec Andrej Polish Commercial Law in the Time of Transformation and European Integration. Chosen Aspects (Тренди в польському комерційному праві під час політичної трансформації та європейської інтеграції) / А. Jakubiec // Вісник Національної академії правових наук України. - 2016. - № 3 (86). - С. 75-83.
13. Апанасенко К.І. Про теорію адміністративно-господарського права та адміністративно-господарських правовідносин / К.І. Апанасенко // Актуальні проблеми юридичної науки і практики. - 2016. - № 1.
14. Апаров А. М., Онищенко О. М. Господарське право України.

- Підручники та навчальні посібники. Том 1: Загальна частина / А. М. Апаров, О. М. Онищенко. –К.: Видавництво Істина, 2016. – 452 с.
15. Байда Б. Ф. Правовий господарський порядок в Україні : оптимальне поєднання ринкового саморегулювання економічних відносин суб'єктів господарювання та державного регулювання макроекономічних процесів / Б. Ф. Байда // Вісник національного університету "Львівська політехніка". Серія «Юридичні науки». - 2016. - № 850. - С. 129-138.
 16. Белянович О. А. Про цілі договірної права в епоху цифрової економіки // Правове забезпечення соціально-економічного розвитку: стан та перспективи: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої 35-річчю кафедри господарського права Донецького національного університету імені Василя Стуса (м. Вінниця, 11–12 жовтня 2019 р.). Наук. ред. А. Г. Бобкова, А. М. Захарченко. - Вінниця: Донецький національний університет імені Василя Стуса, 2019. - С. 56-58.
 17. Бігняк О. В. Підприємництво як предмет правового регулювання в Україні: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.04 / О. В. Бігняк; НАН України. Ін-т екон.-прав. дослідж. — Донецьк, 2007. — 17 с.
 18. Бобкова А. Чи є майбутнє у Господарського кодексу України? / А. Бобкова // https://coordynata.com.ua/ci-e-majbutne-u-gospodarskogo-kodeksu-ukraini?fbclid=IwAR1IL_j8oFc1_O87tOz-EcJ8tQf-DLD7at--3crNw5_oQxeNdDoqHk4W4Kc
 19. Бобкова А., Захарченко А. Види організаційно-господарських відносин / А. Бобкова, А. Захарченко // Право України. - 2019. - № 8. - С. 65 — 80.
 20. Веленто И. И., Елисеев В.С. Теория экономического права: Учеб. пособие / И.И. Веленто, В.С. Елисеев. – Мн.: Книжный Дом, 2006. – 416 с.
 21. Вінник О.М. Господарське право: курс лекцій (загальна частина) / О.М. Вінник. - Київ : Видавництво Ліра-К, 2018. - 240 с.
 22. Віхров О. Недоговірні організаційно-господарські зобов'язання та їх види / О. Віхров // Вісник Академії правових наук України. – 2011. - № 2. – С. 141 – 149.
 23. Віхров О. Щодо співвідношення Цивільного та Господарського кодексів України / О. Віхров // Право України. – 2003. - № 10. – С. 135 – 139.
 24. Віхров О.П. Організаційно-господарські правовідносини. Монографія / О. П. Віхров. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2008. – 512 с.
 25. Віхров О.П., Віхрова І.О. Про систему господарського права / О.П. Віхров, І.О. Віхрова // Економіка та право. 2017. - № 1 (46). - С. 28 — 33.
 26. Гончаренко О. Види саморегулювання господарської діяльності / О.Гончаренко // Підприємництво, господарство і право. - 2016. - № 11. - С.68-72.

27. Гончаренко О. Засоби саморегулювання господарської діяльності за директивами Європейського Союзу / О. Гончаренко // Підприємництво, господарство і право. - 2016. - № 9. - С. 39-44.
28. Гончаренко О.М. Питання мети, функцій та завдань саморегулювних організацій / О. М. Гончаренко // Часопис Київського університету права. - 2018. - № 3. - С. 146 - 150.
29. Господарське право: навч. посіб. для підгот. до іспитів / В.С. Мілаш. - Харків : Право, 2015. - 328 с.
30. Господарське право: підручник / Д. В. Задихайло, В. М. Пашков, Р. П. Бойчук та ін.; за заг ред. Д. В. Задихайла, В. М. Пашкова. - Х.: Право, 2012. – 696 с.
31. Господарське право: Підручник / За ред. О.П. Подцерковного. - К: Фенікс, 2018. - 616 с.
32. Данильєва И. Становление торгового права в Украине: историко-методологический аспект // Підприємництво, господарство і право. – 2002. - №7. – С. 3 – 6.
33. Джабраїлов Р.А., Малолітнева В.К., Гудіма Т.С. Перспективи модернізації господарського законодавства України в контексті концепції сталого розвитку // Економіка та право. - 2018. Серія «Право». - № 2 (50). - С. 3 — 19.
34. Досвід Німеччини щодо регулювання економічних відносин / О. О. Альохін, О. В. Горбатюк // Вісник господарського судочинства. - 2016. - № (2-3). - С. 113- 120.
35. Довгаль К.М. Зарубіжний досвід кодифікації господарського законодавства на прикладі Республіки Казахстан / К.М. Довгаль, Н.М. Кондрашина // Вісник господарського судочинства. - 2016. - № 2-3. - С. 121-127.
36. Європейські стандарти законотворчої діяльності : [зб. док. : пер. з інозем. мов] / Верховна Рада України, Ін-т законодавства ; [заг. ред. В. О. Зайчука ; упоряд.: О. Л. Копиленко та ін. ; пер.: Л. В. Білоусов та ін.]. - Київ : Парламент. вид-во, 2014. - 382 с.
37. Задихайло Д. Право на підприємницьку діяльність у системі відносин правового господарського порядку / Д. Задихайло // Вісник Академії правових наук України. – 2011. - № 2. – С. 112 – 122.
38. Задихайло Д. Економічна та господарсько-правова політика держави: співвідношення та законодавче забезпечення / Д. Задихайло // Вісник Академії правових наук України. – 2012. - № 1. – С. 127 – 137.
39. Задихайло Д. Модернізація правового господарського порядку в Україні (визначення масштабу проблематики) / Д. Задихайло // Вісник Академії правових наук України. – 2011. - № 4. – С. 114 – 125.
40. Захарченко А. Руйнування фундаменту // https://zib.com.ua/ua/140846-vr_mozhe_umozhliviti_prihovanu_privatizaciyu_derzhavnogo_ta_.html?fbclid=IwAR09sRpLG1jPMrkQmFCgOrPL_L2kR1Pvhj3_t_opd_d4-yoGYsZNGVGlyLQ
41. Зельдіна О., Гришко В. Поняття та напрями модернізації

- господарського законодавства / О. Зельдіна, В. Гришко // Юридична Україна. - 2015. - № 7-8.
42. Знаменский Г.Л. Новое хозяйственное право. Избранные труды: сб. науч. трудов / Г. Л. Знаменский. – К.: Юринком Интер, 2012. – 488 с.
43. Знаменский Г.Л. Хозяйственная деятельность как предмет хозяйственного права // Знаменский Г.Л. Новое хозяйственное право. Избранные труды: сб. науч. трудов / Г. Л. Знаменский. – К.: Юринком Интер, 2012. – 488 с.
44. Знаменський Г. Господарське право України: сучасний стан та перспективи / Г. Знаменський // Юридична Україна. - 2015. - № 10-12 (154-156). - С. 91-97.
45. Знаменський Г.Л. Господарське законодавство України: формування і перспективи розвитку. — К.: Наукова думка, 1996.
46. Исаев И.А. Становление хозяйственно-правовой мысли в СССР (20-е годы). – М.: Юридическая литература, 1986. – 176 с.
47. Канашевский В.А. Международные (межгосударственные) обычаи как регуляторы частноправовых отношений // Господарство и право. – 2008. - №7. – С. 88 – 92.
48. Коваль В.М. Колізії між нормами господарського права та нормами цивільного права / В. М. Коваль // Вісник господарського судочинства. – 2010. № 1.- С. 103 – 110.
49. Коваль І., Павлюченко Ю. Охоронна функція господарського права / І.Коваль, Ю. Павлюченко // Право України. - 2019. - № 8. - С. 15 — 30.
50. Козачук М. Види обмежень свободи підприємницької діяльності / М. Козачук // Підприємництво, господарство і право. - 2011. - № 5. – С. 138 – 141.
51. Козачук М. До питання про принципи господарського права / М. Козачук // Підприємництво, господарство і право. – 2010. - № 5. – С. 24 – 27.
52. Кочин В.В. Види господарської діяльності юридичних осіб: проблеми теорії та практики / В.В. Кочин // Юридичний вісник повітряного і космічного права. - 2016. - № 1. - С. 139-144.
53. Кравець І.М. Правове становище суб'єктів організаційно-господарських повноважень: монографія / І.М. Кравець. - К.: Юрінком Інтер, 2010. – 240 с.
54. Кравець І.М. Правовий статус суб'єктів організаційно-господарських повноважень за Господарським кодексом України / І.М. Кравець // Вісник господарського судочинства. – 2008. - № 1. – С. 157 – 168.
55. Крутов В. Розвиток саморегулювання підприємницької та професійної діяльності в Україні як елемент становлення недержавної системи безпеки / В. Крутов // Підприємництво, господарство і право. – 2012. - № 9.
56. Лихтей М. Развитие советского хозяйственного права во второй половине 20-х годов XX века // Підприємництво, господарство і право. – 2011. - № 8.

57. Лихтей М. Русская Правда как кодификация хозяйственных отношений XI-XII вв. / М. Лихтей // Підприємництво, господарство і право. – 2012. - №2.
58. Мамутов В. Господарський кодекс у системі правового забезпечення економіки в Україні // Право України. – 2012. - № 1-2. – С. 203 – 215.
59. Мамутов В. Конституция и развитие хозяйственного законодательства // Предпринимательство, хозяйство и право. – 1997. - № 1. – С. 3 – 6.
60. Мамутов В.К. Экономика и право: Сб. науч. тр. – К.: Юринком Интер, 2003. – 544 с.
61. Махінчук В. Підприємництво як об'єкт приватноправового регулювання / В. Махінчук // Право України. - 2015. - № 8.
62. Махінчук В. Поняття та сутність саморегулювання підприємницьких відносин / В. Махінчук // Підприємництво, господарство і право. – 2012. - №12.
63. Махінчук В. Приватноправові та публічно-правові засади регулювання підприємницької діяльності / В. Махінчук // Право України. - 2015. - № 11.
64. Машковська Л.В. Правовий статус некомерційних суб'єктів господарювання : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.04 / Л. В. Машковська; Нац. ун-т "Одес. юрид. акад.". - О., 2012. - 18 с.
65. Науково-практичний коментар Господарського кодексу України: 3-тє вид., перероб. і допов. / За заг. ред. В.С. Щербини, Н.Б. Пацурії. – К.: Юрінком Інтер, 2019. - 816 с.
66. Подцерковний О.П. Критерії зваженого підходу до узгодження Господарського та Цивільного кодексу України та подальшого розвитку кодифікації / О.П. Подцерковний // https://coordynata.com.ua/kriterii-zvazhenogo-pidhodu-do-uzgodzenna-gospodarskogo-ta-civilnogo-kodeksu-ukraini-ta-podalsogo-rozvitku-kodifikacii?fbclid=IwAR1hVTCPfiFQpKJGzFcgYWNyYpL3_i4vQhVOAk t7VT8ldUqlWx99bu3gwbQ
67. Подцерковний О.П. Сучасне економічне (господарське) право європейських країн як новий шабель розвитку комерційного права / О.П. Подцерковний // <https://coordynata.com.ua/sucasne-ekonomicne-gospodarske-pravo-evropejskih-krain-ak-novij-sabel-rozvitku-komercijnogo-prava?fbclid=IwAR04qkhd8gamleTaQIDO9lkjoMEfsMKF2xNG5V-GiYO4nQEluV4-8Yj-AfY>
68. Подцерковний О.П. Щодо посилення тенденції виділення господарського (економічного) права у законодавстві та правничій освіті європейських країн // Вісник Національної академії правових наук України. – 2017. - № 1 (88). – С. 98 – 108.
69. Рабінович А. До питання про виявлення структурного статусу господарського права в системі права України (методологічні аспекти) / А. Рабінович // Право України. - 2015. - № 7. - С. 105 — 109.
70. Резнікова В. Скасування Господарського кодексу: які наслідки можливі для економіки та правової системи України //

<https://sud.ua/ru/news/publication/157152-skasuvannya-gospodarskogo-kodeksu-yaki-naslidki-dlya-ekonomiki-ta-pravovoyi-sistemi-ukrayini?fbclid=IwAR32scicjDs1GV8SKLcqFRoI4II7a2NwPWjaUAZPqeMWvshMeQ74uUT1-yk>

71. Статті учасників круглого столу «Проблеми та перспективи реформування господарського законодавства України» // Вісник господарського судочинства. - 2016. - № 2-3.
72. Устименко В., Гудіма В. Міграція, монетарна політика та сталий розвиток: господарсько-праввий вимір // Право України. - 2019. - № 8. - С. 31 — 46.
73. Устименко В.А. Проблеми та перспективи реалізації положень Угоди про асоціацію з ЄС: економіко-правові аспекти // Економіка та право. - 2017. - № 3 (48). - С. 54 — 62.
74. Устименко В.А., Джабраїлов Р. А. Господарський кодекс України — шлях до європейських правових традицій / В. А. Устименко, Р. А. Джабраїлов // Вісник господарського судочинства. - 2016. - № 1. - С. 146 — 152.
75. Устименко В.А., Джабраїлов Р.А. Конституційні засади економічної системи України. Донецьк: Інститут економіко-правових досліджень НАН України, 2011.
76. Хозяйственное право: Учебник. / В. К. Мамутов, Г.Л. Знаменский, К.С.Хахулин и др.; Под ред. Мамутова В. К. – К.: Юринком Интер, 2002. – 912 с.
77. Чому наслідком скасування ГК може стати примусова ліквідація сотень тисяч суб'єктів господарювання // https://sud.ua/ru/news/publication/157399-chomu-naslidkom-skasuvannya-gk-mozhe-stati-primusova-likvidatsiya-soten-tisyach-subyektiv-gospodaryuvannya?fbclid=IwAR376dz2SOEFbXODH7gt4r0YFZakCYcZduwez2IodOBkbHSr_JAw-_p7iiM
78. Шаповалова О.В. Адаптація господарського законодавства до вимог сталого розвитку: автореф. дис... д-ра юрид. наук: 12.00.04 / О. В. Шаповалова; НАН України, Ін-т екон.-прав. дослідж. — Донецьк, 2007. — 35 с.
79. Шаповалова О. Шляхи подолання неузгодженостей у цивільному та господарському законодавстві України // Підприємництво, господарство і право. – 2003. - № 3. – С. 25 – 26.
80. Штобер Рольф. Хозяйственно-административное право. Основы и проблемы. Мировая экономика и внутренний рынок; пер. с нем. / Р. Штобер. - М.: Волтерс Клувер, 2008. - 400 с.
81. Щербина В. С. Господарське право: підручник / В. С. Щербина. — 6-те вид., перероб. і допов. — К. : Юрінком Інтер, 2013. — 640 с.
82. Щербина В. До питання щодо рекодифікації цивільного законодавства // Голос України. - 2019. - № 246. - 21 грудня. - С. 5.

Семінарське заняття 2. Правове становище суб'єктів господарських правовідносин. Загальні засади майнових відносин у сфері господарювання

Питання для обговорення на семінарському занятті

1. Поняття, ознаки, види суб'єктів господарських правовідносин.
2. Поняття, ознаки та види суб'єктів господарювання. Установчі документи суб'єктів господарювання.
3. Порядок створення й припинення суб'єктів господарювання.
4. Поняття корпоративного права і корпоративних відносин.
5. Поняття і склад майна суб'єктів господарювання.
6. Право власності, право господарського відання та оперативного управління.
7. Поняття, ознаки, види, організаційні форми та категорії підприємств.
8. Правовий статус державних і комунальних унітарних підприємств.
9. Правове становище приватних підприємств. Види підприємств колективної власності та їх ознаки.
10. Поняття, ознаки і види господарських товариств.
11. Особливості правового становища акціонерних товариств.
12. Особливості правового статусу товариств з обмеженою відповідальністю і товариств з додатковою відповідальністю.
13. Правовий статус фізичної особи–підприємця.
14. Поняття, види й ознаки об'єднань підприємств.

Теми для написання рефератів:

1. Порядок електронної реєстрації підприємців.
2. Корпоративні відносини як особливий вид господарських відносин.
3. Правові проблеми й шляхи боротьби з нелегальною господарською діяльністю.
4. Перспективи зміни організаційно-правових форм господарювання.
5. Особливості правового режиму майна Національної академії наук України, галузевих академій наук.
6. Правовий режим майна Збройних Сил України.
7. Зміни правового режиму державного майна в останнє десятиліття.
8. Зміни в законодавстві, що визначає правовий режим комунального майна, в останні роки.
9. Історія формування інституту комунальної власності в українському законодавстві.
10. Дискусія щодо права господарського відання та оперативного управління як речових прав у сучасних умовах господарювання.
11. Особливості управління корпоративними правами держави.
12. Правовий статус і державна підтримка сільськогосподарських виробничих та обслуговуючих кооперативів.
13. Правове регулювання членських відносин у виробничих кооперативах.
14. Асоційовані суб'єкти господарювання і дочірні підприємства.
15. Історія формування інституту господарських товариств.

16. Порядок збільшення (зменшення) розміру статутного капіталу господарського товариства.
17. Правовий статус акціонерів (права, обов'язки, відповідальність).
18. Правовий режим дивідендів.
19. Правовий режим інформації про акціонерне товариство та товариства з обмеженою і додатковою відповідальністю.
20. Переважне право на придбання акцій: практичні аспекти використання.
21. Форми участі громадських об'єднань у господарських відносинах.
22. Проблеми права власності на майно фізичної особи – підприємця.
23. Форми об'єднання інтересів підприємств у світовій практиці.

Завдання

1. Дайте визначення організаційно-правової форми. Чи є перелік організаційно-правових форм вичерпним? Чи наявні у законодавстві випадки, коли для засновників суб'єкта господарювання визначається певна організаційно-правова форма?

2. Що таке статутний капітал? Як він утворюється? Чи наявні у законодавстві вимоги до мінімального розміру статутного капіталу певних видів суб'єктів господарювання і для яких саме?

3. Які органи здійснюють державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців? Які строки встановлені для державної реєстрації? З якого моменту обчислюються ці строки? Які наслідки настають у випадку порушення цих строків або відмови в державній реєстрації?

4. З якого моменту суб'єкт господарювання вважається: створеним; таким, що припинив свою діяльність?

5. Чи може зареєстрований суб'єкт господарювання не здійснювати жодної діяльності? Чи пов'язані з цим будь-які наслідки?

6. У якому порядку створюються господарські організації, які діють на підставі модельних статутів? Чи наявні у них установчі документи? Яким чином здійснюється державна реєстрація таких організацій?

7. Надайте визначення поняття реорганізації. Назвіть види реорганізації. Хто і в якому порядку вправі приймати рішення про реорганізацію господарської організації?

8. Надайте визначення поняття ліквідації господарської організації. Назвіть підстави ліквідації. Хто і в якому порядку вправі приймати рішення про ліквідацію господарської організації? З якого моменту господарська організація вважається ліквідованою?

9. У якому порядку створюються і ліквідуються філіали і представництва господарських організацій?

10. Чи може термін «підприємство» уживатися для позначення суб'єктів підприємництва?

11. У чому різниця між виробничими і споживчими кооперативами?

12. Які питання розглядаються і вирішуються на річних загальних зборах: акціонерів акціонерного товариства; учасників товариства з обмеженою відповідальністю?

13. Яка мінімальна кількість засновників повинна бути в: акціонерного товариства; товариства з обмеженою відповідальністю; виробничого кооперативу; повного товариства?

Ситуаційні задачі

Задача 1

Громадянин України Петренко В. П. безпосередньо здійснює систематичну (протягом двох років) на власний ризик діяльність із надання посередницьких послуг у сфері торгівлі (пошук потенційних оптових покупців та/або продавців) з метою отримання прибутку. Проте Петренко В. П. не зареєструвався як підприємець, оскільки він вважає таку діяльність додатковою до основної роботи на державному підприємстві, яке несистематично сплачує заробітну плату і тим самим змушує працівників шукати додаткові джерела доходів.

Чи є Петренко В. П. суб'єктом господарських правовідносин? Обґрунтуйте свою відповідь, посилаючись на відповідні положення чинного законодавства України. За яких умов фізична особа набуває статусу суб'єкта господарських правовідносин? Дайте правову оцінку діям Петренка В. П.

Задача 2

Обласне управління Державної фіскальної служби України у Київській області пред'явило до адміністративного суду позов про ліквідацію Товариства з обмеженою відповідальністю «Навігатор» у зв'язку з допущеним останнім грубим порушенням закону – неподанням ТОВ балансових звітів.

Чи підлягає позов задоволенню? Чому?

Задача 3

Приватне акціонерне товариство «Фірма «Віком» починало свою діяльність із внутрішньоміських перевезень речей для громадян і організацій. Поступово коло послуг, які надаються фірмою, розширилось. Фірма стала займатись не тільки власне перевезеннями, але й експедиційною діяльністю, потім почала брати участь у складських операціях, перепродажі товарів, угодах з нерухомістю тощо.

Для того, щоб ефективніше використати накопичений потенціал фірми, керівництво ПрАТ вирішило організувати широку рекламну кампанію. Зокрема, було вирішено розмістити на вікнах електричок метро рекламу про те, що фірма «Віком» надає найрізноманітніші послуги і вирішує будь-які проблеми, які виникають у їх клієнтів.

Юрисконсульт фірми заявив керівникам, що перед початком рекламної кампанії слід внести зміни в установчі документи ТОВ і в предмет діяльності фірми при цьому записати усі види послуг, якими збирається займатись фірма.

Чи обґрунтована думка юрисконсульта? Як оцінити ідеї керівництва ПрАТ щодо формулювання предмета діяльності фірми? Як правильно відобразити в статуті предмет діяльності фірми?

Задача 4

Торгівельне підприємство «Союз» було створено в організаційно-правовій формі товариства з обмеженою відповідальністю. Через певний період часу керівники ТОВ «Союз» виявили, що назва товариства не відрізняється особливою оригінальністю, оскільки в області ряд торгівельних підприємств має аналогічну назву. Це ставало на перешкоді проведенню рекламної кампанії, заважало встановленню контактів з новими контрагентами. Тому керівники ТОВ «Союз» запропонували акціонерам змінити назву товариства, акціонери погодились. Було запропоновано декілька нових назв: «Райдуга», «Сезон», «Геркулес» та ін. Зупинились на одному з варіантів.

Чи вправі суб'єкт господарювання змінити свою назву? В якому порядку можна змінити назву суб'єкта господарювання? Які правові наслідки виникають у зв'язку зі зміною назви суб'єкта господарювання?

Задача 5

У державного комерційного підприємства виникла необхідність створити допоміжні виробництва. Його директор і головний інженер вважали, що це можна зробити лише шляхом створення малих підприємств, закріпивши за ними частину майна державного підприємства. Начальник юридичного відділу категорично заперечував проти цього, пропонуючи надати цим виробництвам статус відокремлених підрозділів підприємства з правом укладати від імені підприємства договори на реалізацію виробленої продукції і матеріально-технічне забезпечення цих виробництв.

Розв'яжіть цей спір на підставі норм чинного законодавства.

Які права має державне підприємство щодо використання закріпленого за ним державного майна? Які питання мають погоджуватися державним підприємством із органом, до сфери управління якого воно належить?

Задача 6

Майно Державного комерційного підприємства «Спецбуд» належить йому на праві господарського відання. Здійснюючи розрахунки з постачальниками продукції, керівник підприємства вирішив передати у власність одного з постачальників ДП «Спецбуд» одну з вантажівок, закріплених за цим підприємством.

Чи правомірне таке рішення керівника ДП «Спецбуд»? Обґрунтуйте свою відповідь.

Задача 7

Релігійна організація прийняла рішення про створення підприємства з виробництва релігійної атрибутики – як для власних потреб, так і для продажу прихожанам і всім бажаючим.

Чи закріплює законодавство спеціальні вимоги до підприємств релігійних організацій? В якій організаційно-правовій формі може бути створене таке підприємство?

Який правовий режим майна є, на Вашу думку, найбільш прийнятним для

такого підприємства? Обґрунтуйте свою відповідь.

Задача 8

Гр. Мельников А. М. після досягнення пенсійного віку вирішив переїхати до села й заснувати фермерське господарство з вирощування страусів.

Чи має право гр. Мельников А. М. заснувати фермерське господарство? Яким нормативно-правовим актом визначається правовий статус фермерського господарства та порядок його створення? Які умови є необхідними для заснування фермерського господарства? У якому порядку здійснюється його державна реєстрація? Чи може функціонувати фермерське господарство у складі однієї особи?

Задача 9

Четверо громадян України віком від 16 до 25 років вирішили створити підприємницьку організацію для спільного здійснення за безпосередньої трудової участі кожного з них ремонтно-будівельних робіт у приватному житловому фонді. Один із цих громадян пообіцяв внести 1000 грн, інший – надати свою невеличку майстерню площею 10 кв. м для облаштування офісу; решта не могла запропонувати нічого, крім своєї праці. Відтак постало питання про вибір організаційно-правової форми підприємницької організації, яка б відповідала таким ознакам:

- відсутність законодавчих вимог до мінімального розміру статутного (складеного) капіталу;
- участь усіх учасників організації у веденні справ останньої, але при наявності виконавчого органу (директора), який міг би контролюватися обраним учасниками ревізором;
- демократичні засади вирішення основних питань діяльності організації за принципом: кожний учасник має лише один голос незалежно від його майнової участі в організації;
- розподіл чистого прибутку організації насамперед в залежності від трудової участі, а потім – майнової;
- обмежений характер майнової відповідальності учасників організації у разі недостатності (відсутності) у останньої необхідного для покриття заборгованості майна (коштів).

Яку організаційно-правову форму підприємницької організації Ви можете порекомендувати? Обґрунтуйте свої рекомендації.

Задача 10

Повне товариство (ПТ) «Дідоренко і К°» в установленому законом порядку було визнане банкрутом. Майна товариства не вистачило для покриття його заборгованості, яка становила 510 тис. грн (активи товариства – всього 223 тис. грн). Ліквідатор повідомив кредиторів про неможливість задоволення їх вимог повною мірою через брак коштів/майна у банкрута. Кредиторів таке повідомлення не задовольнило. У свою чергу учасники товариства (їх було троє) погоджувалися покрити борг, що залишився

непокритим вартістю активів товариства, лише частково – в межах сплачених ними часток – відповідно 110 тис. грн, 79 тис. грн і 10 тис. грн.

За якими характерними рисами відрізняється повне товариство від решти господарських товариств? У якому обсязі несуть відповідальність за зобов'язаннями ПТ: (а) саме товариство, (б) його учасники?

Чи обґрунтованими є заперечення учасників товариства?

Чи можуть бути борги товариства на вимогу його кредиторів стягнені з одного учасника, який за інформацією кредиторів володіє значним обсягом як рухомого, так і нерухомого майна, корпоративними правами, а також має кілька рахунків у банках?

Як має бути розв'язана ця ситуація з урахуванням вимог закону щодо обсягу та характеру відповідальності учасників ПТ?

Задача 11

За результатами господарської діяльності акціонерного товариства (АТ) за поточний рік було отримано 800 тис. грн прибутку.

Яким чином він має бути використаний, якщо: (а) розмір резервного фонду АТ сформований лише частково і становить 250 тис. грн; (б) статутом АТ передбачено щорічні відрахування до фондів: матеріального заохочення (в розмірі 30 тис. грн), інноваційного (в розмірі 60 тис. грн)?

Яка частина прибутку може бути використана на виплату дивідендів? Який порядок виплати дивідендів?

Чи правомірним буде прийняття рішення загальними зборами АТ про спрямування всього прибутку на поповнення фондів товариства?

Задача 12

Акціонер Приватного акціонерного товариства «Омега» продав належні йому акції своєму приятелю. Акціонери ПрАТ звернулися до суду з позовом про визнання недійсним договору купівлі-продажу цих акцій на тій підставі, що засновницьким договором товариства була передбачена заборона відчуження акцій товариства третім особам без згоди самого товариства та його акціонерів, які мали переважне право на придбання акцій товариства, що відчужуються.

Яке рішення має винести суд? Обґрунтуйте свою відповідь. Дайте оцінку згаданім положенням договору про заснування ПрАТ «Омега».

У чому полягає різниця у правовому статусі акціонерів публічного АТ та приватного АТ?

Задача 13

Акціонери ПАТ «Агроінвест», що в сукупності володіють 8,5 % акцій, поставили перед наглядовою радою АТ вимогу про скликання у грудні поточного року позачергових загальних зборів акціонерів у зв'язку з прийняттям правлінням АТ рішення, що суперечить інтересам акціонерів і виходить за межі компетенції правління. Наглядова рада відмовилася виконати цю вимогу, посилаючись на недоцільність такого кроку у зв'язку із запланованими на березень наступного року черговими загальними зборами

акціонерів.

Чи можуть акціонери - ініціатори проведення позачергових зборів скликати такі збори самі? Якими правами щодо управління справами товариства наділено міноритарних акціонерів? Який Ви можете запропонувати вихід в описаній ситуації?

Задача 14

Засновуючи товариство з додатковою відповідальністю (ТДВ), три особи (двоє громадян і товариство з обмеженою відповідальністю (ТОВ)) уклали договір про заснування ТДВ, в якому передбачили, що засновники-громадяни мають нести додаткову відповідальність за зобов'язаннями товариства у подвійному розмірі до їх вкладів, а ТОВ – у потрійному – як своерідну плату за призначення представника ТОВ директором ТДВ, який не може бути відкликаний зборами учасників ТДВ ні за яких умов.

Якими нормативно-правовими актами визначається правовий статус ТДВ? Чи є правомірним включення до договору про заснування ТДВ вищезгаданих положень про відповідальність учасників товариства? У якому порядку здійснюється управління ТДВ і формування його органів, у т.ч. виконавчого органу? Дайте правову оцінку діям засновників та вищезгаданих положень укладеного ними договору.

Чи є укладений засновниками договір установчим документом ТДВ?

Задача 15

Приватне акціонерне товариство (АТ) звернулося з позовом до комерційного банку про визнання недійсним кредитного договору. Справа неодноразово розглядалася в судових інстанціях.

У преамбулі кредитного договору було зазначено, що генеральний директор АТ діяв на підставі статуту товариства. Відповідно до п.п. 7.2.17 цього статуту вирішення питання про укладення кредитного договору належить до компетенції дирекції АТ, причому за наявності одностайного рішення всіх членів правління. Генеральний директор на укладення кредитного договору згоди правління не одержав, наступного схвалення договору теж не було.

Суд вважав, що оскільки конкретно повноваження генерального директора в статуті АТ не визначені, то дії генерального директора не можуть бути розцінені як перевищення повноважень.

Надайте правову оцінку доводам суду, розв'яжіть ситуацію та аргументуйте свою позицію.

Тести

Тест 1

Які з названих осіб можуть бути засновниками суб'єкта підприємництва зі статусом юридичної особи?

- а) народні депутати;
- б) державні комерційні підприємства;
- в) державні службовці;

- г) особи, позбавлені судом права займатися тим видом діяльності, який має бути основним для підприємницької організації, що засновується;
- д) повне товариство;
- е) казенні підприємства.

Тест 2

Які з названих осіб несуть відповідальність за відповідність установчих документів господарської організації чинному законодавству?

- а) засновники (заявники);
- б) державний реєстратор;
- в) засновники і державний реєстратор.

Тест 3

На підставі якого установчого документу діє підприємство, якщо інше не встановлено законом?

- а) установчого договору;
- б) статуту;
- в) модельного статуту;
- г) положення;
- д) договору;
- е) розпорядження.

Тест 4

Виберіть правильне твердження:

- а) підприємство не має право створювати філії, представництва, відділення та інші відокремленні підрозділи;
- б) підприємство має право створювати філії, представництва, відділення та інші відокремленні підрозділи, погоджуючи питання розміщення таких підприємств з відповідними органами місцевого самоврядування;
- в) підприємство має право створювати філії, представництва, відділення та інші відокремленні підрозділи, погоджуючи їх створення з Міністерством юстиції України;
- г) правильна відповідь відсутня.

Тест 5

Підприємства державні, комунальні, підприємства, засновані на власності громадського об'єднання, релігійної організації, є:

- а) комунальними підприємствами;
- б) унітарними підприємствами;
- в) кооперативними підприємствами.

Тест 6

Як поділяють підприємства залежно від способу утворення (заснування) та формування статутного капіталу:

- а) державні, комунальні та приватні;

- б) унітарні та корпоративні;
- в) відкриті та закриті;
- г) колективні, державні, комунальні.

Тест 7

Майно казенного підприємства закріплюється за ним на праві...?

- а) фінансового розпорядження;
- б) господарського відання;
- в) власності;
- г) оперативного управління.

Тест 8

Які з перелічених ознак не притаманні повному товариству:

- а) домінування персональних елементів у товаристві;
- б) наявність органів управління в товаристві;
- в) здійснення управління безпосередньо учасниками – всіма або уповноваженими;
- г) наявність в учасників товариства субсидіарної відповідальності за зобов'язаннями товариства;
- д) можливість виключення учасника з товариства у разі порушення ним своїх обов'язків перед товариством;
- ж) встановлення обмежень для учасників на користь інтересів товариства.

Тест 9

Якій господарській організації притаманні такі ознаки?

- добровільність створення;
- здійснення управління безпосередньо учасниками;
- наявність засновницького договору як єдиного установчого документу;
- відсутність законодавчих вимог до мінімального розміру статутного (складеного) капіталу;
- наявність двох категорій учасників – повні учасники і вкладники?

Варіанти відповідей:

- а) виробничий кооператив;
- б) товариство з обмеженою відповідальністю;
- в) товариство з додатковою відповідальністю;
- г) командитне товариство.

Тест 10

Учасники яких господарських організацій не несуть додаткової відповідальності за зобов'язаннями господарської організації, в якій беруть участь?

- а) повного товариства;
- б) товариства з обмеженою відповідальністю;
- в) акціонерного товариства;
- г) товариства з додатковою відповідальністю.

Рекомендована література та нормативно-правові акти:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. - № 30. - Ст. 141.
2. Закон України «Про підприємництво» від 7 лютого 1991 р. (стаття 4) // Голос України. – 1991. - № 44. – 5 березня.
3. Закон України «Про свободу совісті та релігійні організації» від 23 квітня 1991 р. // Відомості Верховної Ради УРСР. - 1991. - № 25. - Ст. 283.
4. Закон України «Про господарські товариства» від 19 вересня 1991р. // Відомості Верховної Ради України. – 1991. - № 49. – Ст. 682.
5. Декрет Кабінету Міністрів України «Про впорядкування діяльності суб'єктів підприємницької діяльності, створених за участю державних підприємств» від 31 грудня 1992 р. № 24 – 92 // Відомості Верховної Ради України. - 1993. - № 11. - Ст. 94.
6. Закон України «Про Антимонопольний комітет України» від 26 листопада 1993 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1993. - № 50. – Ст. 472.
7. Закон України «Про туризм» від 15 вересня 1995 р. // Урядовий кур'єр. – 1995. - 16 листопада.
8. Закон України «Про режим іноземного інвестування» від 19 березня 1996 р. // Голос України. – 1996. - № 77. – 25 квітня.
9. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 травня 1997 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1997. — № 24. — Ст. 170.
10. Закон України «Про сільськогосподарську кооперацію» від 17 липня 1997р. // Відомості Верховної Ради України. - 1997. - №39. - Ст. 261.
11. Закон України «Про господарську діяльність в Збройних Силах України» від 21 вересня 1999 р. // Офіційний вісник України. – 1999. - № 42. – Ст. 2074.
12. Закон України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні» від 12 липня 2001 р. // Урядовий кур'єр. – 2001. - № 164. – 12 вересня.
13. Закон України «Про особливості правового режиму діяльності Національної академії наук України, галузевих академій наук та статусу їх майнового комплексу» від 7 лютого 2002 р. (в редакції Закону від 29 червня 2004р.) // Офіційний вісник України. – 2004. - № 30 (частина 1). – Ст. 1991.
14. Закон України «Про особливості правового режиму діяльності Національної академії наук України, галузевих академій наук та статусу їх майнового комплексу» від 7 лютого 2002 р. (в редакції Закону від 29 червня 2004 р.) // Офіційний вісник України. – 2004. - № 30 (частина 1). – Ст. 1991.
15. Закон України «Про інноваційну діяльність» від 4 липня 2002 р. // Офіційний вісник України. – 2002. - № 31. – Ст. 1447.
16. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. // Голос України. –

2003. - № 49 - 50.
17. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. // *Голос України*. – 2003. - № 45 - 48.
 18. Закон України «Про фермерське господарство» від 19 червня 2003 р. // *Офіційний вісник України* від 01.08.2003. - 2003. - № 29. – Ст. 1438.
 19. Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань» від 15 травня 2003 р. в редакції Закону від 26 листопада 2015 р. // *Офіційний вісник України*. – 2015. - № 100. – Ст. 3426.
 20. Закон України «Про кооперацію» від 10 липня 2003 р. // *Урядовий кур'єр*. – 2003. - № 158. – 27 серпня.
 21. Закон України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» від 23 лютого 2006 р. в редакції Закону від 19 червня 2020 р. // *Офіційний вісник України*. - 2020 р. - № 67. – Ст. 2145.
 22. Закон України «Про управління об'єктами державної власності» від 21 вересня 2006 р. // *Урядовий кур'єр*. – 2006. - № 195. – 18 жовтня.
 23. Закон України «Про акціонерні товариства» від 17 вересня 2008 р. // *Урядовий кур'єр*. – 2008 - № 202. – 29 жовтня.
 24. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 р. // *Офіційний вісник України*. - 2010. - № 92. – Ст. 3248.
 25. Закон України «Про центральні органи виконавчої влади» від 17 березня 2011р. // *Урядовий кур'єр*. – 2011. - № 66. – 12 квітня.
 26. Закон України «Про присвоєння юридичним особам та об'єктам права власності імен (псевдонімів) фізичних осіб, ювілейних та святкових дат, назв і дат історичних подій» від 24 травня 2012 р. // *Урядовий кур'єр*. - 2012. - № 131. — 25 липня.
 27. Закон України «Про громадські об'єднання» від 22 березня 2012р. // *Урядовий кур'єр*. – 2012. - № 21. – 13 червня.
 28. Закон України «Про організації роботодавців, їх об'єднання, права і гарантії їх діяльності» від 22 червня 2012 р. // *Урядовий кур'єр*. – 2012. - №31. – 22 серпня.
 29. Закон України «Про ринок природного газу» від 9 квітня 2015 р. // *Відомості Верховної Ради*. - 2015. - № 27.
 30. Закон України «Про ринок електричної енергії» від 13 квітня 2017р. // *Урядовий кур'єр*. – 2017. - № 147. – 9 серпня.
 31. Закон України «Про товариства з обмеженою і додатковою відповідальністю» від 2 лютого 2018 р. // *Голос України*. – 2018 - № 50. – 17 березня.
 32. Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання дерегуляції господарської діяльності» від 27 березня 2019 р. № 367 [модельний статут товариства з обмеженою відповідальністю] // *Офіційний вісник України*. – 2019. - № 36. - Ст. 1260.
 33. Постанова Кабінету Міністрів України «Про розмежування державного майна України між загальнодержавною (республіканською) власністю і власністю адміністративно-

територіальних одиниць (комунальною власністю)» від 5 листопада 1991 р. № 311 // Зібрання постанов Уряду України. – 1991. - № 12. – Ст. 124.

34. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Методики оцінки вартості об'єктів оренди, Порядку викупу орендарем оборотних матеріальних засобів та Порядку надання в кредит орендареві коштів та цінних паперів» від 10 серпня 1995 р. № 629 // Урядовий кур'єр. – 1995. - № 145 – 146. – 28 вересня.
35. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку видачі, обліку і погашення векселів, виданих під час ввезення в Україну майна як внеску іноземного інвестора до статутного фонду підприємства з іноземними інвестиціями, а також за договорами (контрактами) про спільну інвестиційну діяльність, та сплати ввізного мита у разі відчуження цього майна» від 7 серпня 1996 р. № 937 // Урядовий кур'єр. – 1996. - № 154 - 155. – 17 серпня.
36. Постанова Кабінету Міністрів України «Про Типовий статут казенного підприємства» від 16 червня 1998 р. № 914 // Офіційний вісник України. – 1998. - № 24. – Ст. 891.
37. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку надання Кабінетом Міністрів України дозволу на узгоджені дії, концентрацію суб'єктів господарювання» від 28 лютого 2002 р. № 219 // Офіційний вісник України. – 2002. - № 9. – Ст. 405.
38. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Основних концептуальних підходів до підвищення ефективності управління корпоративними правами держави» від 11 лютого 2004 р. № 155 // Офіційний вісник України. – 2004. - № 6. – Ст. 327.
39. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Єдиний реєстр об'єктів державної власності» від 23 лютого 2005 р. № 142 // Офіційний вісник України. – 2005. - № 8. – Ст. 436.
40. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку відчуження об'єктів державної власності» від 6 червня 2007 р. № 803 // Офіційний вісник України. – 2007. - № 43. – Ст. 1714.
41. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку здійснення контролю за виконанням функцій з управління об'єктами державної власності та критеріїв визначення ефективності управління об'єктами державної власності» від 19 червня 2007 р. № 832 // Урядовий кур'єр. – 2007. - № 116. – 4 липня.
42. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку проведення конкурсного відбору керівників державних суб'єктів господарювання» від 3 вересня 2008 р. № 777 // Урядовий кур'єр. – 2008. - № 177. – 24 вересня.
43. Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання надання державної підтримки сільськогосподарським обслуговуючим кооперативам» від 19 серпня 2009 р. № 1014-р // Урядовий кур'єр. –

2009. - № 175. – 24 вересня.
44. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку укладення державними підприємствами, установами, організаціями, а також господарськими товариствами, у статутному капіталі яких частка держави перевищують 50 відсотків, договорів про спільну діяльність, договорів комісії, доручення та управління майном» від 11 квітня 2012 р. № 296 // Урядовий кур'єр. – 2012. - № 72. – 20 квітня.
 45. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку історичних державних найменувань» від 6 липня 2016 р. №479-р // Офіційний вісник України. – 2016. - № 55. – Ст. 1922.
 46. Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання управління об'єктами державної власності» від 10 березня 2017 р. № 143// Офіційний вісник України. – 2017. - № 24. – Ст. 687.
 47. Наказ Національного агентства з управління державними корпоративними правами «Про затвердження Положення про реєстр державних корпоративних прав» від 14 травня 1999 р. № 72 // Офіційний вісник України. – 1999. - № 22. – Ст. 1027.
 48. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку» від 18 жовтня 1999 р. № 242 // Офіційний вісник України. – 1999. - № 44. – Ст. 2206.
 49. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» від 27 квітня 2000 р. № 92 // Офіційний вісник України. – 2000. - № 21. – Ст. 871.
 50. Наказ Фонду державного майна України «Про затвердження Порядку та умов користування Єдиним реєстром об'єктів державної власності» від 23 березня 2005 р. № 622 // Офіційний вісник України. – 2005. – № 16. – Ст. 866.
 51. Наказ Міністерства юстиції України «Про затвердження Порядку подання та обігу електронних документів державному реєстратору» від 19 серпня 2011 р. // Офіційний вісник України. – 2011. - № 68. – Ст.2616.
 52. Наказ Міністерства юстиції України «Про затвердження Вимог до написання найменування юридичної особи, її відокремленого підрозділу, громадського формування, що не має статусу юридичної особи, крім організації профспілки» від 5 березня 2012 р. № 368/5 // Офіційний вісник України. – 2012. - № 20. - Ст. 772.
 53. Наказ Фонду державного майна України та Міністерства економічного розвитку і торгівлі України «Про затвердження структури Єдиного реєстру об'єктів державної власності» від 18.07.2013 № 1092/848// Офіційний вісник України. – 2013. – № 64. – Ст. 2346.
 54. Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України «Про затвердження Порядку складання, затвердження та контролю виконання фінансового плану суб'єкта господарювання державного сектору економіки» від 2 березня 2015 р. № 205 // Офіційний вісник. -

2015. - № 24. - Ст. 691.
55. Розпорядження Антимонопольного комітету України «Про затвердження Положення про порядок подання заяв до Антимонопольного комітету України про попереднє отримання дозволу на концентрацію суб'єктів господарювання (Положення про концентрацію)» від 19 лютого 2002 р. № 33-р // Офіційний вісник України. – 2002. - № 13. – Ст. 769.
 56. Розпорядження Антимонопольного комітету України «Про затвердження Методики визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку» від 5 березня 2002 р. №49-р // Офіційний вісник України. – 2002. - № 14. – Ст. 778.
 57. Роз'яснення Міністерства юстиції України «Статус фізичної особи – підприємця: проблеми застосування законодавства» від 14 січня 2011 р. // [http:// rada.gov.ua](http://rada.gov.ua).
 58. Постанова Пленуму Верховного Суду України «Про практику розгляду судами корпоративних спорів» від 24 жовтня 2008 р. № 13 // Вісник Верховного Суду України. – 2008. - № 11.
 59. Постанова Пленуму Вищого господарського суду України «Про деякі питання визнання правочинів (господарських договорів) недійсними» від 29.05.2013 № 11 // Вісник господарського судочинства. – 2013. - № 4.
 60. Дайджест судової практики Верховного Суду у справах, що виникають із корпоративних відносин (2018 р. - липень 2019 р.) // https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/Dajest_korporat_vidnosunu_1.pdf
 61. Огляд судової практики розгляду Касаційним господарським судом у складі Верховного Суду справ у спорах щодо права власності (2018р.) // https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/Oglyd_vlasn.pdf
 62. Огляд за результатами вивчення судової практики розгляду господарськими судами справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів (2018 р.) // https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/Oglyad_korpor_spori.pdf
 63. Аветисян М.Р. Зміст організаційно-правової форми господарювання / М. Р. Аветисян // Часопис Київського університету права. - 2018. - № 3. - С. 183-188.
 64. Алексеева Ю. Частное предприятие как субъект корпоративных отношений / Алексеева Ю. // Підприємництво, господарство і право. – 2006. - № 12. – С. 125 – 128.
 65. Апанасенко К. Генезис правового інституту комунальної власності в Україні / К. Апанасенко // Підприємництво, господарство і право. – 2005. - № 9. – С. 52 – 54.
 66. Апанасенко К.І. Державне регулювання та нагляд (контроль) у сфері господарської діяльності: навч. посіб. / К. І. Апанасенко ; Міністерство освіти і науки України, Чернігівський національний технологічний університет. - Чернігів : ЧНТУ, 2018. - 275 с.

67. Апанасенко К.І. Комунальний сектор економіки: генезис, зміст та значення поняття / Апанасенко К.І. // Право України. – 2006. - № 3. – С. 51 – 55.
68. Апанасенко К.І. Комунальні господарські об'єднання: актуальні проблеми правового регулювання / Апанасенко К.І. // Право України. – 2008. - № 2. – С. 50 – 53.
69. Апанасенко К. Особливості правового режиму майна комунальних унітарних підприємств / Апанасенко К.І. // Підприємництво, господарство і право. – 2006. - № 4. – С. 78 – 81.
70. Апанасенко К. Особливості правового режиму майна комунальних унітарних підприємств / Апанасенко К.І. // Підприємництво, господарство і право. – 2006. - № 4. – С. 78 – 81.
71. Апанасенко К.І. Право комунальної власності: господарсько-правовий аспект. Монографія / К.І. Апанасенко. - К.: Видавничий Дім «Слово», 2010. – 264 с.
72. Апанасенко К.І. Управління державною власністю: законодавчі зміни і тенденції останніх років / К.І. Апанасенко // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія «Юридичні науки». – 2011. - № 87. – С. 66 – 70.
73. Бобкова А.Г., Заруднев Є.О. Щодо господарського відання та оперативного управління майном у порівнянні з законодавством ФРН / А.Г. Бобкова, Є.О. Заруднев // https://coordynata.com.ua/sodogospodarskogo-vidanna-ta-operativnogo-upravlinna-majnom-u-porivnanni-z-zakonodavstvom-frn?fbclid=IwAR0IGiSU5orWafKflN6mtA8dz8kg9Ugow_gQeQBellLsWh3Z_VeEzkmLlk
74. Бочков П.В. Господарсько-правовий статус підприємств релігійних організацій // Порівняльно-аналітичне право. - 2020. - № 1. - С. 234 — 236.
75. Вінник О.М. Господарське право: курс лекцій (загальна частина). - Київ: Видавництво Ліра-К, 2018. - 240 с.
76. Господарський кодекс України. Науково-практичний коментар / За ред. Коссака В.М. – К.: Алерта; КНТ; ЦУЛ, 2010. – 672 с.
77. Григор'єва Х. Правові засади надання поворотної фінансової підтримки фермерським господарствам в Україні / Х. Григор'єва // Підприємництво, господарство і право. - 2017. - № 2. - С. 105-109.
78. Гріщенко О.В. Деякі аспекти господарсько-правового статусу фізичної особи-підприємця / О.В. Гріщенко // Вісник господарського судочинства. – 2010. - № 5. – С. 144 – 149.
79. Грудницкая С. Проблемы совершенствования правового статуса государственных предприятий / Грудницкая С. // Підприємництво, господарство і право. – 2012. - № 1, 2.
80. Грудницкая С. Экономико-правовая сущность и понятие предприятия на современном этапе / Грудницкая С. // Підприємництво, господарство і право. – 2010. - №11. – С.57 – 61; Підприємництво,

- господарство і право. – 2010. - № 12. – С.3 – 7.
81. Грудницька С. Господарська правосуб'єктність: проблеми визначення сутності та поняття / Грудницькая С. // Підприємництво, господарство і право. – 2008. - № 9.
 82. Джуринський В.О. Правове становище господарських об'єднань в Україні: монографія. / Джуринський В.О. – К.: Юрінком Інтер, 2010. – 224 с.
 83. Дорошенко Л. Стан та перспективи розвитку законодавства про ліквідацію юридичної особи / Дорошенко Л. // Підприємництво, господарство і право. – 2017. № 3. - С. 64-68.
 84. Домашенко М.В., Рубаник В.Є. Власність і право власності: Нариси з історії, філософії, теорії і практики регулювання відносин власності в Україні. – Х.: Факт, 2002. – 550 с.
 85. Єрема М. Р. Проблеми та перспективи законодавчого врегулювання статусу суб'єктів господарського права / М. Р. Єрема, А. В. Подать // Вісник господарського судочинства. - 2016. - № (2-3). - С. 128-136.
 86. Зеліско А. «Підприємницька юридична особа приватного права» як системоутворююче поняття / Зеліско А. // Право України. - 2015. - № 4.
 87. Коваленко Т. Новели законодавства про фермерські господарства: позитивні та негативні аспекти / Т. Коваленко // Юридична Україна. - 2016. - № 7-8. - С. 30-37.
 88. Ковальчук А. Детінізація економіки як нормативно-правовий імператив / А. Ковальчук, А. Криштоф // Підприємництво, господарство і право. - 2016. - № 1 (239). - С. 51-55.
 89. Коверзнев В.О. Господарсько-правовий статус виробничих кооперативів: монографія / В.О. Коверзнев. - К.: Видавничий Дім «Слово», 2013. - 232 с.
 90. Короташ Я. О. Поняття та функції статутного капіталу товариства з обмеженою відповідальністю / Короташ Я. О. // Право і суспільство. - 2017. - № 2. - Ч. 2.
 91. Корпоративне право України: навч. посіб. / упоряд.: І. В. Тетарчук, Т. Є. Дяків. - К. : ЦУЛ, 2018. - 255 с.
 92. Корпоративне право: навчальний посібник. За заг. ред. О.В. Гарагонича, С.М. Грудницької. - К.: Видавничий Дім «Слово», 2014. - 344 с.
 93. Корпоративне управління за законодавством України: теоретико-прикладні проблеми. Монографія / О.А. Беяневич, А.В. Мякий. - К.: НДІ приватного права підприємництва імені академіка Ф.Г. Бурчака НАПрН України, 2017. - 320 с.
 94. Лукач І.В. Правове становище холдингових компаній за законодавством України: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.04 / І.В. Лукач ; Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка. — К., 2007. — 18 с.
 95. Лукач І.В. Теоретичні проблеми правового регулювання корпоративних відносин в Україні: монографія / І.В. Лукач. - К.: Ліра-

- К, 2015. - 432 с.
96. Лушпаєв С. Правове становище сімейного фермерського господарства: окремі питання / Лушпаєв С. // Підприємництво, господарство і право. - 2017. - № 3. - С. 107-110.
 97. Любімов І.М. Правовий статус державних підприємств: автореф. дис. ...канд. юрид. наук : 12.00.04 / Любімов І.М.; НАН України, Ін-т екон.-прав. дослідж. - Донецьк, 2010. - 19 с.
 98. Машковська Л.В. Правовий статус некомерційних суб'єктів господарювання : автореф. дис... канд. юрид. наук : 12.00.04 / Л.В. Машковська; Нац. ун-т "Одес. юрид. акад.". - О., 2012. - 18 с.
 99. Науково-практичний коментар Господарського кодексу України: 3-тє вид., перероб. і допов. / За заг. ред. В.С. Щербини, Н.Б. Пацурії. – К.: Юрінком Інтер, 2019. - 816 с.
 100. Пашков В. Проблеми класифікації суб'єктів господарювання / В.Пашков // Підприємництво, господарство і право. – 2012. - № 5.
 101. Переверзева Л. Поняття «дочірнє підприємство» / Переверзева Л. // Підприємництво, господарство і право. – 2012. - № 4.
 102. Повар П. О. Правове регулювання ліквідації підприємств в Україні: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: 12.00.04 / П. О. Повар. – К., 2009. – 18 с.
 103. Погрібний Д.І. Корпоративні права держави: поняття, підстави виникнення, механізм реалізації: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.04 / Д.І. Погрібний ; Нац. юрид. акад. України ім. Я.Мудрого. — Х., 2008.
 104. Сороченко А. Галузева належність та юридична сутність корпоративних відносин / А. Сороченко // Підприємництво, господарство і право. – 2012. - №4.
 105. Спасибо-Фатєєва І. Речові права за Цивільним і Господарським кодексами України / І. Спасибо-Фатєєва // Право України. - 2015. - № 4.
 106. Степаненко С. Історична еволюція поняття «власність» (від Аристотеля до неоінституціоналістів) / С. Степаненко // Економіка України. – 2011. - № 9. – С. 76 – 92.
 107. Стрільчук В. Удосконалення законодавства у сфері припинення діяльності суб'єкта господарювання, яке не пов'язане з його банкрутством / В. Стрільчук, Н. Іванюк // Підприємництво, господарство і право. - 2016. - № 5 (243). - С. 31-36.
 108. Субботенко О. Проблематика правомочності здійснення права власності обласними та районними радами щодо майна спільної власності територіальних громад сіл, селищ, міст відповідної адміністративно-територіальної одиниці / Субботенко О. // Підприємництво, господарство і право. – 2017. - № 3. - С. 73-76.
 109. Уркевич В., Браніцький О. Окремі правові питання створення фермерських господарств / В. Уркевич, О. Браніцький // Підприємництво, господарство і право. – 2011. - № 3. – С. 160 –162.

110. Устименко В.А. Власність територіальної громади міста (господарсько-правові аспекти): автореф. дис... д-ра юрид. наук: 12.00.04 / В.А. Устименко; НАН України. Ін-т екон.-прав. дослідж. — Донецьк, 2007.
111. Ханієва Ф. Порядок внесення вкладу до господарського товариства / Ф. Ханієва // Підприємництво, господарство і право. - 2016. - № 12. - С. 69-74.
112. Хахулин В., Алексеева Ю. Легальное определение частного предприятия в Украине / Хахулин В // Підприємництво, господарство і право. – 2007. - № 1. – С. 87 – 90.
113. Хоменко В.О. Правові наслідки прийняття рішення про припинення господарського товариства / В.О. Хоменко // Київський університет права НАН України. Часопис Київського університету права. - 2018. - № 3. - С. 204-209.
114. Цікало В. Види прав учасників господарського товариства / Цікало В.// Підприємництво, господарство і право. - 2017. - № 1. - С. 50-54.
115. Цікало В. Здійснення права на вихід з товариства з обмеженою відповідальністю / Цікало В. // Підприємництво, господарство і право. - 2017. - № 4. - С. 39-43.
116. Чевичалова Ж.В. Правова природа дочірнього підприємства: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.04 / Ж.В. Чевичалова ; Нац. юрид. акад. України ім. Я.Мудрого. — Х., 2008. — 20 с.
117. Черненко О. Особливості правового статусу казенних підприємств за законодавством України / Черненко О. // Підприємництво, господарство і право. – 2010. - № 2. – С. 66- 69.
118. Черненко О.А. Організаційно-правові форми державного підприємства: дис. ...канд. юрид. наук: 12.00.04 / Черненко Олена Анатоліївна ; НДІ приват. права і підприємництва Нац. акад. прав. наук України. - К., 2011. - 200 с.
119. Щербина В.С. Господарське право: підручник / В.С. Щербина. – 5-те вид., перероб. і допов. – К.: Юрінком Інтер, 2013. – 640 с.
120. Щербина В.С. Суб'єкти господарського права: монографія / Щербина В.С. – К.: Юрінком Інтер, 2008.

Семінарське заняття 3. Основні напрями та форми участі держави і місцевого самоврядування у регулюванні господарської діяльності

Питання для обговорення на семінарському занятті

1. Поняття і види правових форм державного керівництва економікою.
2. Поняття і види методів державного керівництва економікою.
3. Поняття державної регуляторної політики. Суб'єкти та етапи регуляторної діяльності.
4. Ліцензування господарської діяльності.
5. Дозвільна система у сфері господарської діяльності.
6. Нормативно-правові основи технічного регулювання у сфері

господарювання.

7. Основи державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності.

Теми для написання рефератів:

1. Наукові теорії, що обґрунтовують необхідність державного регулювання економіки.
2. Основні напрями економічної політики держави.
3. Державна підтримка суб'єктів господарювання: поняття та форми.
4. Реформування законодавства про ліцензування господарської діяльності в останні роки.
5. Органи місцевого самоврядування як учасники відносин у сфері господарювання.
6. Основні напрями державного управляючого впливу на господарську діяльність в окремих галузях і сферах економіки (ІТ-сектор, будівельна галузь, сільське господарство тощо).
7. Відповідальність у правовідносинах з ліцензування господарської діяльності.
8. Функціонування центрів надання адміністративних послуг в Україні: правові основи, вимоги до матеріально-технічної бази та організації діяльності.
9. Проблеми становлення законодавства про правове регулювання дозвільних відносин у сфері господарської діяльності.
10. Основні проблеми системи нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності на сучасному етапі розвитку господарського законодавства.
11. Засади правового регулювання контролю якості продукції (робіт, послуг).
12. Правове забезпечення цифровізації української економіки.
13. Дискусійні питання легалізації грального бізнесу в Україні.
14. Роль органів місцевого самоврядування у розвитку підприємництва в територіальних громадах.
15. Публічні закупівлі як засіб державного регулювання господарської діяльності.
16. Зміни організаційно-господарських повноважень органів місцевого самоврядування в контексті реформи децентралізації.

Ситуаційні задачі

Задача 1

Товариство з обмеженою відповідальністю, утворене працівниками магазину, викупило цей магазин у процесі приватизації на відкритому конкурсі. Магазин був розташований у віддаленому районі міста, відкрився недавно. Результати роботи протягом декількох місяців показали, що магазин нерентабельний. Крім того, товариству було відмовлено у видачі ліцензії на торгівлю алкогольними напоями, посилаючись на те, що недалеко від магазину розташоване професійно-технічне училище з гуртожитком, і тому алкогольні

напої у цьому місці взагалі не повинні продаватись. Тому товариство вирішило закрити магазин, а у його приміщеннях установити гральні автомати.

Чи вправі товариство вчинити у вказаний спосіб? Чи правомірними є дії уповноважених органів державної влади щодо відмови ТОВ у видачі ліцензії на торгівлю алкогольними напоями?

Задача 2

Черкаське турагентство «Смолоскип», що займається турагентською і туроператорською діяльністю, було засновано у 2013 р. в організаційно-правовій формі виробничого кооперативу. З часом у турагентства виникла необхідність внести зміни до установчих документів.

Коли була підготовлена нова редакція установчих документів, перед керівництвом агентства постало питання щодо ліцензії на право здійснювати туроператорську діяльність. Ліцензія була видана агентству у 2020 р.

Чи зберігатиме дію ліцензія на право здійснювати туроператорську діяльність після того, як документи агентства будуть змінені?

Задача 3

11 січня 2019 р. до приватного підприємства, що займається наданням туристичних послуг, прийшли на планову перевірку працівники органів Пенсійного фонду України, пред'явивши відповідне посвідчення на проведення перевірки. Однак керівник підприємства не допустив посадових осіб до перевірки, мотивувавши це тим, що аналогічна перевірка підприємства проводилась минулого року.

Чи правомірними є дії керівника підприємства?

Задача 4

Інспектор органу пожежної безпеки, що мав намір провести позапланову перевірку ПАТ «Меркурій», відмовився від підпису в журналі відвідування підприємства. Окрім того, він пред'явив направлення на перевірку, в якому визначено місце проведення перевірки — м. Київ і не визначено об'єкт перевірки. Підприємство не допустило інспектора до перевірки.

Дайте правову характеристику діям інспектора та ПАТ.

Задача 5

Фізична-особа-підприємець, яка має намір надавати консалтингові послуги, орендувала в офісному центрі приміщення для здійснення господарської діяльності.

Чи потрібно їй отримати дозвіл від органів Державної служби з питань надзвичайних ситуацій або вчинити інші дії щодо підтвердження факту дотримання норм пожежної безпеки? Які саме? Чи зміниться відповідь, якщо вона надаватиме консалтингові послуги у належному їй на праві власності приміщенні?

Тести

Тест 1

Загальні засади технічного регулювання у сфері господарювання визначаються законами України:

- а) «Про стандартизацію»;
- б) «Про сертифікацію»;
- в) «Про підтвердження відповідності»;
- г) «Про стандарти та технічні регламенти».

Тест 2

Суб'єктами стандартизації є:

- а) рада стандартизації та технічного регулювання;
- б) центральний орган виконавчої влади з питань стандартизації;
- в) технічні комітети сертифікації;
- г) територіальні органи Антимонопольного комітету України;
- д) правильна відповідь відсутня.

Тест 3

За загальним правилом, ліцензія на право здійснення певного виду господарської діяльності видається:

- а) строком на 3 роки
- б) строком на 5 років
- в) залежно від виду господарської діяльності – строком на 1 рік або на 3 роки
- г) на необмежений строк
- д) на строк, що визначається органом ліцензування

Тест 4

Якщо інше не встановлено законом, строк здійснення планового заходу державного нагляду (контролю) не може перевищувати:

- а) 15 календарних днів
- б) 10 робочих днів
- в) 20 робочих днів
- г) 5 робочих днів для суб'єктів малого підприємництва і 10 робочих днів для інших суб'єктів підприємництва
- д) 30 днів

Рекомендована література та нормативно-правові акти:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1996. - № 30. - Ст. 141.
2. Закон України «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, коньячного і плодового, алкогольних напоїв та тютюнових виробів» від 19 грудня 1995 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1995. - № 46. - Ст. 345.

3. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. // *Голос України*. – 2003. - № 49 - 50.
4. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. // *Голос України*. – 2003. - № 45 - 48.
5. Закон України «Про державну підтримку сільського господарства України» від 24 червня 2004 р. // *Відомості Верховної Ради України*. - 2004. - № 49. – Ст. 527.
6. Закон України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності» від 6 вересня 2005 р. // *Урядовий кур'єр*. – 2005. - № 188. – 5 жовтня.
7. Закон України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» від 5 квітня 2007 р. // *Урядовий кур'єр*. – 2007. - № 113. – 27 червня.
8. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 р. // *Офіційний вісник України*. - 2010. - № 92. – Ст. 3248.
9. Закон України «Про Перелік документів дозвільного характеру у сфері господарської діяльності» від 19 травня 2011 р. // *Урядовий кур'єр*. – 2011. - № 134. – 26 липня.
10. Закон України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» від 22 березня 2012 р. // *Урядовий кур'єр*. – 2012. - № 85. – 16 травня.
11. Закон України «Про особливості здійснення державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності щодо фізичних осіб - підприємців та юридичних осіб, які застосовують спрощену систему оподаткування, обліку та звітності» від 23 лютого 2012 р. // *Голос України*. - 2012. - № 75.
12. Закон України «Про адміністративні послуги» від 6 вересня 2012 р. // *Відомості Верховної Ради*. - 2013. - № 32. - Ст. 409.
13. Закон України «Про стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць» від 6 вересня 2012 р. // *Відомості Верховної Ради*. - 2013. - № 32. - Ст. 410.
14. Кодекс цивільного захисту України від 2 жовтня 2012 р. // *Відомості Верховної Ради*. - 2013. - № 34-35. - Ст. 458.
15. Закон України «Про державну підтримку розвитку індустрії програмної продукції» від 16 жовтня 2012 р. // *Відомості Верховної Ради*. - 2013. - № 47. - Ст. 656.
16. Закон України «Про стандартизацію» від 5 червня 2014 р. // *Урядовий кур'єр*. – 2014. - № 121. – 9 липня.
17. Закон України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» від 1 липня 2014 р. // *Відомості Верховної Ради*. - 2014. - № 34. - Ст. 1173.
18. Закон України «Про технічні регламенти та оцінку відповідності» від 15 січня 2015 р. // *Урядовий кур'єр*. – 2015. - № 35. – 25 лютого.
19. Закон України «Про ліцензування видів господарської діяльності» від 2

- березня 2015 р. // Урядовий кур'єр. – 2015. - № 64. – 8 квітня.
20. Закон України «Про державне регулювання діяльності щодо організації та проведення азартних ігор» від 14 липня 2020 р. // Голос України. - 2020. — №141-142.
 21. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку певних дій щодо провадження господарської діяльності або видів господарської діяльності, які не можуть провадитися на підставі подання декларації відповідності матеріально-технічної бази суб'єкта господарювання вимогам законодавства» від 25 серпня 2010 р. № 725 // Урядовий кур'єр. – 2010. - № 157. – 27 серпня.
 22. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку органів ліцензування та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України» від 5 серпня 2015 р. №609 // Офіційний вісник України. – 2015. - № 68. – Ст. 2232.
 23. Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання набуття права на провадження певних дій щодо здійснення господарської діяльності або видів господарської діяльності за декларативним принципом» від 7 грудня 2016 р. № 922 // Урядовий кур'єр. – 2016. - № 233. - 10 грудня.
 24. Критерії, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності у сфері загальнообов'язкового державного пенсійного страхування та визначається періодичність проведення планових заходів державного нагляду (контролю) органами Пенсійного фонду України, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 17 липня 2019 р. № 632 // Офіційний вісник України. - 2019. - № 60. Ст. 2063.
 25. Рішення Європейського Суду з прав людини від 27 червня 2019 р. у справі «ТОВ «Світ розваг» та інші проти України» // Право України. - 2019. - № 8. - С. 297 — 300.
 26. Апанасенко К.І. Актуальні питання функціонування центрів надання адміністративних послуг і дозвільних центрів // Розумовські зустрічі: збірник наукових праць / Інститут законодавства Верховної ради України; Український інститут національної пам'яті; Дніпропетровський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президенті України; Сіверський центр післядипломної освіти; Сіверський інститут регіональних досліджень. – Чернігів: Сіверський центр післядипломної освіти, 2015. – Вип. 2. – 230 с. - С. 64 — 74.
 27. Апанасенко К.І. Господарська компетенція органів місцевого самоврядування і реформи останніх років // Вісник господарського судочинства. - 2014. - № 1.
 28. Апанасенко К.І. Державне регулювання та нагляд (контроль) у сфері господарської діяльності: навч. посіб. / К. І. Апанасенко ; Міністерство освіти і науки України, Чернігівський національний технологічний університет. - Чернігів : ЧНТУ, 2018. - 275 с.
 29. Апанасенко К.І. Дозвільна система у сфері господарської діяльності:

- науково-практичний коментар Закону України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності»: законодавство: судова практика: наук.-практ. посіб. / К.І. Апанасенко. – К.: Юрінком Інтер, 2012. – 312 с.
30. Апанасенко К.І. Зміни організаційно-господарських повноважень органів місцевого самоврядування: тенденції останнього десятиліття / К. І. Апанасенко // Вісник господарського судочинства. - 2011. - № 4. - С.120-128.
 31. Апанасенко К. І. Нормативно-правова база технічного регулювання у сфері господарювання: питання класифікації / К. І. Апанасенко // Вісник господарського судочинства. - 2010. - № 4. - С. 119-125.
 32. Апанасенко К.І. Про джерела правового регулювання дозвільних відносин у сфері господарської діяльності // Економіка та право. Серія «Право». - 2019. - №3. - С. 3 — 23.
 33. Апанасенко К.І. Форми субсидування (державної підтримки) окремих галузей економіки / К. І. Апанасенко // Вісник господарського судочинства. - 2011. - № 5. - С.123-132.
 34. Апанасенко К.І. Юридична природа дозвільних відносин у сфері господарської діяльності / К. І. Апанасенко// Вісник господарського судочинства. - 2011. - № 6. - С.128-137.
 35. Апаров А.М., Онищенко О.М. Господарське право України. Підручники та навчальні посібники. Том 1: Загальна частина / А. М. Апаров, О. М. Онищенко. –К.: Видавництво Істина, 2016. – 452 с.
 36. Ашихміна О. Органи місцевого самоврядування як учасники відносин у сфері господарювання / О. Ашихміна // Підприємництво, господарство і право. – 2012. - №9.
 37. Баженова А. Реформування нормативно-правового регулювання ліцензування господарської діяльності / А. Баженова // Підприємництво, господарство і право. – 2017. - № 6. - С. 104-108.
 38. Бакалінська О. Правове регулювання державної допомоги суб'єктам господарювання / О. Бакалінська // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. - 2017. - № 3. - С. 24-33.
 39. Безух О. Технічне регулювання у сфері господарювання / О. Безух // Право України. - 2018. - № 5. - С. 30 - 45.
 40. Вільямсон О.Е. Економічні інституції капіталізму: фірми, маркетинг, укладання контрактів / О.Е. Вільямсон. - Київ : АртЕк, 2001. - 457 с.
 41. Вінник О.М. Господарське право : курс лекцій (загальна частина) / О.М. Вінник. - Київ: Видавництво Ліра-К, 2018. - 240 с.
 42. Вінник О. М. Правове забезпечення цифрової економіки та електронного бізнесу. Монографія. - К.: Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України, 2018. - 212 с.
 43. Вінник О.М. Правове регулювання корпоративних відносин в умовах громадянського суспільства та цифровізації / О.М. Вінник // Юридична Україна. - 2018. - № 3-4 (183-184). - С. 90-99.
 44. Вінник О.М. Цифровізація економіки: проблеми нормативно-правового

- забезпечення / О.М. Вінник // Юридична Україна. - 2018. - № 1-2 (181-182). - С. 43-51.
45. Воловик О.А. Погляд на право і розвиток економіко-правового дискурсу: монографія / О.А. Воловик. - К.: Юрінком Інтер, 2014. - 272 с.
46. Господарське право: навч. посіб. для підгот. до іспитів / В. С. Мілаш. - Харків: Право, 2015. - 328 с.
47. Господарське право: Підручник / За ред. О. П. Подцерковного. – К: Фенікс, 2018. - 616 с.
48. Джабраїлов Р., Малолітнева В. Публічні закупівлі як засіб державного регулювання господарської діяльності та реалізації цілей сталого розвитку // Право України. - 2019. - № 8. - С. 47 — 64.
49. Деревянко Б.В. Нові види господарської діяльності як резерв розширення предмета регулювання господарським законодавством // Правове забезпечення соціально-економічного розвитку: стан та перспективи: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої 35-річчю кафедри господарського права Донецького національного університету імені Василя Стуса (м. Вінниця, 11-12 жовтня 2019 р.). Наук. ред. А.Г. Бобкова, А.М. Захарченко. - Вінниця: ТОВ Віндрук, 2019. - 254 с. - С. 80-81.
50. Захарченко А.М. Господарська компетенція місцевих державних адміністрацій: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.04 / А. М. Захарченко; НАН України. Ін-т екон.-прав. дослідж. — Донецьк, 2007. — 20 с.
51. Зельдіна О.Р. Податкові пільги як складова інвестиційної привабливості України / О. Р. Зельдіна, В. В. Гришко // Юридична Україна - 2018. - № 1-2 (181-182). - С. 52-58.
52. Кравець І.М. Правове становище суб'єктів організаційно-господарських повноважень: монографія / І. М. Кравець. - К.: Юрінком Інтер, 2010. – 240 с.
53. Кулага Е. Правове забезпечення інституційних перетворень у системі технічного регулювання в Україні / Е. Кулага // Підприємництво, господарство і право. - 2015. - № 11 (239). - С. 12-16.
54. Ліллемяе О. Концепція поняття "державна допомога" / О. Ліллемяе // Право України. - 2018. - № 5. - С. 46-59.
55. Ліллемяе О.Е. Господарсько-правове забезпечення державної допомоги суб'єктам господарювання: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.04 / Ліллемяе Олена Едуардівна; НАН України, Ін-т екон.-прав. дослідж. - Київ, 2017. - 20 с.
56. Мілаш В.С. До питання про господарсько-правове забезпечення цифровізації економіки // Правове забезпечення соціально-економічного розвитку: стан та перспективи: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої 35-річчю кафедри господарського права Донецького національного університету імені Василя Стуса (м. Вінниця, 11-12 жовтня 2019 р.). Наук. ред. А.Г.

- Бобкова, А.М. Захарченко. - Вінниця: ТОВ Віндрук, 2019. - 254 с. - С. 133-135.
57. Науково-практичний коментар Господарського кодексу України: 3-тє вид., перероб. і допов. / За заг. ред. В.С. Щербини, Н.Б. Пацурії. – К.: Юрінком Інтер, 2019. - 816 с.
58. Попелюк В.П. Правове регулювання відносин контролю у сфері господарювання: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.04 / В. П. Попелюк ; Нац. ун-т "Одес. юрид. акад.". — О., 2011. — 18 с.
59. Рогозян Ю.С. Аналіз джерельної бази з питань стимулювання підприємницької діяльності/ Ю.С. Рогозян // Економіка та право. Серія «Право». - 2015. - № 2 (41). - С. 31 — 37.
60. Розовский Б.Г. Рынок в ожидании эпохи социализма оцифрованной экономики: монография. - Северодонецк, 2019.
61. Сакоян Д.І. Правове регулювання стандартизації в промисловості: автореф. дис. ... канд. юрид. наук (12.00.04) / Д. І. Сакоян. – К.: МАУП, 2011. – 18 с.
62. Устименко В.А. Экономико-правовые основы осуществления децентрализации в Украине / В.А. Устименко // Економіка та право. Серія «Право». - 2017. - № 1 (46). - С. 17 — 23.
63. Шабанов Р. Щодо поняття господарсько-правових засобів державного регулювання економіки за законодавством України / Р. Шабанов, М. Ждан // Підприємництво, господарство і право . - 2016. - № 11. - С. 84-88.
64. Шаповалова О. Принципи інституціоналізації цифрової інфраструктури контролю у сфері господарювання / О. Шаповалова // Право України. - 2019. - № 8. - С. 94 — 106.
65. Шпомер А.І. Ліцензування господарської діяльності (господарсько-правовий аспект) / А.І. Шпомер. – Автореф. дис... канд. юрид. наук (12.00.04). – К.: Київський національний університет ім. Т. Шевченка, 2006. – 20 с.
66. Щербина В. С. Господарське право: підручник / В. С. Щербина. — 6-те вид., перероб. і допов. — К. : Юрінком Інтер, 2013. — 640 с.
67. Щербина В.С. Суб'єкти господарського права: монографія / В. С. Щербина. – К.: Юрінком Інтер, 2008.

Семінарське заняття 4. Правові основи захисту економічної конкуренції, захисту суб'єктів господарювання і споживачів від недобросовісної конкуренції

Питання для обговорення на семінарському занятті

1. Поняття та роль економічної конкуренції.
2. Система законодавства про захист економічної конкуренції.
3. Правовий статус антимонопольних органів.
4. Основні види порушень законодавства про захист економічної конкуренції.

5. Поняття й ознаки недобросовісної конкуренції.
6. Ознаки та групи порушень, що належать до недобросовісної конкуренції.
7. Санкції за порушення законодавства про захист економічної конкуренції.
8. Особливості процедури розгляду справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції.

Теми для написання рефератів:

1. Антиконтурентні узгоджені дії суб'єктів господарювання як вид господарських правопорушень.
2. Зловживання монополією (домінуючим) становище на ринку як вид господарських правопорушень.
3. Антиконтурентні дії органів влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління та контролю.
4. Обмежувальна та дискримінаційна діяльність суб'єктів господарювання та об'єднань як вид господарських правопорушень.
5. Контурентна політика в Україні.
6. Адаптація контурентного законодавства України до законодавства Європейського Союзу.
7. Проблеми захисту прав споживачів при спотворенні конкуренції.
8. Проблемні аспекти поняття недобросовісної конкуренції.

Ситуаційні задачі

Задача 1

ПАТ "Вугілляресурси", яке займає монополію становище на ринку постачання вугілля, при укладенні договору на постачання вугілля зобов'язувало споживачів своєї продукції поряд з вугіллям придбавати розроблений ним проект ефективного використання вугілля, що знаходило своє відображення у вищезазначеному договорі.

Чи правомірні дії ПАТ "Вугілляресурси"? Якій правовій кваліфікації підлягають дії ПАТ "Вугілляресурси"? Чи встановлена юридична відповідальність за дії, вчинювані цим ПАТ? Якщо так, то яка саме?

Задача 2

Займаючи монополію становище на ринку вікнопластику, ПрАТ "Майбутнє" скоротило обсяги виробництва своєї продукції з метою створення дефіциту та підвищення попиту на неї, і, як наслідок, підвищення ціни. Зазначене обмеження виробництва продукції не призвело до очікуваних наслідків.

Чи допустило ПрАТ "Майбутнє" зловживання монополією становищем? Обґрунтуйте свою відповідь.

Задача 3

Водопостачальна організація м. Чернівці, зважаючи на існуючий дефіцит

питної води, здійснювала поставку води за графіком. Розрахунок плати за надані послуги мав проводитись згідно зі скоригованими тарифами, затвердженими у встановленому порядку. Усупереч цьому деяким особам і організаціям вода відпускатись постійно, а плата за послуги водопостачання стягувалась з усіх споживачів однаково – за цілодобове споживання.

Порушення яких норм законодавства допустила водопостачальна організація? Яку відповідальність передбачено за такі порушення? До якого органу державної влади слід звертатися з метою їх припинення?

Задача 4

Виконавчий комітет Ужгородської міської ради прийняв рішення, яким зобов'язав суб'єктів господарювання, що не зареєстровані в Ужгороді, здійснювати реалізацію товарів тільки через торговельні точки суб'єктів підприємництва, що зареєстровані в місті.

Чи відповідає вимогам законодавства рішення виконавчого комітету? Яка відповідальність передбачена за такі порушення?

Задача 5

Приватне підприємство "Козак", придбавши у м. Мукачеве мінеральну воду "Джерело", виробником якої є ТОВ "Лікувальні води", та замінивши наклеєні на пляшках етикетки з надписом "Джерело — Лікувальні води" іншими етикетками з надписом "Карпати — ТОВ "Козак", реалізовувало цю продукцію в Луганській області.

Притиси якого нормативного акту порушило ТОВ "Козак" та які правові наслідки такого порушення? На поставлені питання дайте аргументовану відповідь.

Рекомендована література та нормативно-правові акти:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. - № 30. - Ст. 141.
2. Закон України «Про Антимонопольний комітет України» від 26 листопада 1993 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1993. - № 50. – Ст. 472.
3. Закон України «Про захист від недобросовісної конкуренції» від 7 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. - № 36. – Ст. 164.
4. Закон України «Про рекламу» від 3 липня 1996 р. в редакції Закону від 11 липня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2004. - № 8. – Ст. 62.
5. Закон України «Про природні монополії» від 20 квітня 2000 р. // Офіційний вісник України. – 2000. - № 19. – Ст. 772.
6. Закон України «Про захист економічної конкуренції» від 11 січня 2001р. // Офіційний вісник України. – 2001. - № 7. – Ст. 260.
7. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. // Голос України. – 2003. - № 49 - 50.

8. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. // *Голос України*. – 2003. - № 45 - 48.
9. Постанова Кабінету Міністрів України «Про перелік відомостей, що не становлять комерційної таємниці» від 9 серпня 1993 р. № 611 // *Зібрання постанов Уряду України*. – 1993. - № 12. – Ст. 269.
10. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку надання Кабінетом Міністрів України дозволу на узгоджені дії, концентрацію суб'єктів господарювання» від 28 лютого 2002 р. № 219 // *Офіційний вісник України*. – 2002. - № 9. – Ст. 405.
11. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції розвитку системи державного регулювання діяльності суб'єктів природних монополій на ринку комунальних послуг» від 9 липня 2008 р. № 932-р // *Урядовий кур'єр*. – 2008. - № 143. – 6 серпня.
12. Розпорядження Антимонопольного комітету України «Про затвердження Тимчасових правил розгляду справ про порушення антимонопольного законодавства України» від 19 квітня 1994 р. №5 // *ЛІГА:ЗАКОН Юрист 7.8.1 © ІАЦ «ЛІГА»*.
13. Розпорядження Антимонопольного комітету України «Про Положення про територіальне відділення Антимонопольного комітету України» від 23 лютого 2001 р. № 32-р // *Офіційний вісник України*. – 2001. - № 14. – Ст. 622.
14. Розпорядження Антимонопольного комітету України «Про Положення про порядок проведення перевірок додержання законодавства про захист економічної конкуренції» від 25 грудня 2001 р. № 182-р // *Офіційний вісник України*. – 2002. - № 7. – Ст. 323.
15. Розпорядження Антимонопольного комітету України «Про затвердження Положення про порядок подання заяв до органів Антимонопольного комітету України про надання дозволу на узгоджені дії суб'єктів господарювання» від 12 лютого 2002 р. № 26-р // *Офіційний вісник України*. – 2002. - № 11. – Ст. 542.
16. Розпорядження Антимонопольного комітету України «Про затвердження Типових вимог до узгоджених дій суб'єктів господарювання для загального звільнення від попереднього одержання дозволу органів Антимонопольного комітету України на узгоджені дії суб'єктів господарювання» від 12 лютого 2002 р. № 27-р // *Офіційний вісник України*. – 2002. - № 11. – Ст. 543.
17. Розпорядження Антимонопольного комітету України «Про затвердження Положення про порядок подання заяв до Антимонопольного комітету України про попереднє отримання дозволу на концентрацію суб'єктів господарювання (Положення про концентрацію)» від 19 лютого 2002 р. № 33-р // *Офіційний вісник України*. – 2002. - № 13. – Ст. 769.
18. Розпорядження Антимонопольного комітету України «Про затвердження Методики визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку» від 5 березня 2002 р. №

- 49-р // Офіційний вісник України. – 2002. - № 14. – Ст. 778.
19. Інформаційний лист Вищого господарського суду України «Про Перелік питань, вміщених в оглядових листах Вищого господарського суду України, які стосуються розгляду господарськими судами справ, пов'язаних із застосуванням конкурентного законодавства» від 23 лютого 2009 р. № 01-08/122 // Вісник господарського судочинства. - 2009. - №2.
 20. Постанова Пленуму Вищого господарського суду України «Про деякі питання практики застосування конкурентного законодавства» від 26 грудня 2011 р. № 15 // Вісник господарського судочинства. - 2012. - №1.
 21. Оглядовий лист Вищого господарського суду України «Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із застосуванням конкурентного законодавства (за матеріалами справ, розглянутих у касаційному порядку Вищим господарським судом України)» від 4 квітня 2012 р. № 01-06/418/2012 // Вісник господарського судочинства. - 2012. - №3.
 22. Бакалінська О. Доктринальні підходи до визначення поняття «недобросовісна конкуренція» / О. Бакалінська // Юридична Україна. - 2015. - № 10-12.
 23. Безух О. Неправомірне використання ділової репутації в конкуренції / О. Безух // Підприємництво, господарство і право. – 2003. - № 5. – С. 24 – 27.
 24. Безух О. Обмеження конкуренції органами державної влади і місцевого самоврядування / О. Безух // Юридична Україна. - 2013. - № 7.
 25. Безух О. Особливості правового статусу суб'єктів відносин у сфері економічної конкуренції / О. Безух // Юридична Україна. - 2013. - № 6.
 26. Безух О. Правила економічної конкуренції / О. Безух // Юридична Україна. - 2013. - № 4.
 27. Безух О. Проблеми захисту прав споживачів при спотворенні конкуренції / О. Безух // Українське комерційне право. – 2007. - № 8. – С. 56 - 61.
 28. Валитов С.С. Конкурентное право Украины: Учеб. пособие. / С.С. Валитов. - Донецк: Норд-Пресс, 2005. - 384 с.
 29. Верещагіна О. Державний контроль за антимонопольно-конкурентною політикою / О. Верещагіна // Підприємництво, господарство і право. – 2012. - № 3.
 30. Вінник О.М. Господарське право : курс лекцій (загальна частина). - Київ: Видавництво Ліра-К, 2018. - 240 с.
 31. Господарське право: Підручник / За ред. О.П. Подцерковного. – К: Фенікс, 2018. - 616 с.
 32. Грудницький В. Гармонізація національного законодавства про зловживання монополієм (домінуючим) становищем із правом Європейського Союзу / В. Грудницький // Підприємництво, господарство і право. – 2017. - № 4. - С. 59-63.

33. Грудницький В.М. Попередження зловживання монополієм (домінуючим) становищем / В.М. Грудницький // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право». 2016. Вип. 36. Т. 1. - С. 153 — 156.
34. Джури́нський О. Акти недобросовісної конкуренції: правові аспекти систематизації / О. Джури́нський // Підприємництво, господарство і право. – 2010. - №9. – С. 47 – 50.
35. Замрига А. Актуальні проблеми правового регулювання антимонопольних конкурентних відносин в умовах сьогодення / А. Замрига // Підприємництво, господарство і право. - 2016. - № 10. - С. 31-34.
36. Корчак Н.М. Державне регулювання відносин конкуренції в Україні (господарсько-правовий аспект): монографія. / Н.М. Корчак. - 2014. - 336с.
37. Лукач І.В. Розвиток поняття про конкуренцію в американській та європейській правових доктринах / І.В. Лукач // Економіка та право. - 2017. - № 3 (48). - С. 63 — 69.
38. Лук'янець В. Особливості правового регулювання конкуренції в державах-країнах Європейського Союзу та США / В. Лук'янець // Право України. – 2007. - № 3. – С. 151 – 156.
39. Господарське право: навч. посіб. для підгот. до іспитів / В. С. Мілаш. - Харків: Право, 2015. - 328 с.
40. Науково-практичний коментар Господарського кодексу України: 3-тє вид., перероб. і допов. / За заг. ред. В.С. Щербини, Н.Б. Пацурії. – К.: Юрінком Інтер, 2019. - 816 с.
41. Тарнавська Н. Новітні прояви конкуренції в суспільстві, яке базується на знаннях / Н. Тарнавська // Економіка України. – 2008. - № 2. - С. 4 – 16.
42. Шкляр С.В. Підстави оскарження рішень, дій (бездіяльності) органів АМК України (його посадових осіб), спонукання їх до вчинення певних дій / С.В. Шкляр // Вісник господарського судочинства. - 2011. - № 1. – С. 125 – 130.
43. Щербина В. С. Господарське право: підручник / В. С. Щербина. — 6-тє вид., перероб. і допов. — К. : Юрінком Інтер, 2013. — 640 с.

Семінарське заняття 5. Господарські зобов'язання. Правове регулювання ціноутворення

Питання для обговорення на семінарському занятті

1. Поняття та ознаки господарського зобов'язання.
2. Класифікація господарських зобов'язань.
3. Порядок виконання господарських зобов'язань.
4. Укладання, зміна та розірвання господарських зобов'язань.
5. Способи забезпечення господарських зобов'язань.
6. Поняття та ознаки господарського договору.

7. Класифікація господарських договорів.
8. Ціна як економічна і правова категорія.
9. Нормативно-правове регулювання ціноутворення.
10. Види цін і їхня класифікація.
11. Органи, що здійснюють регулювання цін і ціноутворення.
12. Відповідальність у сфері ціноутворення.

Теми для написання рефератів:

1. Історія становлення категорії господарського договору.
2. Поняття, види, особливості організаційно-господарських зобов'язань.
3. Правове регулювання публічних закупівель.
4. Співвідношення цивільного і господарського договору.
5. Державно-приватне партнерство в окремих галузях економіки: правове забезпечення.
6. Конкурентні способи укладення господарських договорів.
7. Укладення договорів за допомогою електронних технологій.
8. Концепція комерційного договору.
9. Категорія неукладеного договору.
10. Правове регулювання договорів з публічним інтересом.
11. Проблемні питання судової практики визнання господарських договорів недійсними.
12. Тарифоутворення у житлово-комунальній сфері.
13. Ціноутворення у сфері виробництва й торгівлі лікарськими засобами.
14. Досвід країн Європи та Китаю в реформі ціноутворення.
15. Тарифоутворення у сфері транспорту.

Ситуаційні задачі

Задача 1

Акціонер приватного акціонерного товариства (АТ) Доренко В. Л. подарував належні йому акції, сумарна номінальна вартість яких становить 30% статутного капіталу товариства, рідному братові Доренку І. Л.

АТ подало позов до суду про визнання угоди недійсною, стверджуючи, що договір дарування був удаваною угодою, яка прикривала договір купівлі-продажу: Доренко В. Л. свого часу вклав усі свої заощадження в акції і навіть продав автомобіль, аби оплатити акції додаткової емісії. Після укладення так званого договору дарування акцій у колишнього акціонера АТ (Доренка В. Л.) з'явився дорогий автомобіль іноземного виробництва, він уклав з будівельною компанією договір на будівництво заміського котеджу. Крім того, брат колишнього акціонера – Доренко І. Л. обіймав посаду генерального директора Публічного АТ, який був конкурентом даного АТ на одному товарному ринку. У результаті зосередження в його руках значного пакету акцій підприємства-конкурента досяглася економічна концентрація, що потребувала попереднього дозволу антимонопольних органів, проте жодне з товариств не зверталося за отриманням такого дозволу.

Чи є у Доренка В. Л. зобов'язання перед АТ та його акціонерами? Якщо

так, то назвіть підстави виникнення таких зобов'язань.

Що є підставами (юридичними та фактичними) для виникнення зобов'язання перед антімонополюними органами з отримання згоди на економічну концентрацію?

Якщо договір дарування буде визнаний судом недійсним, то які саме дії зобов'язані будуть вчинити брати Доренко?

Задача 2

Міська рада на своєму пленарному засіданні прийняла рішення про залучення розташованих на території міста середніх і великих підприємств до виконання соціально-комунальних зобов'язань – участі в благоустрої району в грошовій формі або натуральній – виконанні будівельних робіт щодо реставрації старовинної будівлі та шляхового камінного покриття в центрі міста.

Чи відповідає вимогам закону рішення міськради? Чи є таке рішення підставою для виникнення соціально-комунальних зобов'язань?

У чому полягає специфіка соціально-комунальних зобов'язань, якщо їх порівнювати, наприклад, з податковими зобов'язаннями?

Задача 3

ПАТ «Верстатбуд» дало оголошення у місцеву газету про продаж партії верстатів, від яких відмовився їх замовник, за ціною 53 тис. грн за один верстат (у газеті зазначалось, що ціна є чинною протягом одного місяця від дня публікації, а верстати можуть бути продані цілою партією чи в будь-якій меншій кількості). Через два тижні ПП «Торез» звернулося до ПАТ, маючи намір купити три верстати за вказаною в публікації ціною. Проте представник ПАТ заявив, що вони чекають більш вигідних покупців, які могли б купити або всю партію, або заплатити вищу ціну, ніж була зазначена в публікації.

Чи правомірна відмова представника ПАТ «Верстатбуд»? Чи свідчить публікація повідомлення про продаж партії верстатів про наявність публічної оферти і відповідно – публічного договору? Як має діяти ПП «Торез» для захисту своїх прав і законних інтересів?

Задача 4

Приватне підприємство "Радон", маючи оригінальний примірник господарського договору на поставку сільськогосподарської продукції з фермерським господарством "Жито", внесло в нього зміни щодо ціни на продукцію. Фермерське господарство "Жито" відмовилось від здійснення поставки за зазначеною у примірнику договору ПП "Радон" ціною. ПП "Радон" звернулось до господарського суду з позовною заявою про спонукання ФГ "Жито" до виконання умов договору поставки.

Яке рішення має винести господарський суд? Чи встановлено в законодавстві порядок внесення змін до господарських договорів? Якщо так, то розкрийте порядок зміни умов господарського договору, посилаючись на відповідні положення чинного законодавства України.

Практичні завдання:

1. Визначити, який вид договору (цивільний чи господарський) укладено між:

а) гр. Івановим П.І. та Приватним підприємством «Сяйво», за яким останнє зобов'язалось надати Іванову П.І. послуги з ремонту зимового одягу;

б) Сільськогосподарським виробничим кооперативом «Сонях» та фізичною особою – підприємцем Сергійчуком І.Р., за яким останній зобов'язався поставити СВК «Сонях» протягом 3 тижнів 200 кг насіння соняшнику, а СВК – прийняти та оплатити насіння соняшнику;

в) Товариством з обмеженою відповідальністю «Аваль» та Приватним акціонерним товариством «Корона», за яким ТОВ зобов'язалось здійснити будівництво 2-поверхової будівлі, а ПрАТ «Корона» – прийняти від ТОВ збудований об'єкт та оплатити вартість будівельних робіт згідно з умовами договору;

г) гр. Іванчуком С.Т. та Комунальним закладом «Чернігівська міська лікарня № 2», за яким гр. Іванчук С.Т. зобов'язався поставити КЗ «Чернігівська міська лікарня № 2» протягом місяця 40 кг моркви, а Комунальний заклад – прийняти та оплатити цей товар.

2. Визначити повноваження органів державної влади та органів місцевого самоврядування щодо формування ціни на лікарські засоби, житлово-комунальні послуги.

Тести

Тест 1

Які договори є універсальними (використовуються на всіх чи більшості видів транспорту):

- а) подачі та прибирання вагонів;
- б) перевезення вантажу;
- в) каботажу;
- г) буксирування;
- д) фрахтування судна.

Тест 2

Для яких видів транспорту притаманні наступні договори:

- 1) експлуатація залізничної колії;
- 2) каботажу;
- 3) фрахтування;
- 4) навігаційний договір;
- 5) експедирування.

Варіанти відповіді:

- а) річковий транспорт;
- б) повітряний транспорт;
- в) морський транспорт;
- г) залізничний транспорт;

д) автотранспорт.

Тест 3

За яких умов доцільним є використання конкурентних способів укладення господарського договору:

- а) терміновість виконання робіт;
- б) потреба у виявленні виконавця, що може запропонувати новітні технології при виконанні необхідних замовнику робіт;
- в) замовлення містить конфіденційну інформацію, розголошення якої серед кількох претендентів є небажаним для замовника;
- г) незначна вартість замовлення (постачання);
- д) відсутність на ринку кількох виробників, які б могли виконати замовлення.

Тест 4

При укладенні господарського договору сторони зобов'язані у будь-якому разі погодити:

- а) предмет договору;
- б) ціну договору;
- в) якість товарів (робіт, послуг);
- г) строк дії договору;
- д) тару, пакування товарів;
- е) комплектність товарів;
- є) відповідальність сторін;
- ж) порядок розв'язання спорів;
- з) права та обов'язки сторін.

Тест 5

Умови договору, визначені угодою його сторін, спрямованою на встановлення, зміну або припинення господарських зобов'язань, як погоджені сторонами, так і ті, що приймаються ними як обов'язкові умови договору відповідно до законодавства, є:

- а) поняттям господарського договору;
- б) істотними умовами господарського договору;
- в) змістом господарського договору.

Тест 6

Сторона, яка одержала протокол розбіжностей до договору, зобов'язана розглянути його протягом:

- а) трьох днів;
- б) десяти днів;
- в) двадцяти днів;
- г) тридцяти днів;
- д) сорока днів;
- е) шістдесяти днів

Рекомендована література та нормативно-правові акти:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. - № 30. - Ст. 141.
2. Закон України «Про архітектурну діяльність» від 20 травня 1999 р. // Офіційний вісник України. – 1999. - № 24. – Ст. 1089.
3. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. // Голос України. – 2003. - № 49 - 50.
4. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. // Голос України. – 2003. - № 45 — 48.
5. Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг» від 22 травня 2003 р. // Офіційний вісник України. – 2003. - № 25. – Ст. 1174.
6. Закон України «Про житлово-комунальні послуги» від 24 червня 2004р. // Урядовий кур'єр. – 2004. - № 144. – 3 серпня.
7. Закон України «Про міський електричний транспорт» від 29 червня 2004р. // Урядовий кур'єр. – 2004. - № 159. – 26 серпня.
8. Закон України «Про тепlopостачання» від 2 червня 2005 р. // Голос України. – 2005. - № 121. – 6 липня.
9. Закон України «Про оптові ринки сільськогосподарської продукції» від 25 червня 2009 р. // Урядовий кур'єр. – 2009. - № 140. – 5 серпня.
10. Закон України «Про ціни і ціноутворення» від 21 червня 2012 р. // Голос України. – 2012. - № 140. - 2 серпня.
11. Закон України «Про публічні закупівлі» від 25 грудня 2015 р. // Голос України. - 2016. - № 30.
12. Закон України «Про електронні довірчі послуги» від 5 жовтня 2017 р. // Офіційний вісник України. – 2017. - № 91. – Ст. 2764.
13. Закон України «Про оборонні закупівлі» від 17 липня 2020 р. // Офіційний вісник України. – 2020. - № 67. – Ст. 2147.
14. Постанова Кабінету Міністрів України «Про встановлення повноважень органів виконавчої влади та виконавчих органів міських рад щодо регулювання цін (тарифів)» від 25 грудня 1996 р. № 1548 // Зібрання постанов Уряду України. – 1996. - № 21. – Ст. 596.
15. Постанова Кабінету Міністрів України «Про заходи щодо стабілізації цін на лікарські засоби і вироби медичного призначення» від 17 жовтня 2008 р. № 955 // Офіційний вісник України. - 2008. - № 84. – Ст.2825.
16. Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання державного регулювання цін на лікарські засоби і вироби медичного призначення» від 25 березня 2009 р. № 333 // Офіційний вісник України. - 2009. - № 27. – Ст.906.
17. Постанова Кабінету Міністрів «Про забезпечення єдиного підходу до формування тарифів на житлово-комунальні послуги» від 1 червня 2011 р. №869 // Офіційний вісник України. - 2011. - № 62. – Ст. 2472.
18. Постанова Кабінету Міністрів «Про затвердження Порядку функціонування електронної системи закупівель та проведення авторизації електронних майданчиків» від 24 лютого 2016 р. № 166 //

- Офіційний вісник України. - 2016 р. - № 22. - Ст. 855.
19. Постанова Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику розгляду цивільних справ про визнання правочинів недійсними» від 6 листопада 2009 р. № 9 // [http:// zakon. rada. gov. ua](http://zakon.rada.gov.ua).
 20. Постанова Пленуму Вищого господарського суду України «Про деякі питання визнання правочинів (господарських договорів) недійсними» від 29.05.2013 № 11// [http:// zakon. rada. gov. ua](http://zakon.rada.gov.ua).
 21. Аналіз окремих питань судової практики, що виникають при застосуванні судами рекомендаційних роз'яснень, викладених у постанові Пленуму Верховного Суду України від 06 листопада 2009 року № 9 «Про судову практику розгляду цивільних справ про визнання правочинів недійсними» // https://protocol.ua/ua/vssu_analiz_sudovoi_praktiki_pri_zastosuvanni_suda_mi_roz_yasnen_vikladenih_u_post_plenumu_vsu/
 22. Апаров А. Юридична природа поняття господарського договору: огляд наукових і нормативних підходів / А. Апаров, О. Онищенко // Підприємництво, господарство і право. - 2016. - № 10. - С. 42-46.
 23. Бабій А. Одностороння відмова від господарського зобов'язання (договору), не пов'язана з порушенням його умов // JURNALUL JURIDIC NAȚIONAL: TEORIE ȘI PRACTICĂ. - 2015. - № 8. - С. 72 — 76.
 24. Беляневич О.А. Господарське договірне право України (теоретичні аспекти) / О.А. Беляневич. - К.: Юрінком Інтер, 2006. - 592 с.
 25. Бочкова І. І. Концепція, ознаки та значення господарського договору за законодавством України / І. І. Бочкова // Форум права. – 2011. – № 2. – С.111–115. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2011-2/11biizzu.pdf>
 26. Будник Б.А. Проблеми недійсності господарських договорів // Наше право. - № 3. - 2014. - С. 134 — 139.
 27. Боднарчук О.Г. Здійснення державних електронних закупівель: переваги та недоліки / О.Г. Боднарчук // Право і суспільство. - 2017. - № 5. - Ч.1. - С. 94-99.
 28. Вінник О.М. Господарське право : курс лекцій (загальна частина). - Київ: Видавництво Ліра-К, 2018. - 240 с.
 29. Віхров О. Недоговірні організаційно-господарські зобов'язання та їх види / О. Віхров // Вісник Академії правових наук України. – 2011. - № 2. – С. 141 – 149.
 30. Віхров О.П. Організаційно-господарські правовідносини. Монографія / О. П. Віхров. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2008. – 512 с.
 31. Віхров С.О. Загальні та галузеві кваліфікаційні ознаки господарського зобов'язання / С.О. Віхров // Університетські наукові записки. Вип. «Право. Економіка. Управління». - 2016. - № 2(58). - С. 122-131.
 32. Влялько І. Імплементація положень Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом у сфері державних закупівель / І. Влялько // Право України. - 2015. - № 8. - С. 83 — 92.

33. Господарське право: Підручник / За ред. О.П. Подцерковного. – К: Фенікс, 2018. - 616 с.
34. Господарське право: навч. посіб. для підгот. до іспитів / В. С. Мілаш. - Харків: Право, 2015. - 328 с.
35. Гофрик М.С. Про державне регулювання цін на лікарські засоби / М.С. Гофрик // Чернігівський державний технологічний університет. Проблеми захисту прав та свобод людини і громадянина: Тези доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих учених (м. Чернігів, 16-17 травня 2013 р.). - 2013. - Травень. - С. 125-128.
36. Грабовська А.О. Особливості правового регулювання односторонньої відмови від господарського зобов'язання (договору) та односторонньої зміни його умов // Вісник Верховного Суду України. - 2015. - № 1 (173). - С. 32 — 38.
37. Зеліско А. Правова характеристика сучасного стану та тенденцій модифікації системі господарських договорів / А. Зеліско // Підприємництво, господарство і право. - 2017. - № 2. - С. 15-19.
38. Євміна І.Л. Види недійсності господарського договору та інших видів правочинів у сфері господарювання // Часопис Київського університету права. - 2014. - № 3. - С. 165- 169.
39. Євміна І. Поняття "недійсність правочину" у сфері господарювання / І. Євміна // Підприємництво, господарство і право. - 2014. - № 12 (228). - С. 32-35.
40. Ємець А.А., Шатковський Я.М. Окремі питання розгляду справ, пов'язаних з визнанням господарських договорів недійсними // Європейські перспективи. - 2014. - № 9. - С. 136 — 142.
41. Єршова С. До питання про визначення поняття "майново-господарські зобов'язання" / С. Єршова // Публічне право. - 2015. - № 2(18). - С. 310-317.
42. Каплюк М. Поєднання зобов'язаної й управленої сторін в одній особі як підстава припинення господарських зобов'язань / М. Каплюк // Підприємництво, господарство і право. - 2012. - № 9.
43. Ільченко Г. Співвідношення понять «цивільний договір» та «господарський договір» / Г. Ільченко // Підприємництво, господарство і право. - 2017. - № 2. - С. 20-23.
44. Лісовська Д.А. Контроль за формуванням тарифів на теплопостачання / Д.А. Лісовська // Право і суспільство. - 2017. - № 2, ч. 2. - С. 86-91.
45. Мілаш В. До питання про підприємницькі комерційні договори з посиленням публічним інтересом / В. Мілаш // Підприємництво, господарство і право. – 2005. - № 10. – С. 45 – 50.
46. Мілаш В. Про розвиток господарсько-правового регулювання договірних відносин / В. Мілаш // Підприємництво, господарство і право. – 2007. - №5. – С. 36 – 40.
47. Мілаш В. Проблеми визначення галузевої природи комерційного договору / В. Мілаш // Право України. – 2007. - № 3. – С. 124 – 127.

48. Мілаш В.С. Комерційний договір у господарському праві: теоретичні проблеми становлення та розвитку: автореф. дис... д-ра юрид. наук: 12.00.04 / В.С. Мілаш ; Нац. юрид. акад. України ім. Я.Мудрого. — Х., 2008. — 40 с.
49. Мілаш В.С. Перспективи модернізації договірних правовідносин у сфері господарювання: монографія / В. С. Мілаш; Харк. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Х.: ХНУМГ, 2014. – 227 с.
50. Мілаш В.С. Підприємницькі комерційні договори в господарській діяльності / В.С. Мілаш. - Полтава: АСМІ, 2005. - 450 с.
51. Науково-практичний коментар Господарського кодексу України: 3-тє вид., перероб. і допов. / За заг. ред. В.С. Щербини, Н.Б. Пацурії. – К.: Юрінком Інтер, 2019. - 816 с.
52. Нижний А. В., Ходаківський М. П., Юровська Г. В. Визнання правочинів недійсними: основи теорії та судова практика. Посібник для суддів. / А. В. Нижний, М. П. Ходаківський, Г. В. Юровська. / Під редакцією А. В. Нижного. Київ: Алерта, 2020. 234 с. // http://www.nsj.gov.ua/files/1586259074Nyzhny_Viznannya_pravochiniv_v_2_191209_avt.pdf
53. Никитченко Н.В. Визнання недійсними господарських угод з підстав, передбачених законом // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право». - 2012. - Вип. 19. Том 2. - С. 203 — 206.
54. Петруненко Я. Рамкова угода як форма договору про закупівлю товарів, робіт, послуг за державні кошти / Я. Петруненко // Юридична Україна. - 2015. - № 7-8 (151-152). - С. 62-70.
55. Петруненко Я.В. Стадійно-процедурна характеристика застосування прямих господарсько-правових засобів забезпечення ефективного використання державних коштів / Я. В. Петруненко // Часопис Київського університету права. - 2018. - № 1. - С. 136-140.
56. Побіянська Н. Недійсність господарського зобов'язання у результаті впливу помилки й обману // Мала енциклопедія нотаріуса. - 2017. - Вип. 4 (94). - С. 182 — 191.
57. Побіянська Н.Б. Порухення інтересів держави, територіальної громади та моральних засад суспільства як підстава визнання господарського договору недійсним // Європейські перспективи. - 2018. - № 5. - С.123 — 130.
58. Побіянська Н.Б., Хатнюк Н.С. Порухення норм законодавства як підстава визнання недійсним господарського зобов'язання, укладеного на тимчасово окупованій території України // Судова та слідча практика в Україні. - 2017. - Вип. 5. - С. 69 — 73.
59. Подоляк С.А. Правові підстави та наслідки визнання господарських договорів недійсними та неукладеними в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.04/ Подоляк Світлана Анатоліївна; НДІ приват. права і підприємництва Нац. акад. прав. наук України. - К., 2010. - 20 с.
60. Прилуцький Р.Б., Зерниченко А.А. Щодо проблеми визнання

- господарських договорів недійсними // Юридична наука. 2014. № 2. С. 41 — 53.
61. Саленко В.Ю. Щодо визнання недійсним господарського договору, який суперечить інтересам держави і суспільства // Форум права. – 2010. – № 4. – С. 778–783. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/ejournals/FP/2010-4/10cvjdic.pdf>
62. Черешнюк В.М. Правове регулювання укладення і виконання господарських договорів: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.04 / В.М. Черешнюк ; Київ. нац. екон. ун-т ім. В.Гетьмана. — К., 2007. — 19 с.
63. Чучковська А.В. Правове регулювання електронної комерції в Україні / А.В. Чучковська. – Київ: ЦУЛ, 2007. – 223 с.
64. Шаталова Л.М. Загальний та спрощений порядок укладення електронних договорів // Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2019. Серія «Право». Випуск 59. Том 1. С. 189 — 192.
65. Щербина В. С. Господарське право: підручник / В. С. Щербина. — 6-те вид., перероб. і допов. — К. : Юрінком Інтер, 2013. — 640 с.

Семінарське заняття 6. Відповідальність за правопорушення у сфері господарювання

Питання для обговорення на семінарському занятті

1. Поняття та ознаки господарсько-правової відповідальності.
2. Види господарсько-правової відповідальності.
3. Підстави господарсько-правової відповідальності.
4. Порядок реалізації господарсько-правової відповідальності.
 - 4.1. Принципи господарсько-правової відповідальності.
 - 4.2. Межі господарсько-правової відповідальності.
 - 4.3. Строки застосування господарсько-правових санкцій.
5. Форми господарсько-правової відповідальності.
 - 5.1. Відшкодування збитків.
 - 5.2. Неустойка (штрафні санкції).
 - 5.3. Господарсько-адміністративні санкції.
 - 5.4. Оперативно-господарські санкції.

Теми для написання рефератів:

1. Адміністративно-господарський штраф: поняття, випадки (сфери) його застосування.
2. Співвідношення адміністративно-господарських санкцій і санкцій за Кодексом України про адміністративні правопорушення.
3. Співвідношення адміністративно-господарських санкцій і фінансових санкцій.
4. Непереборна сила як підстава звільнення від господарсько-правової відповідальності.

5. Особливості відшкодування моральної шкоди у сфері господарської діяльності.
6. Неустойка як різновид господарсько-правових санкцій: правова природа, правова регламентація, порядок застосування.
7. Правові проблеми й шляхи боротьби з нелегальною господарською діяльністю.
8. Судова практика вирішення господарських спорів про захист честі та гідності.
9. Підстави й порядок накладення штрафів за порушення законодавства про захист прав споживачів.

Ситуаційні задачі

Задача 1

Приватне підприємство (ПП), що спеціалізувалося на посередницькій діяльності у сфері оптової торгівлі, уклало господарські договори у спрощеній формі шляхом обміну факсами, в яких зазвичай визначалися предмет договору (без належної конкретизації), орієнтовна ціна та такі ж орієнтовні терміни виконання договірних зобов'язань.

За одним з таких договорів контрагент ПП – ТОВ «Ранок», на думку директора ПП, не виконав свого зобов'язання щодо поставки плащів, замінивши їх зимовими куртками тієї ж кількості, що і передбачалося договором, хоча в телефонних розмовах директор ПП неодноразово наголошував на першочерговості поставки саме плащів.

ПП звернулося до господарського суду з позовом про стягнення зі свого контрагента (1) заподіяних збитків у сумі вартості непоставлених плащів та (2) штрафних санкцій у розмірі 20 % вартості непоставлених плащів, покликаючись на ч. 2 ст. 231 ГК України та Положення про поставки товарів народного споживання.

ТОВ «Ранок» проти позову заперечувало, покликаючись на відповідність здійсненої поставки умовам договору щодо його предмету, який визначався як «верхній одяг для осінньо-зимового періоду», а також на відсутність положень про штрафні санкції в договорі й неправомірність застосування позивачем положень ч. 2 ст. 231 ГК України та акту СРСР – Положення про поставки.

Чи є в даному випадку підстави для застосування господарсько-правової відповідальності? За яких умов може застосовуватися положення ч. 2 ст. 231 ГК України? Які заходи могли би попередити виникнення подібного спору? Розв'яжіть цю ситуацію з посиланням на відповідні норми господарського законодавства.

Задача 2

Між Колективним підприємством «Олімп» та Публічним акціонерним товариством «Міжгірський консервний завод» було укладено договір поставки, за яким підприємство зобов'язалось поставити ПАТ 500 кг олії до 28 травня 2019 р. на загальну суму 4000 грн., а ПАТ – прийняти та оплатити вказаний товар. Свої зобов'язання за договором Колективне підприємство «Олімп» не

виконувало до 30 вересня 2019 р. Договором поставки було передбачено нарахування пені за прострочення виконання договору в розмірі 1% від суми непоставленої продукції за кожен день прострочення поставки.

Яку суму пені за прострочення поставки продукції може в судовому порядку стягнути ПАТ «Міжгірський консервний завод» з Колективного підприємства «Олімп», пред'явивши позов до підприємства 1 лютого 2020р.? Чи зміниться сума пені, що підлягає стягненню, якщо позов буде пред'явлено до підприємства 1 липня 2020 р.? Відповідь обґрунтуйте.

Задача 3

У засобах масової інформації було опубліковано повідомлення про те, що розпорядженням голови Черкаської обласної державної адміністрації призупинена діяльність Товариства з обмеженою відповідальністю «Лісозаготівельний комбінат «Ялинковий». Причиною стало те, що підприємство приховувало прибутки, проводило не вибірково, а масову вирубку лісових угідь.

Чи відповідає чинному законодавству розпорядження голови облдержадміністрації? Які органи державної влади і з яких підстав повноважні зупиняти діяльність суб'єктів господарювання?

Задача 4

Організація – вантажоотримувач пред'явила позов до пароплавства про відшкодування збитків, завданих пошкодженням вантажу при перевезенні морем. Пароплавство заперечувало проти позову і надало документи, які підтверджують, що пошкодження вантажу відбулось під час аварії судна, викликаной штормовою погодою.

Чи обґрунтовані заперечення пароплавства? Чи відносяться обставини, на які посилається пароплавство, до непереборної сили?

Задача 5

ПАТ «Хімзавод» з початку свого відкриття після реконструкції, що відбулось 01.09.2014, скидало в озеро, розташоване біля заводу, неякісно очищені стоки. Представники громадськості систематично зверталися до органів державної влади, засобів масової інформації, проте безуспішно. Нарешті, після чергового звернення до Міністерства екології та природних ресурсів України, яке мало місце після резонансної телепередачі про забруднення хімзаводом унікального озера, 21.09.2017, було організовано проведення екологічної експертизи і за її результатами застосовано адміністративно-господарські санкції у формі заборони на здійснення ПАТ «Хімзавод» господарської діяльності до усунення виявлених порушень в роботі очисних споруд.

Мешканці прилеглих до озера будинків, утворивши громадське об'єднання «За чисте озеро», звернулися до суду з позовом про стягнення з ПАТ «Хімзавод» 550 млн грн як компенсації за заповідяну озеру та навколишнім мешканцям шкоду, у т.ч. насадженням навколо озера, створеній інфраструктурі

відпочинку для мешканців прилеглих місцевостей.

Відповідач проти позову заперечував, наполягаючи на пропущенні строку позовної давності. Позивач наполягав на позовних вимогах, посиляючись на: а) протидію відповідача у проведенні екологічної експертизи і появу реальної можливості отримати документальні докази (в т.ч. акт експертизи) лише після втручання засобів масової інформації, Міністерства екології та природних ресурсів України; б) тривалий характер порушення, негативний результат якого з роками лише накопичувався, загрожуючи загибелі озера як унікальної екосистеми; в) значну суспільну вагу відновлення озера; г) на порушення ПАТ «Хімзавод» публічних інтересів, ігнорування ним вимог природоохоронного законодавства, прав та законних інтересів мешканців будинків, розташованих на прилеглий до озера території, на чисту воду (вода в місцевому водогоні була з озера, і навіть після очищення не відповідала встановленим вимогам), на користування природними об'єктами для відпочинку.

Як проявляється в даному випадку порушення у сфері господарювання? Протягом яких строків може бути застосована господарсько-правова відповідальність? Які межі господарсько-правової відповідальності? Чи можуть одночасно застосовуватись адміністративно-господарські санкції та відшкодування збитків?

Дайте оцінку діям сторін зазначених відносин та спрогнозуйте результат розгляду справи в суді.

Тести

Тест 1

Які з названих функцій є найбільш характерними для господарсько-правової відповідальності:

- а) функція покарання;
- б) попереджувальна функція;
- в) відновлювально-компенсаційна функція;
- г) сигналізаційно-інформаційна функція;
- д) координаційна функція.

Тест 2

Які з перерахованих обставин є проявами непереборної сили?

- а) повінь;
- б) порушення зобов'язань контрагентами;
- в) землетрус;
- г) відсутність на ринку потрібних для виконання зобов'язань товарів;
- д) відсутність необхідних для виконання зобов'язання коштів;
- е) страйк;
- є) пожежа.

Тест 3

Які з названих санкцій застосовуються лише у вертикальних відносинах:

- а) оперативно-господарські;

- б) штрафні;
- в) відшкодування збитків;
- г) адміністративно-господарські.

Тест 4

Нарахування штрафних санкцій за прострочення виконання зобов'язання припиняється через наступний строк від дня, коли зобов'язання мало бути виконано, якщо інше не передбачено договором:

- а) три місяці;
- б) шість місяців;
- в) один рік;
- г) три роки.

Тест 5

Протягом яких строків можуть бути застосовані адміністративно-господарські санкції (як загальне правило):

- а) протягом трьох років із моменту вчинення правопорушення;
- б) протягом шести місяців з дня виявлення порушення, але не пізніше як через один рік з дня порушення цим суб'єктом встановлених законодавчими актами правил здійснення господарської діяльності;
- в) протягом одного року з дня виявлення порушення;
- г) протягом шести місяців з дня вчинення порушення.

Завдання

1. Чи є стягнення санкцій з контрагентів за господарським договором правом чи обов'язком сторони договору?
2. Чи вправі суб'єкт господарювання при стягненні збитків зі сторони, яка порушила договір, розраховувати розмір збитків з урахуванням інфляції?
3. Чи завжди відповідальність підприємців будується незалежно від вини у порушенні зобов'язання? У яких випадках вина підприємця враховується? Що означає вина суб'єкта господарювання?
4. Наведіть приклади обставин, які розглядаються за законом як непереборна сила. Яким чином у випадку спору доводиться та обставина, що непереборна сила мала місце і знаходилась у причинному зв'язку з порушенням зобов'язання?
5. Як співвідносяться між собою поняття «неустойка», «штраф», «штрафні санкції»?
6. Чи може бути неустойка більше суми основного боргу?
7. Які підстави зменшення розміру неустойки передбачені законом?
8. Чи є у нормативно-правових актах будь-які обмеження щодо мінімального чи максимального розміру штрафних санкцій?

Рекомендована література та нормативно-правові акти:

1. Закон України «Про відповідальність за правопорушення у сфері містобудівної діяльності» від 14 жовтня 1994 р. // Відомості Верховної

- Ради України. — 1994. — № 46. — Ст. 411.
2. Закон України «Про захист від недобросовісної конкуренції» від 7 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1996. - № 36. — Ст. 164.
 3. Закон України «Про відповідальність за несвоєчасне виконання грошових зобов'язань» від 22 листопада 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1997. — № 5. — Ст. 28.
 4. Закон України «Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україну» від 22 грудня 1998 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1999. — № 11. — Ст. 78.
 5. Закон України «Про вилучення з обігу, переробку, утилізацію, знищення або подальше використання неякісної та небезпечної продукції» від 14 січня 2000 р. // Відомості Верховної Ради України. — 2000. — № 12. — Ст. 95.
 6. Закон України «Про захист економічної конкуренції» від 11 січня 2001 р. // Офіційний вісник України. — 2001. - № 7. — Ст. 260.
 7. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. // Голос України. — 2003. - № 49 - 50.
 8. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. // Голос України. — 2003. - № 45 - 48.
 9. Закон України «Про Кабінет Міністрів України» від 7 жовтня 2010 р. // Урядовий кур'єр. — 2010. - № 192. — 15 жовтня.
 10. Закон України «Про місцеві державні адміністрації» від 9 квітня 1999р. // Відомості Верховної Ради України. — 1999. - № 20 - 21. - Ст. 190.
 11. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» від 25 червня 1991 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1991. - № 41. — Ст. 546.
 12. Тимчасова методика визначення розміру шкоди (збитків), схвалена Державною комісією Ради Міністрів СРСР з економічної реформи 21 грудня 1990 р. // ЛІГА:ЗАКОН Юрист 7.8.1 © ІАЦ «ЛІГА».
 13. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про порядок накладення та стягнення штрафів за порушення законодавства про захист прав споживачів» від 17 серпня 2002 р. № 1177 // Офіційний вісник України. — 2002. - № 34. — Ст. 1587.
 14. Регламент засвідчення Торгово-промисловою палатою України та регіональними торгово-промисловими палатами форс-мажорних обставин (обставин непереборної сили), затверджений рішенням Президії ТПП України від 18 грудня 2014 р. № 44 (5) // <http://rada.gav.ua>.
 15. Роз'яснення Вищого арбітражного суду України «Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних з відшкодуванням шкоди» від 1 квітня 1994 р. № 02-5/215 // <http://rada.gov.ua>.
 16. Роз'яснення Вищого арбітражного суду України «Про деякі питання практики застосування майнової відповідальності за невиконання чи неналежне виконання грошових зобов'язань» від 29 квітня 1994 р. №

- 02-5/293 // [http:// rada.gov.ua](http://rada.gov.ua).
17. Роз'яснення Вищого арбітражного суду України «Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних з відшкодуванням моральної шкоди» від 29 лютого 1996 р. № 02-5/95 // [http:// rada.gov.ua](http://rada.gov.ua).
 18. Лист Верховного Суду України «Рекомендації щодо порядку застосування індексів інфляції при розгляді судових справ» від 03.04. 1997 № 62-97р// [http:// rada.gov.ua](http://rada.gov.ua).
 19. Інформаційний лист Вищого господарського суду України «Про доповнення до Інформаційного листа Вищого господарського суду України від 15.03.2011 № 01-6/249 «Про постанови Верховного Суду України, прийняті за результатами перегляду судових рішень господарських судів» від 27 лютого 2012 р.№ 01-06/224/2012 // [http:// rada.gov.ua](http://rada.gov.ua).
 20. Інформаційний лист Вищого господарського суду України «Про доповнення Інформаційного листа Вищого господарського суду України від 15.03.2011 № 01-6/249 «Про постанови Верховного Суду України, прийняті за результатами перегляду судових рішень господарських судів» від 13 липня 2012 р. № 01-06/908/2012 (пункт 2) // [http:// rada.gov.ua](http://rada.gov.ua).
 21. Інформаційний лист Вищого господарського суду України «Про практику застосування Вищим господарським судом України у розгляді справ окремих норм матеріального права» від 17 липня 2012 р. № 01-06/928/2012 (пункти 2-4) // Вісник господарського судочинства. – 2012. - № 4.
 22. Постанова Пленуму Вищого господарського суду України «Про деякі питання практики застосування позовної давності у вирішенні господарських спорів» від 29 травня 2013 р. № 10 // [http:// zakon. rada. gov. ua](http://zakon.rada.gov.ua).
 23. Постанова Пленуму Вищого господарського суду України «Про деякі питання практики застосування законодавства про відповідальність за порушення грошових зобов'язань» від 17.12.2013 № 14 // https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0014600-13?find=1&text=%D0%BF%D0%BE%D0%B7%D0%BE%D0%B2%D0%BD#w1_1
 24. Вінник О.М. Господарське право: курс лекцій (загальна частина). -Київ: Видавництво Ліра-К, 2018. - 240 с.
 25. Гапало С.Ю. Санкції в господарському праві України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.04 / С. Ю. Гапало ; ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана». — К., 2011. — 20 с.
 26. Господарське право. Особлива частина: підручник / М. С. Долинська, Г. В. Смолин, О. А. Туркот, Л. В. Хомко, Б. М. Гамалюк; за ред. Г. В. Смолина – Львів: ЛьвДУВС, 2019 – 536 с.
 27. Господарське право: загальна частина: навч. посіб. / кол. авт. [Резворович К. Р., Юнін О. С., Юніна М. П. та ін.]. – Дніпро: Видавець Біла К. О., 2019. – 262 с.

28. Господарське право: навч. посібник / укл. А.А. Бутирський. – Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. – 144 с.
29. Господарський кодекс України: Научно-практичний коментарий / Под общ. ред. А.Г. Бобковой. – Харьков: Издатель ФЛ-П Вапнярчук Н.Н., 2008. – 1296 с.
30. Демський Е.Ф. Відповідальність за порушення в сфері господарювання на теренах України / Е.Ф. Демський, Н.В. Дураєва, О.С. Демський // Юридична Україна. - 2019. - № 4 (196). - С. 19 - 26.
31. Заярний О.А. Відповідальність в організаційно-господарських відносинах: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.04 / О.А. Заярний; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — К., 2011.
32. Заярний О.А. Деякі особливості відшкодування збитків, завданих порушенням організаційно-господарських зобов'язань, що виникають з договорів / О.А. Заярний // Вісник господарського судочинства. – 2012. - № 6. - С. 186-195.
33. Кикоть О.О. Господарсько-правова відповідальність як вид юридичної відповідальності: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.04 / Кикоть Олена Олександрівна; Нац. акад. прав. наук України, НДІ приват. права і підприємництва ім. Ф. Г. Бурчака. - К., 2013. - 20 с.
34. Мельничук М. Відшкодування моральної шкоди в сфері підприємницької діяльності / М. Мельничук // Підприємство, господарство і право. – 2017. - № 2. - С. 85-88.
35. Науково-практичний коментар Господарського кодексу України: 3-тє вид., перероб. і допов. / За заг. ред. В.С. Щербини, Н.Б. Пацурії. – К.: Юрінком Інтер, 2019. - 816 с.
36. Татькова З. Ф. Підстави, види та форми господарсько-правової відповідальності: автореф. дис... к.ю.н. (12.00.07). / З.Ф. Татькова. - Донецьк, 2010. - 20 с.
37. Шпомер А. Особливості господарської відповідальності у сфері економіки / А. Шпомер // Підприємство, господарство і право. – 2002. - № 6. – С. 6 — 7.
38. Щербина В. Господарсько-правова відповідальність у доктрині господарського права України та її законодавче закріплення / В. Щербина // Право України. - 2019. - № 8. - С. 81 — 93.
39. Щербина В. С. Господарське право: підручник / В. С. Щербина. — 6-тє вид., перероб. і допов. — К.: Юрінком Інтер, 2013. — 640 с.

Семінарське заняття 7. Правове регулювання банкрутства

Питання для обговорення на семінарському занятті

1. Поняття й ознаки банкрутства.
2. Учасники провадження у справі про банкрутство.
3. Стадії провадження у справі про банкрутство.
4. Судові процедури, що застосовуються до боржника в процесі провадження справи про банкрутство.

- 4.1. Розпорядження майном боржника.
- 4.2. Санація боржника.
- 4.3. Ліквідаційні процедури банкрутства.

Теми для написання рефератів:

1. Особливості банкрутства державних та комунальних підприємств.
2. Транскордонна неплатоспроможність: поняття, правове регулювання.
3. Проблеми мирової угоди у процедурі банкрутства.
4. Проблеми санації у процедурі банкрутства.
5. Банкрутство як соціально-економічне явище.
6. Історія становлення інституту банкрутства в Україні.
7. Інститут банкрутства у законодавствах зарубіжних країн.
8. Правовий статус Фонду гарантування вкладів фізичних осіб.
9. Особливості процедури банкрутства окремих видів суб'єктів господарювання.
10. Зміни законодавства про банкрутство у зв'язку з прийняттям Кодексу України з процедур банкрутства.
11. Субсидіарна відповідальність у справах про банкрутство.

Ситуаційні задачі

Задача 1

Виробничий кооператив «Рембуд», перебуваючи протягом року у стані неплатоспроможності через неможливість стягнення дебіторської заборгованості зі своїх контрагентів, вирішив ініціювати справу про визнання його банкрутом.

Який сенс для боржника ініціювати справу про власне банкрутство? У яких випадках боржник зобов'язаний ініціювати справу про банкрутство? Які документи має подати боржник-заявник для відкриття провадження у справі про банкрутство? За наявності яких матеріально-правових умов господарський суд повинен відкрити провадження у справі про банкрутство?

Задача 2

ТОВ «Зірка» як кредитор Приватного підприємства «Альбатрос» звернулося до Господарського суду Черкаської області із заявою про визнання Приватного підприємства банкрутом як такого, що протягом 6 місяців не сплачує ТОВ «Зірка» борг у сумі 389 тис. грн. Проте у відкритті справи про банкрутство було відмовлено з тієї підстави, що основні виробничі потужності ТОВ «Зірка» розташовані в Київській області, хоча місцем його державної реєстрації є село Чаусове в Черкаській області.

Чи правомірні дії господарського суду? За наявності яких підстав може бути відмовлено у відкритті провадження у справі про банкрутство? Які документи має подати кредитор для відкриття провадження у справі про банкрутство його боржника?

Задача 3

За заявою трьох кредиторів Державного комерційного підприємства «Машбуд» було відкрито провадження у справі про банкрутство. Після офіційного оприлюднення оголошення про відкриття провадження у справі про банкрутство надійшли заяви ще від 15 кредиторів.

Чи є різниця у правовому статусі кредиторів, які ініціювали справу про банкрутство, та кредиторів, які з'явилися згодом, після відкриття провадження у справі про банкрутство? Які питання мають погоджуватися з кредиторів (створеним ним органом)? Крім кредиторів та боржника, які особи беруть участь у справі про банкрутство?

Задача 4

Комунальне підприємство вирішило ініціювати відкриття провадження у справі про банкрутство, посилаючись на неможливість виконувати свої обов'язки перед працівниками щодо вчасної виплати заробітної плати з огляду на нерегулярність надходжень з місцевого бюджету коштів на покриття видатків підприємства. Виконком місцевої ради заперечував проти порушення справи про банкрутство, оскільки місцевою радою на пленарному засіданні було прийнято рішення про неможливість визнання цього підприємства банкрутом, оскільки воно є некомерційним.

Чи потрібна згода місцевої ради або її виконкому на подання комунальним підприємством заяви про визнання його банкрутом? Чи може бути комунальне підприємство за наявних обставин визнане банкрутом?

Які підстави припинення провадження у справі про банкрутство?

Задача 5

Ухвалою господарського суду розпорядником майна ПрАТ «Пивзавод» було призначено Ваніна В.С., який припинив повноваження керівника ПрАТ.

Чи має право розпорядник майна вчинювати такі дії? Якими правами наділений розпорядник майна? У яких випадках можливо припинити повноваження керівника боржника?

Задача 6

Після офіційного оприлюднення повідомлення про відкриття провадження у справі про банкрутство Приватного підприємства «Бриз», що спеціалізувалось на виробництві копченостей із риби та м'яса, до господарського суду були подані заяви не лише від кредиторів боржника, але й від двох інвесторів, які бажали спільно взяти участь у санації боржника за умови його перетворення на товариство з обмеженою відповідальністю й отримання значної (від 30 до 50%) частки в його статутному капіталі – як компенсацію за ліквідацію заборгованості боржника протягом одного року після запровадження процедури санації.

Які умови введення процедури санації? У чому полягає роль кредиторів при введенні цієї процедури? На який термін запроваджується санація? Які наслідки неефективності процедури санації?

Задача 7

Постановою Господарського суду Харківської області від 22.12.2019 фізичну особу-підприємця Кравченка Андрія Івановича було визнано банкрутом і введено процедуру погашення боргів боржника. Призначений судом керуючий реалізацією майна Саєнко Р.О. організував продаж через електронний торговельний майданчик належних ФОП Кравченку А.І. квартири, автомобіля та гаража. За рахунок отриманих коштів були погашені борги кредиторів банкрута.

Чи правомірними є дії керуючого реалізацією майна Саєнко Р.О.? Чи правильно визначено ліквідаційну масу банкрута в описаній ситуації? Які особливості банкрутства фізичних осіб-підприємців за чинним законодавством?

Задача 8

У зв'язку з неефективністю процедури розпорядження майном боржника та через відсутність підстав для запровадження процедури санації Приватного підприємства «Роса» була винесена постанова про визнання цього підприємства-боржника банкрутом та запровадження ліквідаційної процедури. Ліквідатором була призначена особа, яка виконувала функції розпорядника майном боржника.

Які функції ліквідатора? В яких випадках і в якому порядку ліквідатор здійснює продаж майна банкрута? За рахунок яких активів формується ліквідаційна маса?

Які дії свідчать про завершення ліквідаційної процедури? Чи є обов'язковою складовою ліквідаційної процедури ліквідація банкрута? Обґрунтуйте свою відповідь.

Задача 9

Задовольняючи вимоги кредиторів відповідно до реєстру вимог кредиторів, боржник розраховувався з останніми вибірково, на власний розсуд.

Чи має право боржник при проведенні процедури розпорядження майном задовольняти вимоги кредиторів? Чи встановлена календарна черговість на задоволення вимог кредиторів? Чи є умови задоволення боржником вимог кредиторів? Обґрунтуйте свою відповідь, посилаючись на відповідні положення чинного законодавства України.

Тести

Тест 1

Який із перерахованих суб'єктів може бути визнаний банкрутом?

- а) казенне підприємство;
- б) фізична особа (громадянин України, іноземець, особа без громадянства);
- в) суб'єкт підприємницької діяльності – юридична особа;
- г) відокремлений структурний підрозділ господарської організації;
- д) фізична особа - підприємець.

Тест 2

Які з нижче названих осіб не можуть бути визнані банкрутом?

- а) державні комерційні підприємства;
- б) філія акціонерного товариства;
- в) казенне підприємство;
- г) фізична особа – підприємець;
- д) господарське товариство;
- е) фермерське господарство;
- є) комунальне підприємство, за яким майно закріплене на праві оперативного управління.

Тест 3

Одна і та ж особа на всіх стадіях провадження у справі про банкрутство:

- а) може здійснювати повноваження арбітражного керуючого (розпорядника майна, керуючого санацією, ліквідатора);
- б) не може здійснювати повноваження арбітражного керуючого (розпорядника майна, керуючого санацією, ліквідатора).

Тест 4

Які з названих судових процедур спрямовані безпосередньо на відновлення платоспроможності боржника?

- а) розпорядження майном боржника;
- б) санація;
- в) ліквідаційна процедура.

Тест 5

Які особи можуть бути арбітражними керуючими у справі про банкрутство:

- а) будь-які фізичні та юридичні особи, які мають відповідний обсяг правоздатності і дієздатності;
- б) лише юридичні особи, які спеціалізуються на управлінні майном інших юридичних осіб;
- в) фізичні особи, які мають статус підприємця;
- г) фізичні особи, зареєстровані як підприємці, за наявності відповідної освіти, та отриманої у встановленому порядку ліцензії арбітражного керуючого;
- д) посадові особи підприємства-боржника за їх власною заявою;
- є) посадові особи міністерства, уповноваженого здійснювати управління майном боржника?

Рекомендована література та нормативно-правові акти:

1. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 травня 1997 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1997. — № 24. — Ст. 170.
2. Закон України «Про введення мораторію на примусову реалізацію

- майна» від 29 листопада 2001 р. // Офіційний вісник України. – 2001. - № 52. – Ст. 2332.
3. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. // Голос України. – 2003. - № 49 - 50.
 4. Закон України «Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію обтяжень» від 18 листопада 2003 р. // Офіційний вісник України. – 2003. - № 52 (частина 1). – Ст. 2734.
 5. Закон України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» від 23 лютого 2012 р. // Урядовий кур'єр. – 2012. - № 61. – 4 квітня.
 6. Закон України «Про виконавче провадження» від 2 червня 2016 р. // Відомості Верховної Ради України. - 2016. - № 30. - Ст. 542.
 7. Закон України «Про фінансову реструктуризацію» від 14 червня 2016 р. // Відомості Верховної Ради. - 2016. - № 32. - Ст. 555.
 8. Закон України «Про відновлення платоспроможності державних вугледобувних підприємств» від 13 квітня 2017 р. // Відомості Верховної Ради. - 2017. - № 22. - Ст. 258.
 9. Кодекс України з процедур банкрутства від 18 жовтня 2018 р. // Відомості Верховної Ради. - 2019. - № 19. - Ст. 74.
 10. Постанова Кабінету Міністрів України «Питання функціонування електронної торгової системи з продажу майна боржників у справах про банкрутство (неплатоспроможність)» від 2 жовтня 2019 р. № 865 // Офіційний вісник України. – 2019. - № 81. - Ст. 2774.
 11. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження критеріїв оцінки допустимості державної допомоги на відновлення платоспроможності та реструктуризацію суб'єктів господарювання» від 31 січня 2018 р. № 36 // Офіційний вісник України. – 2018. - № 14. - Ст. 473.
 12. Рішення Конституційного Суду України від 20 червня 2007 р. № 5-рп/2007 (справа щодо кредиторів підприємств комунальної форми власності) // Офіційний вісник України. – 2007. - № 48. – Ст. 1991.
 13. Дайджест судової практики Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду у справах про банкрутство (2019 рік) // https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/Dajdzhest_KGS_VS_2019.pdf
 14. Застосування позовної давності у справах про банкрутство та інші правові висновки Верховного Суду у справах про банкрутство за квітень 2019 року // https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/Dajest_bankrutstvo_04_2018.pdf
 15. Правові висновки судової палати для розгляду справ про банкрутство КГС ВС (2019 рік) // https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/Pravovi_bankrutstvo_2019.pdf
 16. Огляд правових висновків ВС у складі судової палати для розгляду справ про банкрутство КГС щодо застосування норм права у процедурах банкрутства за 2020 рік // https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supre

- me/Ogliad_KGS_bankrutstvo_2020.pdf
17. Огляд постанов Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду, прийнятих у справах про банкрутство державних підприємств та підприємств, у статутному капіталі яких частка державної власності перевищує 50 відсотків за листопад 2020 року – червень 2021 року // https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/Oglyad_bankrutstvo_%2001_11_30_06_2021-.pdf
 18. Огляд практики застосування Верховним Судом норм про субсидіарну відповідальність у справах про банкрутство (актуальна судова практика) за травень 2020 року – червень 2021 року // https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/Oglyad_05_2020_06_2021.pdf
 19. Дайджест актуальних висновків Верховного Суду про застосування положень Кодексу України з процедур банкрутства за січень – березень 2021 року // https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/Dajagest_bankr_01_03_2021.pdf
 20. Огляд правових позицій Верховного Суду щодо застосування положень Кодексу України з процедур банкрутства за другий квартал 2021 року // https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/Oglyad_2021_07_29.pdf
 21. Бірюков О. Регулювання відносин із транскордонної неспроможності: сучасний стан і перспективи / О. Бірюков // Право України. – 2006. - № 9. – С. 134 – 136.
 22. Бірюков О. ЮНСІТРАЛ і транскордонні банкрутства / О. Бірюков // Підприємництво, господарство і право. – 2007. - № 2. – С. 50 – 53.
 23. Бірюков О.М. Транскордонні банкрутства: проблеми і шляхи розв’язання / О.М. Бірюков // Вісник господарського судочинства. – 2008. - №1. – С. 138 – 143.
 24. Булижин І. В. Передумови відкриття провадження у справах про банкрутство: теорія і практика / І. В. Булижин // Право і суспільство. - 2017. - № 5, ч. 2. - С. 47-52.
 25. Бутирська І. Правовий статус учасників провадження у справі про банкрутство / І. Бутирська // Підприємництво, господарство і право. - 2016. - № 12. - С. 89-94.
 26. Вінник О.М. Господарське право: курс лекцій (загальна частина). - К.: Видавництво Ліра-К, 2018. - 240 с.
 27. Господарське право. Особлива частина: підручник / М. С. Долинська, Г. В. Смолин, О. А. Туркот, Л. В. Хомко, Б. М. Гамалюк; за ред. Г. В. Смолина – Львів: ЛьвДУВС, 2019. – 536 с.
 28. Джунь В. Проблема урегулювання транскордонних аспектів неспроможності у національному законодавстві України / В. Джунь // Право України. – 2005. - № 7. - С. 74 – 79.
 29. Застосування норм Кодексу України з процедур банкрутства. Збірка наукових статей / За загальною редакцією д.ю.н., судді Верховного

- Суду С. В. Жукова. – К.: Алерта, 2019 – 216 с.
30. Латинін О. Загальна характеристика способів захист прав кредиторів у відносинах неспроможності (банкрутства) / О. Латинін // Підприємництво, господарство і право. – 2012. - № 5.
 31. Науково-практичний коментар Господарського кодексу України: 3-тє вид., перероб. і допов. / За заг. ред. В.С. Щербини, Н.Б. Пацурії. – К.: Юрінком Інтер, 2019. - 816 с.
 32. Ніколаєв І. Захист прав кредиторів при банкрутстві: історія українських мораторіїв на примусове стягнення боргів / І. Ніколаєв // Підприємництво, господарство і право. – 2012. - № 3.
 33. Поляков Б. Особливості реалізації майна у процедурі банкрутства / Б. Поляков // Право України. - 2017. - № 12. - С. 160-172.
 34. Радзивілюк В. Щодо особливостей првадження у справі про банкрутство окремих категорій боржників / В. Радзивілюк // Право України. - 2018. - № 7. - С. 130 - 142.
 35. Таликін Є. Функції та процесуальна форма розгляду справ про банкрутство господарським судом / Є. Таликін // Юридична Україна. - 2013. - № 5.
 36. Чорна Ю.В. Поняття та основні ознаки системи банкрутства / Ю.В. Чорна // Вісник Національної академії правових наук України. - 2016. - №1 (84). - С. 145-155.
 37. Чубан Т. Правове регулювання відносин неспроможності (банкрутства): співвідношення зарахування зустрічних однорідних вимог і мараторію на задоволення вимог кредиторів / Т. Чубан // Право України. - 2017. - № 5. - С. 161-169.
 38. Шевчук О. Історичний розвиток та соціально-економічні особливості процесу банкрутства / О. Шевчук // Право України. – 2008. - № 3. – С. 56–59.
 39. Щербина В. С. Господарське право: підручник / В. С. Щербина. — 6-те вид., перероб. і допов. — К.: Юрінком Інтер, 2013. — 640 с.

Семінарське заняття 8. Галузі та види господарської діяльності. Господарсько-торговельна діяльність

Питання для обговорення на семінарському занятті

1. Підстави спеціального регулювання певних видів господарських відносин.
2. Договір поставки: поняття, ознаки, засади правового регулювання.
3. Договір контрактації сільськогосподарської продукції.
4. Договір міни (бартеру).
5. Договір постачання енергетичними та іншими ресурсами через приєднану мережу.

Теми для написання рефератів:

1. Правові засади торгівельної діяльності на ринках в Україні.

2. Особливості торгівлі алкогольними напоями і тютюновими виробами.
3. Особливості торгівлі окремими видами непродовольчих товарів.
4. Реформа правового регулювання господарських відносин на ринку електроенергії.
5. Реформа правового регулювання господарських відносин на ринку газу.
6. Перспективи правового регулювання здійснення операцій з криптовалютою та майнінгу криптовалюти.
7. Правове забезпечення аутсорсингу в Україні.
8. Правове регулювання діяльності ІТ-компаній в Україні.
9. Правове регулювання відносин у сфері державного оборонного замовлення.
10. Окремі проблеми і перспективи вдосконалення правового регулювання публічних закупівель.
11. Правове регулювання діяльності Інтернет-магазину.

Ситуаційні задачі

Задача 1

Між Приватним підприємством «Зоря» і цегельним заводом 25 жовтня 2019 р. було укладено договір купівлі-продажу 20 тис. цеглин. Згідно з умовами договору підприємство 26 жовтня 2019 р. провело передоплату, а 30 жовтня 2019 р. представник підприємства з'явився за цеглою на власному транспорті. Проте ні 30 жовтня, ні в наступні 3 дні представник підприємства не зміг одержати цеглу. Представник заводу пояснив, що цегла не може бути відвантажена через аварію в системі електропостачання.

Приватне підприємство купило потрібну йому цеглу у іншого виробника і 5 листопада 2019 р. повідомило цегельний завод про відмову від договору. Одночасно воно зажадало повернення суми передоплати, відшкодування збитків за експлуатацію і простій автотранспорту, сплати неустойки.

Чи вправі покупець відмовитися від договору купівлі-продажу в односторонньому порядку? Чи правомірні вимоги покупця щодо повернення сплачених сум? Дайте правовий аналіз ситуації та вирішіть її.

Задача 2

Між сталеплавильним комбінатом і ПАТ «Вторчормет» було укладено договір на поставку брухту кольорових металів на 2 роки. Поставка мала здійснюватися партіями по 250 тон щомісячно.

Протягом першого року дії договору поставка здійснювалася в обумовлених розмірах. Наступного року ПАТ протягом січня-березня не змогло поставити брухту, а в травні поставило 720 тон брухту.

Сталеплавильний комбінат пред'явив претензію про сплату неустойки за недопоставку в обумовлений договором строк.

Чи підлягає поповненню недопоставка в наступному періоді в межах строку дії договору? Проаналізуйте ситуацію.

Задача 3

01.02.2017 між сільськогосподарським виробничим кооперативом "Зоря" (товаровиробник) та Приватним підприємством "Ічнянський сирзавод" (контрактант) було укладено договір № 1/10 контрактації сільськогосподарської продукції.

За умовами договору (розділ 1) товаровиробник зобов'язується в порядку і на умовах, визначених цим договором, передавати у власність заготівельника сільськогосподарську продукцію - молоко коров'яче незбиране, що відповідає ДСТУ 3662-97 "Молоко коров'яче незбиране", а контрактант зобов'язується приймати та оплачувати сировину в порядку, передбаченому цим договором.

В розділі 2 договору визначено ціну та порядок проведення розрахунків, згідно з яким ціна за сировину є договірною і формується в залежності від сезонності ринку цін на молоко, кількості та якості молока, за спільної згоди сторін і засвідчується підписанням протоколу погодження цін, який є невід'ємною частиною цього договору. Оплату за сировину заготівельник проводить один раз на тиждень.

В п. 5.1, 5.3 договору передбачено, що за невиконання сторонами зобов'язань по договору товаровиробник та контрактант несуть відповідальність в порядку, передбаченому законодавством. За несвоєчасне проведення розрахунків за прийняту сировину товаровиробник вправі вимагати від контрактанта сплатити пеню в розмірі облікової ставки НБУ за кожний день затримки по сплаті заборгованості.

На виконання умов договору згідно з приймальною квитанцією №КС300005219 з 01.04.2017 по 30.04.2017 товаровиробник здійснив поставку молока контрактанту на загальну суму 840 774,18 грн. Жодних зауважень (претензій) від відповідача щодо якості, кількості продукції чи строків її поставки до позивача не надходило.

Унаслідок часткової неоплати указаної вище суми за договором заборгованість товаровиробника перед контрактантом на початок травня становила 633 890,45 грн. Через тривалу несплату цієї суми ПП «Ічнянський сирзавод» звернулося до суду з позовом до СВК «Зоря» про стягнення з останнього 633 890,45 грн основного боргу, 37 416,23 грн пені, нарахованої за період з 01.05.2017 по 11.06.2018, а також 3% річних. При здійсненні розрахунку пені позивач ураховував розмір подвійної облікової ставки НБУ.

Відповідач проти позову заперечив, стверджуючи, що строк оплати за договором не настав з огляду на положення розд. 2 договору.

Вирішуючи спір, суд дійшов висновку, що оскільки сторонами у пункті 2.2 договору встановлено, що оплата за сировину проводиться один раз на тиждень, то строк виконання договору фактично не визначено, і до спірних правовідносин сторін підлягають застосуванню норми ст. 530 ЦК України.

Коли саме настав строк виконання зобов'язань з оплати за спірним договором контрактації? Якими нормами ГК або ЦК необхідно керуватися при визначенні строку виконання відповідних грошових зобов'язань контрактанта? Чи правильними є висновки суду щодо застосування до спірних правовідносин статті 530 ЦК України?

Чи підлягає стягненню пеня та 3% річних з відповідача? Якщо так, то за який період і з розрахунку якого саме розміру облікової ставки НБУ (або в інший спосіб)?

Тести

Тест 1

Договором поставки є договір, яким:

а) продавець (постачальник) зобов'язується передати у встановлений строк (строки) товар у власність покупця для використання його у підприємницькій діяльності або в інших цілях, не пов'язаних з особистим, сімейним, домашнім або іншим подібним використанням, а покупець зобов'язується прийняти товар і сплатити за нього певну грошову суму;

б) продавець (постачальник), який здійснює підприємницьку діяльність, зобов'язується передати у встановлений строк (строки) товар у власність покупця, а покупець зобов'язується прийняти товар і сплатити за нього певну грошову суму;

в) продавець (постачальник), який здійснює підприємницьку діяльність, зобов'язується передати у встановлений строк (строки) товар у власність покупця для використання його в підприємницькій діяльності або в інших цілях, не пов'язаних з особистим, сімейним, домашнім або іншим подібним використанням, а покупець зобов'язується прийняти товар і сплатити за нього певну грошову суму;

г) одна сторона зобов'язується передати у встановлений строк (строки) товар другій стороні для використання його в підприємницькій діяльності або в інших цілях, не пов'язаних з особистим, сімейним, домашнім або іншим подібним використанням, а покупець зобов'язується прийняти товар і сплатити за нього певну грошову суму.

Тест 2

Истотними умовами договору поставки є такі:

а) предмет договору;

б) предмет, асортимент, комплектність товару;

в) предмет, асортимент, комплектність та кількість товару;

г) предмет, ціна та строк поставки.

Тест 3

У договорах контрактації повинні передбачатися такі умови:

а) гранично допустимий вміст у продукції шкідливих речовин;

б) види продукції (асортимент);

в) кількість продукції, яку контрактант приймає безпосередньо у виробника;

г) ціна за перевезення продукції;

д) обов'язки контрактанта щодо транспортування продукції на приймальні пункти і підприємства;

е) майнова відповідальність контрактанта в разі невиконання ними умов

договору;

є) інші умови, передбачені Типовим договором контрактації сільськогосподарської продукції, затвердженим в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Тест 4

Виробник повинен повідомити контрактанта про кількість і строки здачі сільськогосподарської продукції, що пропонується для продажу, не пізніше як за таку кількість днів до початку заготівлі продукції:

- a) 15;
- б) 20;
- в) 30;
- г) 45;
- д) 60.

Рекомендована література та нормативно-правові акти:

1. Закон України «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, коньячного і плодового, алкогольних напоїв та тютюнових виробів» від 19 грудня 1995 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1995. - № 46. - Ст. 345.
2. Закон України «Про регулювання товарообмінних (бартерних) операцій у галузі зовнішньоекономічної діяльності» від 23 грудня 1998 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1999. - № 2. – Ст. 47.
3. Закон України «Про державне регулювання виробництва і реалізації цукру» від 17 червня 1999 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1999. - №32. - Ст. 268.
4. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. // Офіційний вісник України. - 2003. - № 11. - Ст. 462.
5. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. - 2003. - №№ 40-44. - Ст. 356.
6. Закон України «Про ринок природного газу» від 9 квітня 2015 р. // Відомості Верховної Ради. - 2015. - № 27.
7. Закон України «Про електронну комерцію» від 3 вересня 2015 р. // Відомості Верховної Ради України. - 2015. - № 45. - Ст. 410.
8. Закон України «Про публічні закупівлі» від 25 грудня 2015 р. // Голос України. - 2016. - № 30.
9. Закон України «Про ринок електричної енергії» від 13 квітня 2017 р. // Урядовий кур'єр. – 2017. - № 147. – 9 серпня.
10. Закон України «Про електронні комунікації» від 16 грудня 2020 р. // Урядовий кур'єр. – 2021. – 10 лютого.
11. Постанова Держарбітражу СРСР «Про затвердження Інструкції про порядок приймання продукції виробничо-технічного призначення та товарів народного споживання за кількістю» від 15 червня 1965 р. № П-6 // Все про бухгалтерський облік. - 2001. - № 86.
12. Постанова Держарбітражу СРСР « Про затвердження Інструкції про

- порядок приймання продукції виробничо-технічного призначення і товарів народного споживання за якістю» від 25 квітня 1966 р. № П-7 // Податки та бухгалтерський облік. - 2006. - № 75.
13. Постанова Ради Міністрів СРСР «Про затвердження Положення про поставки продукції виробничо-технічного призначення та Положення про поставки товарів народного споживання» від 25 липня 1988 р. № 888 // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0888400-88#Text>
 14. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку провадження торговельної діяльності та правил торговельного обслуговування населення» від 15 червня 2006 р. № 833 // Офіційний вісник України. - 2006. - № 25. - Ст. 1818.
 15. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Правил користування тепловою енергією» від 3 жовтня 2007 р. № 1198 // Офіційний вісник України. - 2007. - № 77. - Ст. 2852.
 16. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку набуття юридичною особою статусу оптового ринку сільськогосподарської продукції» від 11 лютого 2010 р. № 141 // Урядовий кур'єр. - 2010. - № 44.
 17. Постанова Національної комісії з питань регулювання електроенергетики України «Про затвердження Правил користування електричною енергією» від 31 липня 1996 р. № 28 (в редакції постанови НКРЕ від 17 жовтня 2005 р. № 910) // <http://zakon.rada.gov.ua>
 18. Класифікація видів економічної діяльності, затверджена наказом Держспоживстандарту України від 11.10.2010 № 457 // Баланс-Бюджет. - 2010. - № 44. - Стор. 10.
 19. Батигіна О. Особливості правового регулювання оптових ринків сільськогосподарської продукції в Україні / О. Батигіна // Вісник Академії правових наук. – 2012. - № 3.
 20. Бачинський Т. Аналіз юридичних ризиків господарської діяльності ІТ-компаній у Львові / Т. Бачинський // Право України. - 2018. - № 1. - С. 146-153.
 21. Віхров О.П. Правове регулювання господарських відносин в окремих сферах і галузях економіки: навч. посіб. / О.П. Віхров. - К.: Юрінком Інтер, 2017. - 448 с.
 22. Господарське право. Особлива частина: підручник / М. С. Долинська, Г. В. Смолин, О. А. Туркот, Л. В. Хомко, Б. М. Гамалюк; за ред. Г. В. Смолина – Львів: ЛьвДУВС, 2019. – 536 с.
 23. Деревянко Б. В. Про порівняння господарської діяльності з видобутком криптовалюти («майнінгом») та здійсненням операцій із нею / Б.В. Деревянко // Право України. - 2018. - № 5. - С. 170 — 171.
 24. Деревянко Б.В. Ризики здійснення операцій з криптовалютою (біткойнами) громадян і суб'єктів господарювання України / Б.В. Деревянко // Форум права. - 2017. - № 3. - С. 35 — 38.
 25. Замрига А. В. Загальні аспекти та перспективи правового регулювання контрактації сільськогосподарської продукції / А.В. Замрига// Право і

- суспільство. - 2017. - № 3, Ч. 2. - С. 87 — 92.
26. Козинець І.Г., Лось А.Ю. Правове регулювання захисту прав споживачів в Інтернет-торгівлі // Актуальні проблеми юридичної науки і практики. - 2019. - № 1.
 27. Марич Х. Договір контрактації сільськогосподарської продукції // Підприємництво, господарство і право. – 2016. - № 3. - С. 87 — 92.
 28. Мілаш В.С. Підприємницькі комерційні договори в господарській діяльності / В.С. Мілаш. - Полтава: АСМІ, 2005. - 450 с.
 29. Науково-практичний коментар Господарського кодексу України: 3-тє вид., перероб. і допов. / За заг. ред. В.С. Щербини, Н.Б. Пацурії. – К.: Юрінком Інтер, 2019. - 816 с.
 30. Олюха В. Господарсько-правове забезпечення аутсорсингу / В. Олюха // Право України. - 2018. - № 5. - С. 151-163.
 31. Олюха В.Г. Господарсько-правове забезпечення інформаційної безпеки в аутсорсингових відносинах // Економіка та право. Серія «Право». - 2018. - № 2 (50). - С. 50 — 55.
 32. Щербина В. С. Господарське право: підручник / В. С. Щербина. — 6-те вид., перероб. і допов. — К.: Юрінком Інтер, 2013. — 640 с.

Семінарське заняття 9. Оренда майна та лізинг

Питання для обговорення на семінарському занятті

1. Договір оренди: поняття та форма.
2. Об'єкти та суб'єкти договору оренди.
3. Підстави припинення договору оренди.
4. Істотні умови договору оренди.
5. Особливості договорів оренди державного та комунального майна.
6. Поняття та предмет договору лізингу.
7. Сторони договору лізингу, їх правовий статус.
8. Істотні умови договору лізингу.
9. Форма договору лізингу.

Теми для написання рефератів:

1. Правове регулювання оцінки вартості об'єктів оренди.
2. Особливості оренди майна Національної академії наук України, галузевих академій наук та Збройних Сил України.
3. Порядок проведення конкурсу (аукціону) на право оренди державного та комунального майна.
4. Особливості оренди об'єктів у сферах теплопостачання, водопостачання та водовідведення
5. Особливості оренди об'єктів паливно-енергетичного комплексу
6. Особливості правового регулювання лізингових операцій в окремих галузях економіки.

Ситуаційні задачі

Задача 1

ТОВ «Автоматика» відповідно до укладеного договору отримало в оренду цілісний майновий комплекс Казенного підприємства «Надра». За позовом прокурора договір оренди між зазначеними підприємствами рішенням господарського суду було визнано недійсним.

Чи правомірне рішення господарського суду? Чи відповідає зазначений договір оренди вимогам закону?

Задача 2

Фізична особа-підприємець на підставі договору оренди, укладеного з КСП «Урожай» на 6 місяців, використовував орендовану вантажівку для перевезення товарів для продажу їх на ринку. Керуючись доцільністю більш ефективного використання вантажівки і скрутним фінансовим становищем, орендар у період, коли вантажівка не використовувалася, здавав її в суборенду іншим фізичним особам-підприємцям. При цьому орендар не питав згоди це власника майна, який при укладенні договору відмовився від включення положень про суборенду в текст договору.

Чи правомірні дії орендаря? За яких умов можлива суборенда? Яких заходів щодо орендаря має право вжити орендодавець?

Задача 3

Фізична особа – підприємець Леоненко П.Г. звернулася з позовом до фізичної особи – підприємця Попудренко Н.Ф. (третя особа, яка не заявляє самостійних вимог на предмет спору, на стороні відповідача — ФОП Стріха М.М.) про переведення прав та обов'язків покупця за договором купівлі-продажу та визнання права власності на майно. Позивач обґрунтовував вимоги наявністю у нього права як в орендаря на переважну купівлю орендованого приміщення.

Як було встановлено судом, у липні 2015 року ФОП Попудренко Н.Ф. (орендодавець) та ФОП Леоненко П.Г. (орендар) уклали договір оренди нежитлового приміщення, за умовами якого орендодавець передав, а орендар прийняв у строкове платне користування нежитлове приміщення (№ 1 — 3) частини торгового павільйону № 155 на ринку за адресою: м. Суми, вул. Селянська, 26. Згідно з п. 2.2 договору оренди строк його дії складає 5 років 6 місяців і закінчується 31 грудня 2021 року.

22 серпня 2020 року ФОП Попудренко Н.Ф. (продавець) та ФОП Стріха М.М. (покупець) уклали договір купівлі-продажу, за яким продавець передав у власність, а покупець прийняв у власність торговий павільйон № 155 на ринку за адресою: м. Суми, вул. Селянська, 26. Договір посвідчено приватним нотаріусом.

Чи є продаж торгового павільйону № 155 підставою для розірвання договору оренди з орендарем ФОП Леоненко П.Г.? Чи може новий власник павільйону ФОП Стріха М.М. вимагати від ФОП Леоненко П.Г. звільнення орендованого ним за договором із ФОП Попудренко Н.Ф. приміщення у зв'язку

зі зміною власника павільйону?

Чи наявне у ФОП Леоненко П.Г. переважне право на придбання майна (цілого приміщення торгового павільйону № 155) і чи підлягає воно захисту? На Вашу думку, чи може суд при вирішенні спору застосувати за аналогією положення ст. 362 ЦК України при визначенні способу захисту переважного права орендаря?

Чи може застосуватися положення ст. 392 ЦК України при вирішенні спорів про переважне право орендарів (наймачів) на придбання орендованого майна? Чи підлягають задоволенню обидві позовні вимоги ФОП Леоненко?

Задача 4

Приватне підприємство «Доломіт» (орендодавець) та ФОП Олесько М.К. (орендар) 21 липня 2017 р. уклали договір оренди офісного приміщення № 3 по вул. Довженка, 16 в м. Дніпро для використання його в цілях надання туристичних послуг строком на 3 роки. Договором було передбачено переважне право орендаря на укладення договору оренди на новий строк за умови, якщо він не пізніше ніж за місяць до закінчення строку договору повідомить про свій намір скористатися цим правом орендодавцю.

20 червня 2020 р. ФОП Олесько М.К. направив ПП «Доломіт» лист, в якому повідомив про намір скористатися своїм переважним правом оренди. 23 червня 2020 р. він отримав відповідь орендодавця про недоцільність укладення нового договору оренди й відсутність у нього наміру передавати майно в оренду на новий строк.

ФОП Олесько М.К. подав позов до ПП «Доломіт» про визнання укладеним договору оренди офісного приміщення № 3 по вул. Довженка, 16 в м. Дніпро строком на 3 роки, починаючи з 21 липня 2020 р.

Чи підлягає задоволенню позов ФОП Олесько М.К.? Чому? Чи можливе застосування обраного позивачем способу захисту переважного права орендаря на укладення договору оренди на новий строк у подібних обставинах?

Задача 5

Через п'ять місяців після отримання вантажівок за договором лізингу сільськогосподарський виробничий кооператив (СВК) «Зоря» зажадав від лізингової компанії, яка відповідно до договору мала здійснювати технічне обслуговування автомашин, проведення профілактичного ремонту вантажівок, оскільки в одній з них мали місце перебої в роботі двигуна. Лізингова компанія відмовилася надавати такі послуги через несплату кооперативом, який посилався на фінансову скруту, лізингових платежів протягом останніх трьох місяців.

Які права та обов'язки сторін за договором лізингу? Які правові наслідки наступають у разі порушення умов договору лізингу? Чи правомірні вимоги СВК «Зоря»? Чи може лізингова компанія застосовувати до СВК «Зоря» господарсько-правові санкції і які саме?

Тести

Тест 1

Визначте, що не може бути об'єктом оренди:

- а) єдині майнові комплекси підприємств, їхніх відокремлених структурних підрозділів;
- б) єдині майнові комплекси казенних підприємств;
- в) майно, щодо якого до статутного капіталу внесено право господарського відання на майно;
- г) метрополітен.

Тест 2

За загальним правилом, договір оренди державного майна може бути укладений мінімально на такий строк:

- а) п'ять днів;
- б) місяць;
- в) один рік;
- г) п'ять років;
- д) правильна відповідь відсутня.

Тест 3

Об'єкти державної та комунальної власності передаються в оренду за результатами:

- а) проведення аукціону;
- б) голосування ради;
- в) перемовин представників сторін;
- г) виконання умов попереднього договору.

Тест 4

Примірний договір оренди державного майна затверджується:

- а) міською радою м. Києва;
- б) Кабінетом Міністрів України;
- в) законом;
- г) Міністерством фінансів.

Завдання

1. У чому полягає особливість правового регулювання договору господарської оренди у порівнянні із загальноцивільним договором найму?
2. Який порядок укладення договору оренди державного майна?
3. У чому особливість правового регулювання договору оренди державного і комунального майна в порівнянні з іншими договорами оренди?
4. Використовуючи примірні договори оренди державного майна та доступні зразки договорів оренди, складіть договір оренди холодильного обладнання торгівельним підприємством або приміщення столярного цеху для виробництва меблів.

5. Назвіть особливі риси лізингу, його економічну суть і правову природу.
6. У чому відмінність фінансового лізингу від оперативного лізингу?
7. Що таке лізингові платежі і який порядок їх внесення?
8. Які об'єкти лізингу ви знаєте?

Рекомендована література та нормативно-правові акти:

1. Конвенція УНІДРУА про міжнародний фінансовий лізинг від 28 травня 1988 р., ратифікована Законом України від 11 січня 2006 р. // Офіційний вісник України. - 2006. - № 6. - Ст. 278.
2. Закон України «Про господарську діяльність в Збройних Силах України» від 21 вересня 1999 р. // Офіційний вісник України. 1999. № 42. Ст. 2074.
3. Закон України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні» від 12 липня 2001 р. // Урядовий кур'єр. 2001. № 164.
4. Закон України «Про особливості правового режиму діяльності Національної академії наук України, галузевих академій наук та статусу їх майнового комплексу» від 7 лютого 2002 р. (в редакції Закону від 29 червня 2004 р.) // Офіційний вісник України. 2004. № 30 (частина 1). Ст. 1991.
5. Господарський кодекс України від 16.01.2003 // Офіційний вісник України. - 2003. - № 11. - Ст. 462.
6. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 // Відомості Верховної Ради України (ВВР). - 2003. - №№ 40-44. - Ст. 356.
7. Закон України «Про особливості передачі в оренду об'єктів у сферах теплопостачання, водопостачання та водовідведення, що перебувають у комунальній власності» від 21 жовтня 2010 р. // Урядовий кур'єр. - 2010. - № 237.
8. Закон України «Про особливості оренди об'єктів паливно-енергетичного комплексу, що перебувають у державній власності» від 8 липня 2011 р. // Відомості Верховної Ради. – 2012. - № 18. – Ст. 157.
9. Закон України «Про оренду державного та комунального майна» від 3 жовтня 2019 р. // ВВР України. - 2020. - № 4, Ст. 25.
10. Закон України «Про фінансовий лізинг» від 4 лютого 2021 р. // Офіційний вісник України. - 2021. - № 22. - Ст. 976.
11. Наказ Міністерства України у справах науки і технологій «Про затвердження нормативних актів щодо порядку фінансування інноваційних проектів» від 3 березня 1998 р. № 59 // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0200-98#Text>
12. Наказ Фонду державного майна України «Про затвердження договорів оренди» від 23 серпня 2000 р. № 1774 // Офіційний вісник України. - 2000. - № 52. - Ст. 2281.
13. Огляд судової практики Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду у справах, що виникають із договорів найму (оренди) житлових та нежитлових приміщень (2021 рік) //

https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2021_11_25_Oglyad_civ_naim.pdf

14. Апанасенко К. Правове регулювання оренди основних фондів / К.Апанасенко // Підприємництво, господарство і право. - 2003. - № 11. - С. 100-103.
15. Вінник О.М. Господарське право: курс лекцій (загальна частина). - К.: Видавництво Ліра-К, 2018. - 240 с.
16. Господарське право. Особлива частина: підручник / М. С. Долинська, Г. В. Смолин, О. А. Туркот, Л. В. Хомко, Б. М. Гамалюк; за ред. Г. В. Смолина – Львів: ЛьвДУВС, 2019. – 536 с.
17. Захарченко А.М. Щодо передачі в оренду цілісних майнових комплексів державних підприємств та їх структурних підрозділів / А.М. Захарченко // Часопис Київського університету права. - 2016. - № 2. - С.170-174.
18. Можайкіна О.С. Правове регулювання орендних відносин під час здійснення підприємницької діяльності / О.С. Можайкіна // Право і суспільство. - 2017. - № 1, ч.2.
19. Ментух Н.Ф. Правовий статус учасників лізингової діяльності в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.04 / Н.Ф. Ментух ; НДІ приват. права і підприємництва, Нац. акад. прав. наук України. — К., 2010. — 19 с.
20. Мілаш В.С. Підприємницькі комерційні договори в господарській діяльності / В.С. Мілаш. - Полтава: АСМІ, 2005. - 450 с.
21. Серебрякова Ю.О. Договір оренди державного та комунального нерухомого майна: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.04 / Ю.О. Серебрякова ; НАН України. Ін-т екон.-прав. дослідж. — Донецьк, 2008. — 19с.
22. Снігір Л. Лізинг: як використати його переваги / Л. Снігір. - К.: Центр комерційного права, 2011. - 127 с.
23. Трофімова О.В. Правове регулювання лізингової діяльності в Україні / О.В. Трофімова. - К.: КНТ, 2005. - 216 с.
24. Уханьова О.О. Правова регламентація лізингу як засобу сприяння технічному прогресу: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.04 / О.О. Уханьова; Ін-т екон.-прав. дослідж. НАН України. — Донецьк, 2009. — 18с.
25. Шликов Д.В. Правова природа оренди майна як форми державно-приватного партнерства: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.04 / Д.В. Шликов; Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. — Х., 2010. — 20 с.
26. Щербина В.С. Господарське право: підручник / В.С. Щербина. 5-те вид., перероб. і допов. - К.: Юрінком Інтер, 2012. - 600 с.

Семінарське заняття 10. Правове регулювання інвестиційної та інноваційної діяльності. Правові основи зовнішньоекономічної діяльності

Питання для обговорення на семінарському занятті

1. Поняття інвестицій та інвестиційної діяльності.
2. Державне регулювання інвестиційної діяльності.
3. Інвестиційний договір.
4. Поняття інновацій та інноваційної діяльності.
5. Система законодавства про інноваційну діяльність.
6. Інноваційні правовідносини (суб'єкти, об'єкт, зміст).
7. Поняття, види та суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності.
8. Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності.
9. Законодавство про зовнішньоекономічну діяльність.
10. Поняття, зміст, види зовнішньоекономічних договорів (контрактів).
11. Захист прав і законних інтересів суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності.
12. Поняття, форми, види іноземних інвестицій.
13. Гарантії і компенсації іноземним інвесторам.

Теми для написання рефератів:

1. Державне регулювання інвестиційної діяльності: засоби та механізм реалізації.
2. Правове регулювання договорів про спільну інвестиційну діяльність за участю іноземного інвестора.
3. Сучасні напрями інвестиційної політики в Україні.
4. Актуальні проблеми захисту прав інвесторів в Україні.
5. Державна підтримка інвестиційної діяльності.
6. Організаційно-правові форми здійснення спільного інвестування у світовій практиці.
7. Особливі умови зовнішньоекономічних договорів.
8. Правове регулювання платіжних умов у зовнішньоекономічних контрактах.
9. Відповідальність у зовнішньоекономічних відносинах.
10. Правила ІНКОТЕРМС у системі правового регулювання зовнішньоекономічних договорів.
11. Правові засади функціонування наукових і технологічних парків в Україні.
12. Правове регулювання діяльності інноваційних підприємств.
13. Правовий статус індустріальних парків.
14. Правове забезпечення цифровізації української економіки.
15. Державно-приватне партнерство в інноваційній сфері.

Ситуаційні задачі

Задача 1

Гр. Антоненко С.П., мешканець м. Київ, вирішив придбати квартиру у

центрі міста. Колеги по роботі та деякі знайомі розповіли йому, що Товариство з обмеженою відповідальністю «Юніверс» отримало в оренду земельну ділянку в центрі міста для будівництва багатоквартирного житлового будинку і на даний час укладає інвестиційні договори із зацікавленими громадянами та юридичними особами щодо залучення коштів у будівництво з подальшим отриманням інвесторами у власність квартир у збудованому будинку.

Гр. Антоненко С.П. звернувся за консультацією до адвоката з приводу доцільності укладення інвестиційного договору з ТОВ «Юніверс» та його умов.

Яку консультацію має надати гр. Антоненко С.П. адвокат?

Задача 2

Приватне підприємство «Ататюрк», яке займається рекламною діяльністю на території України і Туреччини, вирішило відкрити рахунки в турецькому банку.

Чи вправі підприємство відкривати такі рахунки? Чи змінилось би вирішення задачі, якщо би підприємство «Ататюрк» було не приватним, а перебувало в державній чи комунальній власності?

Задача 3

Іноземна акціонерна компанія вирішила заснувати в Україні дочірнє підприємство з 100% іноземним капіталом.

Яка організаційно-правова форма може бути використана в даному разі? Чи присутні в даному випадку всі ознаки зовнішньоекономічної діяльності? У чому полягатиме специфіка такого підприємства? Що необхідно зробити іноземній компанії для створення свого дочірнього підприємства на території України?

Задача 4

З метою розробки та впровадження нового виду ліків від серцево-судинних захворювань Публічне акціонерне товариство «Фармак» вирішило співпрацювати з Національним медичним університетом ім. О.О. Богомольця, Публічним акціонерним товариством «Райффайзен Банк Аваль» та декількома науково-дослідними інститутами.

Яку організаційно-правову форму співпраці можна порадити вказаним суб'єктам? В якому порядку створюються технологічні та наукові парки в Україні?

Тести

Тест 1

Під інвестиціями розуміються такі цінності:

- а) інтелектуальні;
- б) валютні;
- в) прибуткові;
- г) фінансові.

Тест 2

Об'єкти цивільних прав, що вкладаються в об'єкти підприємницької діяльності з метою отримання прибутку – це:

- а) кошти у гривні та іноземній валюті;
- б) інвестиції;
- в) право власності;
- г) грошові кошти, цінні папери, інше майно, у тому числі майнові права, інші права, що мають грошове вираження.

Тест 3

Інвестиційний клімат є характеристикою таких передумов:

- а) економічних;
- б) географічних;
- в) специфічних;
- г) культурних.

Тест 4

Які правові режими застосовуються до суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності за законодавством України?

- а) національний режим;
- б) режим найбільшого сприяння;
- в) спеціальний режим;
- г) усі перелічені.

Тест 5

Який правовий режим застосовується до підприємства з іноземними інвестиціями в Україні?

- а) режим найбільшого сприяння;
- б) національний режим;
- в) спеціальний режим;
- г) усі перелічені.

Тест 6

З якого моменту виникає право на здійснення зовнішньоекономічної діяльності за чинним законодавством України?

- а) у фізичних осіб - з моменту набуття ними цивільної дієздатності і реєстрації їх як підприємців;
- б) у юридичних осіб - відповідно до їх статутних документів з моменту набуття ними статусу юридичної особи;
- в) реєстрації суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності у митних органах;
- г) усі перелічені умови.

Тест 7

Суб'єктами інноваційної діяльності можуть бути:

- а) тільки фізичні та/або юридичні особи–резиденти;
- б) фізичні та/або юридичні особи–резиденти і нерезиденти;
- в) виключно господарські товариства;
- г) тільки юридичні особи – резиденти і нерезидент.

Тест 8

Результатом інноваційної діяльності є:

- а) інтелектуальний продукт;
- б) новини;
- в) інновації;
- г) інвенція;
- д) технології.

Завдання

1. Що таке фінансові інвестиції?
2. Чи можуть існувати інвестиції у товарній формі?
3. Чи всі матеріальні цінності можна вважати інвестиціями?
4. Яка різниця між інвесторами та учасниками інвестиційної діяльності?

Рекомендована література та нормативно-правові акти:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1996. - № 30. - Ст. 141.
2. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 16 квітня 1991 р. // Голос України. – 1991. - № 112. – 12 червня.
3. Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 18 вересня 1991 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1991. - № 47. - Ст. 646.
4. Закон України «Про міжнародний комерційний арбітраж» від 24 лютого 1994 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1994. - № 25. – Ст. 198.
5. Закон України «Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті» від 23 вересня 1994 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1994. - №40. – Ст. 364.
6. Закон України «Про наукову і науково-технічну експертизу» від 10 лютого 1995 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1995. - № 9. - Ст. 56.
7. Закон України «Про режим іноземного інвестування» від 19 березня 1996 р. // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93/96-вр>
8. Закон України «Про торгово-промислові палати в Україні» від 2 грудня 1997 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1998. - № 13. – Ст. 52.
9. Закон України «Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту» від 22 грудня 1998 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1999. - № 9. – Ст. 65.
10. Закон України «Про регулювання товарообмінних (бартерних) операцій у галузі зовнішньоекономічної діяльності» від 23 грудня 1998р. // Відомості Верховної Ради України. – 1999. - № 2. – Ст. 47.
11. Закон України «Про захист національного товаровиробника від

- субсидованого імпорту» від 22 грудня 1998 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1999. - № 12. – Ст. 80.
12. Закон України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків» від 16 липня 1999 р. (в редакції Закону від 12 січня 2006 р.) // Офіційний вісник України. - 2006. - № 5. - Ст. 207.
 13. Закон України «Про угоди про розподіл продукції» від 14 вересня 1999 р. // Офіційний вісник України. – 1999. - № 40. – Стор. 2.
 14. Закон України «Про інноваційну діяльність» від 4 липня 2002 р. // Офіційний вісник України. - 2002. - № 31. - Ст. 1447.
 15. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. // Голос України. - 2003. - № 49-50.
 16. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. // Голос України. 2003. № 45-48.
 17. Закон України «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки» від 16 січня 2003 р. // Офіційний вісник України. - 2003. - № 7. - Ст. 271.
 18. Закон України "Про Загальнодержавну комплексну програму розвитку високих наукоємних технологій" від 9 квітня 2004 р. // Відомості Верховної Ради. – 2004. – № 32. – Ст.384.
 19. Закон України «Про міжнародне приватне право» від 23 червня 2005 р. // Офіційний вісник України. – 2005. - № 29. – Ст. 1694.
 20. Закон України «Про наукові парки» від 25 червня 2009 р. // Урядовий кур'єр. - 2009. - № 140.
 21. Закон України «Про державно-приватне партнерство» від 1 липня 2010 р. // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2404-17>.
 22. Закон України «Про інститути спільного інвестування» від 5 лютого 2012 р. // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5080-17>.
 23. Закон України «Про індустриальні парки» від 21 червня 2012 р. // Урядовий кур'єр. - 2012. - № 142.
 24. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» від 26 листопада 2015 р. // Відомості Верховної Ради України. - 2016. - № 3. - Ст. 25.
 25. Закон України «Про валюту та валютні операції» від 21 червня 2018 р. // Відомості Верховної Ради. 2018. № 30. Ст. 239.
 26. Закон України «Про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні» від 17 грудня 2020 р. // Офіційний вісник України. - 2021. - № 14. - Ст. 571.
 27. Постанова Кабінету Міністрів України (спільно з Національним банком України) «Про типові платіжні умови зовнішньоекономічних договорів (контрактів) і типові форми захисних застережень до зовнішньоекономічних договорів (контрактів), які передбачають розрахунки в іноземній валюті» від 21 червня 1995 р. № 444 // Зібрання постанов Уряду України. – 1995. – № 9. – Ст. 243.
 28. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про порядок створення і функціонування технопарків та інноваційних структур інших типів» від 22 травня 1996 р. № 549 // Зібрання постанов

- Уряду України. - 1996. - № 12. - Ст. 340.
29. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про порядок державної реєстрації договорів (контрактів) про спільну інвестиційну діяльність за участю іноземного інвестора» від 30 січня 1997р. № 112 // Урядовий кур'єр. - 1997. - № 31-32.
 30. Постанова Кабінету Міністрів України «Про нормативно-правові акти щодо забезпечення реалізації Закону України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків» від 17 грудня 1999 р. №2311 // Офіційний вісник України. - 1999. - № 51. - Ст. 2534.
 31. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку формування, експертизи та обговорення пріоритетних напрямів інноваційної діяльності» від 17 липня 2003 р. № 1094 // Офіційний вісник України. - 2003. - № 30. - Ст. 1536.
 32. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку державної реєстрації інноваційних проектів і ведення Державного реєстру інноваційних проектів» від 17 вересня 2003 р. № 1474 // Офіційний вісник України. - 2003. - № 38. - Ст. 2031.
 33. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Комісію з організації діяльності технологічних парків та інноваційних структур інших типів» від 6 серпня 2003 р. № 1219 // Офіційний вісник України. – 2003. - № 32. – Ст. 1706.
 34. Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання організації діяльності технологічних парків» від 29 листопада 2006 р. № 1657 // Урядовий кур'єр. - 2006. - № 235.
 35. Порядок надання приватним партнером державному партнеру інформації про виконання договору, укладеного в рамках державно-приватного партнерства, затв. пост. КМУ від 9 лютого 2011 р. № 81 // Офіційний вісник України. – 2011 р. – № 10. – Ст. 458.
 36. Методика виявлення ризиків, пов'язаних з державно-приватним партнерством, їх оцінки та визначення форми управління ними, затв. пост. КМУ від 16 лютого 2011 р. № 232 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 18. – Ст. 769.
 37. Порядок проведення конкурсу з визначення приватного партнера для здійснення державно-приватного партнерства щодо об'єктів державної, комунальної власності та об'єктів, які належать Автономній Республіці Крим, затв. пост. КМУ від 11 квітня 2011 р. № 384 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 28. – Ст. 1168.
 38. Постанова Кабінету Міністрів України «Питання Міністерства економіки» від 20 серпня 2014 р. № 459 (в редакції від 17 лютого 2021 р. № 124) // Офіційний вісник України. - 2021. - № 17. - Ст. 676.
 39. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Міністерство освіти і науки України» від 16 жовтня 2014 р. № 630 // Офіційний вісник України. - 2014. - № 95. - Ст. 2729.
 40. Порядок видачі висновку щодо продовження граничних строків розрахунків за окремими операціями з експорту та імпорту товарів,

- установлених Національним банком, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 13 лютого 2019 року № 104 // Офіційний вісник України. – 2019. - № 17. - Ст. 592.
41. Наказ Міністерства зовнішніх економічних зв'язків і торгівлі України «Про затвердження Інструкції про порядок реєстрації представництв іноземних суб'єктів господарської діяльності в Україні» від 18 січня 1996 р. № 30 // Урядовий кур'єр. – 1996. - № 40 – 41. – 29 лютого.
 42. Наказ Міністерства України у справах науки і технологій «Щодо затвердження Порядку ведення Державного реєстру технопарків та інноваційних структур інших типів» від 30 жовтня 1998 р. № 281 // Офіційний вісник України. - 1998. - № 46. - Ст. 1720.
 43. Наказ Міністерства економіки України, Міністерства фінансів України «Про затвердження Тимчасової методики розрахунку балансу інтересів держави та інвестора при укладанні угод про розподіл продукції у сфері видобування вуглеводнів» від 23 серпня 2007 р. № 278/969 // Офіційний вісник України. - 2007. - № 70. – Ст. 2666.
 44. Наказ Державного агентства України з інвестицій та інновацій «Про затвердження Порядку проведення конкурсного відбору регіональних і галузевих інноваційних програм, які впроваджуватимуться за рахунок бюджетних коштів» від 17 жовтня 2007 р. № 105 // Офіційний вісник України. - 2007. - № 83. - Ст. 3091.
 45. Аналіз правового регулювання діяльності інноваційних структур, підтримки малого та середнього підприємництва в Україні (регіональний аспект): наукове видання / [С. В. Глібка Ю. Є. Атаманова та ін.]; за ред. С. В. Глібка, Ю. Є. Атаманової, О. В. Черкасова. - Х.: Право, 2018. - 96 с.
 46. Атаманова Ю. До проблем правової кваліфікації та функціонування технологічних парків в Україні / Ю. Атаманова // Підприємництво, господарство і право. - 2006. - № 10. - С. 31-34.
 47. Атаманова Ю.Є. Господарсько-правове забезпечення інноваційної політики держави: Монографія / Ю.Є. Атаманова. – Харків, Видавництво «ФІНН», 2008. – 424 с.
 48. Атаманова Ю.Є. Інноваційне право України: проблеми теорії та систематизації: монографія. - Х.: Видавець СПД Вапнярчук Н.М., 2005. - 128с.
 49. Бліхар М.М. Правовий статус інвестора як суб'єкта інвестиційних відносин // Митна справа. - 2013. - № 4(88). - С. 296–305.
 50. Бударна В.О. Інвестиційна політика України: досвід законодавчого забезпечення / В.О. Бударна // Економіка та право. Серія «Право». - 2018. - №2 (50). - С. 41 — 49.
 51. Буклей Г.В. Співвідношення правового регулювання інвестиційної діяльності в Україні та Європейському Союзі / Г.В. Буклей // Управління розвитком. - 2014. № 6 (169). С. 69–71.
 52. Вакалюк В.А. Правове регулювання інвестиційної діяльності в Україні / В.А. Вакалюк // Економіка та управління національним господарством.

- 2017. - №16. - С. 122-126.
53. Вінник О.М. Відносини державно-приватного партнерства: проблеми вдосконалення правового регулювання в Україні / О.М. Вінник // <http://gisap.eu/ru/node/258>
54. Вінник О.М. Господарське право: навч. посіб. / О. М. Вінник. - 2-ге вид., змін. та допов. - Київ : Правова єдність, 2009. - 766 с.
55. Вінник О.М. Договірні відносини державно-приватного партнерства: проблеми правового регулювання / О.М. Вінник // Вісник Вищої ради юстиції. - 2013. - № 2 (14). - С. 90 — 107.
56. Вінник О.М. Технології державно-приватного партнерства (правові аспекти) / О.М. Вінник // Демографія та соціальна економіка. - 2012. - № 1. - С. 110-119.
57. Вінник О.М. Угоди державно-приватного партнерства: проблеми правового регулювання / О.М. Вінник // Право та інноваційне суспільство. - 2013. - № 1.
58. Вінник О.М. Цифровізація економіки: проблеми нормативно-правового забезпечення / О.М. Вінник // Юридична Україна. - 2018. - № 1-2 (181-182). - С. 43-51.
59. Віхров О.П. Правове регулювання господарських відносин в окремих сферах і галузях економіки: навч. посіб. / О.П. Віхров. - К.: Юрінком Інтер, 2017. - 448 с.
60. Высоцкий Д. Понятие и правовые признаки инноваций / Д. Высоцкий // Підприємництво, господарство і право. - 2006. - № 11. - С. 97-101.
61. Гордієнко А. Проблемні питання господарсько-правового забезпечення інноваційного інвестування / А. Гордієнко // Підприємництво, господарство і право. - 2015. - № 10 (238). - С. 10-15.
62. Господарське право України: підручник. За ред. О.П. Подцерковного. - Одеса: Фенікс, 2018. - 616 с.
63. Договірне право. Особлива частина: Підручник / За ред.. О.В. Дзери. – К.: Юрінком Інтер, 2009. – 1200 с.
64. Зельдіна О. Захист прав інвесторів як складник інвестиційної привабливості України / О. Зельдіна // Підприємство, господарство і право. - 2018. - № 3. - С.51-55.
65. Зельдіна О.Р. Податкові пільги як складова інвестиційної привабливості України / О. Р. Зельдіна, В. В. Гришко // Юридична Україна - 2018. - № 1-2 (181-182). - С. 52 - 58.
66. Інвестиційне право: підручник / за заг. ред. Ю. М. Жорнокуя. Харків: Право, 2015. 510 с.
67. Ковальський Д.В., Хомченков Д.М. Аналітичний огляд стану розгляду господарськими судами України справ зі спорів за участю іноземних інвесторів, підприємств з іноземними інвестиціями // Вісник господарського судочинства. – 2011. - № 5. – С. 33 – 39.
68. Кольга Т.О. Поняття та види інвестицій / Т.О. Кольга // Держава і право. Юридичні і політичні науки. - 2015. - № 68.
69. Коссак В.М., Михайлів М.О. Правове регулювання іноземних

- інвестицій та міжнародної технічної допомоги в Україні: Підручник. – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2008.
70. Машковська Л. Правова характеристика пайового інвестиційного фонду // Підприємство, господарство і право. - 2018. - № 1. - С. 50-54.
71. Минюк Д. Юридична відповідальність суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності в Україні та порядок її застосування / Д. Минюк // Підприємництво, господарство і право. – 2007. - № 6. – С. 84 – 87.
72. Михайлюк Я. ТОП-5 підводних каменів інвестування в будівництво житла // Юридична газета. - 2018. - №21-22 (623-624). - С. 20-21.
73. Мілаш В. Законодавчі дефініції термінів «зовнішньоекономічна діяльність» і «зовнішньоекономічний договір»: подальший розвиток чи поглиблення дефекту / В. Мілаш // Право України. - 2019. - № 8. - С. 195 — 209.
74. Мілаш В.С. Захисні застереження в зовнішньоекономічному договорі: монографія. - Полтава, 2004. - 180 с.
75. Науково-практичний коментар Господарського кодексу України: 3-тє вид., перероб. і допов. / За заг. ред. В.С. Щербини, Н.Б. Пацурії. – К.: Юрінком Інтер, 2019. - 816 с.
76. Непомняща А. Інвестування в первинну нерухомість: переваги та ризики / А. Непомняща // Юридична газета. - 2019. - № 35 (689). - С.10-11.
77. Поєдинок В.В. Інвестиція як правове поняття / В. Поєдинок // Вісник господарського судочинства. – 2009. - № 5. – С. 58 – 64.
78. Поєдинок В.В. Правова характеристика об'єкта інвестування / В.В. Поєдинок // Вісник господарського судочинства. – 2009. - № 6. – С. 93 – 100.
79. Поєдинок В.В. Правове регулювання інвестиційної діяльності: теоретичні проблеми: монографія / В.В. Поєдинок. – Ніжин: ТОВ «Видавництво «Аспект-Поліграф», 2013. – 480 с.
80. Полатай В. Поняття інвестиції як правової категорії / В. Полатай // Право України. 1999. № 9. Ст. 39- 41, 61.
81. Поляк О.І. Державні гарантії захисту інвестицій в Україні в умовах членства в СОТ / О.І. Поляк // Інвестиції: практика та досвід. - 2012. - № 22. - С. 109–11.
82. Правові основи зовнішньоекономічної діяльності: навчальний посібник. За відповід. ред. Л.С. Сміяна. – К.: КНТ, 2008. – 416 с.
83. Принципи міжнародних комерційних договорів (Принципи УНІДРУА) // Принципы международных коммерческих договоров УНИДРУА. 2004. - М.: Статут, 2006.
84. Розовский Б.Г. Рынок в ожидании эпохи социализма оцифрованной экономики: монография / Б.Г. Розовский. - Северодонецк, 2019.
85. Силич А.В. Вирішення інвестиційних спорів у міжнародних організаціях / А.В. Силич // Управління розвитком. - 2014. - № 6 (169). - С. 84–86.
86. Симсон О.Э. Инвестиционные и инновационные правоотношения:

- Перспективы развития публичной и частной сфер: Монография. - К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2005. - 416 с.
87. Сімсон О. Державно-приватне партнерство в інноваційній сфері / О. Сімсон // Вісник Академії правових наук України. - 2011. - № 4. - С. 222-230.
88. Сімсон О. Правова природа відносин державно-приватного партнерства в інноваційній сфері / О. Сімсон // Вісник Академії правових наук України. - 2012. - № 1. - С.233-241.
89. Симсон О.Э. Инвестиционные и инновационные правоотношения: Перспективы развития публичной и частной сфер: Монография. - К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2005. - 416 с.
90. Сімсон О.Е. Правова модель приватно-публічного партнерства в інноваційній сфері: монографія / О.Е. Сімсон; Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого". - Х. : Право, 2013. - 446 с.
91. Спасибо-Фатеева І., Шуміло І. Віртуальні технопарки / І. Спасибо-Фатеева, І. Шуміло // Вісник Академії правових наук. – 2011. - № 1. – С. 147 – 158.
92. Стефанишин Г.С., Лиса О.І. Правове регулювання інвестиційної діяльності в Україні / Г.С. Стефанишин, О.І. Лиса // Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України. - 2011. - № 11. - С. 302–309.
93. Тарнавський Р.В. Господарсько-правове стимулювання венчурного інвестування в Україні: автореф. дис... к.ю.н. (12.00.04). - Одеса: НУ «Одеська юридична академія», 2017. - 22 с.
94. Хрімлі О.Г. Напрями модернізації інституту захисту прав інвесторів у сфері господарювання / О.Р. Зельдіна, О.Г. Хрімлі // Підприємництво, господарство і право. - 2017. - № 1. - С. 65-69.
95. Хрімлі О.Г. Питання періодизації законодавства про захист прав інвесторів / О.Г. Хрімлі // Сучасний вимір держави і права: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Львів, 20–21 травня 2016). - Л., 2016. - С. 96-97.
96. Хрімлі О.Г. Теоретичні питання щодо вирішення спорів в інвестиційному міжнародному арбітражі / О.Г. Хрімлі // Часопис Київського університету права. - 2016. - № 3. - С. 409-412.
97. Школьний Є. Проблеми визначення правового статусу держави при здійсненні нею зовнішньоекономічної діяльності / Є. Школьний // Підприємництво, господарство і право. - 2015. - № 5 (233). - С. 63-66.
98. Школьний Є. Юридична відповідальність держави як суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності / Є. Школьний // Підприємництво, господарство і право. - 2017. - № 11. - С. 70-74.
99. Щербина В.С. Господарське право: підручник / В.С. Щербина. – 5-те вид., перероб. і допов. - К.: Юрінком Інтер, 2012. – 600 с.

Семінарське заняття 11. Правове регулювання фінансів і банківської діяльності

Питання для обговорення на семінарському занятті

1. Поняття, особливості фінансової діяльності суб'єктів господарювання.
2. Поняття, види та правове становище банків.
3. Види фінансових послуг, що надаються банками, та їх публічно-правові обмеження.
4. Правове становище окремих видів фінансових установ.
5. Порядок відкриття рахунків суб'єктам господарювання у банку.
6. Порядок здійснення безготівкових розрахунків.
7. Депозитні операції банків.
8. Факторингові послуги банків.
9. Кредитний договір у сфері господарювання.

Теми для написання рефератів:

1. Поняття банківської таємниці, її правова охорона.
2. Особливості правового становища державних та комунальних банків.
3. Правові засади організації формування та обігу кредитних історій.
4. Правові засади діяльності бюро кредитних історій.
5. Новели законодавства про валюту й валютні операції.
6. Особливості здійснення споживчого кредитування.
7. Правове регулювання капіталізації банків.

Ситуаційні задачі

Задача 1

Гр. Свиридов А.І. відкрив у банку поточний та депозитний рахунки. Через 3 роки він зареєструвався як фізична особа – підприємець і вирішив не відкривати інших рахунків у банку, використовуючи відкриті раніше рахунки для розрахунку з контрагентами за договорами, оплати за ліцензію, необхідну для здійснення ним господарської діяльності, тощо.

Чи вправі банк проводити операції з поточного і депозитного рахунків гр. Свиридова А.І. за його зобов'язаннями як фізичної особи – підприємця? Відповідь обґрунтуйте.

Задача 2

Товариство з додатковою відповідальністю «Азалія» мало у банку два поточні рахунки. Для зберігання вільних грошових коштів і отримання додаткових прибутків Товариство вирішило відкрити депозитний рахунок у банку.

Які документи необхідно надати до банку ТДВ «Азалія» для відкриття депозитного рахунку? Чи можуть філії ТДВ «Азалія» відкривати у банку власні поточні рахунки та використовувати кошти з поточних і депозитного рахунків ТДВ? На які рахунки мають надходити кошти, отримані за результатами господарської діяльності філій ТДВ?

Задача 3

ТОВ «Фінансові послуги» розмістило в рекламній газеті повідомлення про залучення від населення грошових коштів на «вигідних умовах» та про надання грошей у позику усім бажаючим під «низькі відсотки». На прохання клієнтів показати ліцензію на надання фінансових послуг працівники цього ТОВ відповідали, що вона у сейфі генерального директора, який перебуває у відпустці.

Які господарські операції належать до фінансових послуг? Чи встановлені законодавством вимоги до суб'єктів, які надають такі послуги? Які права мають клієнти фінансових установ щодо отримання інформації? До якого органу слід звернутися клієнтам ТОВ «Фінансові послуги» з проханням надати відомості про його легалізацію як до установи, що має право залучати кошти громадян та надавати позики (кредити)?

Задача 4

Фізична особа-підприємець Дмитрук О.І. з метою погашення заборгованості за кредитним договором перед банком «Енергія» продав останньому грошову вимогу до фізичної особи-підприємця Климова С.І., термін платежу якої вже настав. Банк запропонував ФОП Климову С.І. погасити грошову вимогу. Щоб оплатити вимогу, ФОП Климов С.І. був змушений терміново продати за зниженою ціною товар, отриманий від ФОП Дмитрука О.І. Після цього ФОП Климов С.І. пред'явив вимогу до ФОП Дмитрука О.І. про відшкодування збитків, викликаних порушенням останнім договору, укладеного між ними при виконанні договору купівлі-продажу товару, про заборону уступки вимоги.

Чи правомірна вимога ФОП Климова С.І.? Чи буде дійсною уступка банку «Енергія» грошової вимоги, якщо між ФОП Дмитруком О.І. і ФОП Климов С.І. існує договір про її заборону? Вирішіть справу.

Задача 5

Фізична особа-підприємець Казаков Б.І., який займається оптовою реалізацією жіночого взуття іноземного виробництва, взяв кредит у банку «Кредит Плюс» під уступку йому свого права вимоги на одержання грошей від фізичної особи-підприємця Волкова В.О., що займається роздрібним продажем взуття. Право грошової вимоги комерційного банку до ФОП Волкова В.О. виникне через один місяць, у момент передачі останньому ФОП Казаковим Б.І. взуття.

Після одержання взуття від ФОП Казакова Б.І. ФОП Волков В.О. сплатив банку «Кредит Плюс» грошову вимогу. При цьому виявилось, що сплачена ним сума перевищила суму боргу ФОП Казакова Б.І. банку «Кредит Плюс», забезпеченого уступкою вимоги. У процесі продажу з'ясувалось, що взуття, отримане ФОП Волковим В.О. від ФОП Казакова Б.І., має невеликі дефекти. У зв'язку з цим ціну на нього довелося знизити. ФОП Волков В.О. поніс збитки і звернувся до банку «Кредит Плюс» з вимогою повернення суми, що перевищує суму боргу, забезпечену уступкою вимоги.

Чи правомірною вимога ФОП Волкова В.О. до комерційного банку «КредитПлюс»? Коли право на уступку майбутньої грошової вимоги перейшло до банку «Кредит Плюс»? Вирішіть справу.

Тести

Тест 1

Сторонами договору факторингу є:

- а) банк і клієнт;
- б) позикодавець і позичальник;
- в) кредитор і боржник;
- г) фактор і клієнт.

Тест 2

Фактором за договором факторингу може бути:

- а) будь-яка фізична або юридична особа;
- б) банк або фінансова установа;
- в) банк або фінансова установа, а також фізична особа - підприємець, яка відповідно до закону має право здійснювати факторингові операції;
- г) господарська організація.

Тест 3

Клієнтом у договорі факторингу може бути:

- а) фізична або юридична особа, яка є суб'єктом підприємницької діяльності;
- б) фізична особа - підприємець;
- в) органи місцевого самоврядування;
- г) будь-який учасник цивільних правовідносин.

Тест 4

Договір факторингу може бути:

- а) реальним або консенсуальним, взаємним, відплатним;
- б) лише консенсуальним, взаємним, відплатним;
- в) лише реальним, взаємним, відплатним;
- г) договором приєднання, двостороннім, відплатним.

Тест 5

Договір факторингу є договором:

- а) публічним;
- б) змішаним;
- в) приєднання;
- г) умовним.

Тест 6

Предметом договору факторингу може бути:

- а) право грошової вимоги, строк платежу за якою настав (наявна вимога);

- б) право вимоги, яке виникне в майбутньому (майбутня вимога);
- в) уступка грошової вимоги, якщо вона не передбачена договором факторингу;
- г) все, зазначене в п. а) — б).

Рекомендована література та нормативно-правові акти:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради. - 1996. - № 30. - Ст. 141.
2. Закон України «Про інформацію» від 2 жовтня 1992 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1992. - № 48. – Ст. 650.
3. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 7 грудня 2000 р. // Урядовий кур'єр. – 2001. - № 8. – 17 січня.
4. Закон України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» від 5 квітня 2001 р. // Офіційний вісник України. – 2001. - № 20. – Ст. 828.
5. Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» від 17 липня 2001 р. // Відомості Верховної Ради. - 2002. - № 1. - Ст. 1.
6. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. // Голос України. - 2003. - 14 березня.
7. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. // Голос України. – 2003. - № 45 - 48.
8. Закон України «Про організацію формування та обігу кредитних історій» від 23 червня 2005 р. // Офіційний вісник України. – 2005. - № 29. – Ст. 1690.
9. Закон України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» від 23 лютого 2012 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2012. - № 50. – Ст. 564.
10. Закон України «Про споживче кредитування» від 15 листопада 2016 р. // Відомості Верховної Ради. - 2017. - № 1. - Ст. 2.
11. Закон України «Про спрощення процедур реорганізації та капіталізації банків» від 23 березня 2017 р. // Відомості Верховної Ради. - 2017. - № 21. - Ст. 241.
12. Закон України «Про валюту та валютні операції» від 21 червня 2018 р. // Відомості Верховної Ради. - 2018. - № 30. - Ст. 239.
13. Постанова Правління Національного банку України «Про затвердження Інструкції про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземних валютах» від 12 листопада 2003 р. № 492 // Офіційний вісник України. – 2003. - № 51 (частина 1). – Ст. 2707.
14. Постанова Правління Національного банку України «Про затвердження Інструкції про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті» від 21 січня 2004 р. № 22 // Офіційний вісник України. – 2004. - № 13. – Ст. 908.
15. Постанова Правління Національного банку України «Про затвердження Правил розрахунку банками України загальної вартості кредиту для споживача та реальної річної процентної ставки за договором про

- споживчий кредит» від 8 червня 2017 р. № 49 // Офіційний вісник України. - № 52. - Ст. 1595.
16. Постанова Правління Національного банку України «Про затвердження Положення про ліцензування банків» від 22 грудня 2018 р. № 149 // Офіційний вісник України. - 2019. - № 12. - Ст. 435.
 17. Постанова Пленуму Вищого господарського суду «Про деякі питання практики вирішення спорів, що виникають з кредитних договорів» від 24 листопада 2014 р. № 1 // Вісник господарського судочинства. – 2015. - №1.
 18. Довідка за результатами вивчення судової практики вирішення спорів, пов'язаних із застосуванням банківського законодавства (2018 р.) // https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/Dovidka_banki_2.pdf
 19. Віхров О.П. Правове регулювання господарських відносин в окремих сферах і галузях економіки: навч. посіб. / О.П. Віхров. - К.: Юрінком Інтер, 2017. - 448 с.
 20. Возняковська К. Щодо основних суміжних категорій інституту неплатоспроможності банківських установ // Підприємство, господарство і право. - 2018. - № 5. - С. 68-72.
 21. Возняковська К. Щодо проблем капіталізації банківських установ в умовах економіко-правових реформ в Україні // Підприємство, господарство і право. - 2017. - № 7. - С. 26-30.
 22. Герасименко Н.О. Комунальні банки: реалії і перспективи правового регулювання / Н.О. Герасименко // Економіка і право. – 2013. – № 2 (36). – С. 81-87.
 23. Герасименко Н.О. Поняття і господарсько-правові ознаки комунальних банків / Н.О. Герасименко // Правничий вісник Університету «КРОК». – 2011. – Вип. 10.– С. 52-59.
 24. Герасименко Н.О. Права комунальних банків: перспективи законодавчого врегулювання / Н.О. Герасименко // Підприємництво, господарство і право. – 2012. – № 12. – С. 161-164.
 25. Герасименко Н.О. Правове регулювання здійснення господарської діяльності комунальними банками / Право комунальної власності: сучасний погляд та перспективи розвитку: моногр. / за заг. ред. В.А. Устименка; НАН України, Ін-т економіко-правових досліджень. – Донецьк: ІЕП НАН України, 2013. – С. 376-402.
 26. Герасименко Н.О. Удосконалення організаційно-господарських повноважень органів місцевого самоврядування по відношенню до комунальних банків / Н.О. Герасименко // Підприємництво, господарство і право. – 2013. – № 10. – С. 101-106.
 27. Герасименко Н.О. Удосконалення правового регулювання здійснення комунальним банком господарських операцій / Н.О. Герасименко // Порівняльно-аналітичне право. – 2013. – № 3-2. – С. 158-161.
 28. Науково-практичний коментар Господарського кодексу України: 3-тє вид., перероб. і допов. / За заг. ред. В.С. Щербини, Н.Б. Пацурії. – К.: Юрінком Інтер, 2019. - 816 с.

29. Подцерковний О. П. Господарське право: підручник. - К: Фенікс, 2018. - 616 с.
30. Попова А. Ринки небанківських фінансових послуг та їх інструменти / А. Попова // Право України. - 2018. - № 5. - С. 136-150.
31. Сироваткін С.А. Суб'єкти правовідносин у сфері кредитування в іноземній валюті / С.А. Сироваткін // Економіка та право. Серія «Право». - 2018. - № 2 (50). - С. 56 — 63.
32. Токунова А. Розумний строк надання доказів відступлення права вимоги за договором факторингу // Вісник Національної академії правових наук. - 2013. - № 3. - С. 222 — 226.
33. Шаповалова А. Правові проблеми банківської таємниці / А. Шаповалова // Право України. - 2007. - № 2. - С. 102 – 105.

Семінарське заняття 12. Правове регулювання страхової діяльності

Питання для обговорення на семінарському занятті

1. Загальні положення про страхову діяльність.
2. Законодавство про страхову діяльність.
3. Правове становище учасників страхової діяльності.
4. Державний нагляд за страховою діяльністю.
5. Договори страхування в системі господарських договорів.

Теми для написання рефератів:

1. Історія становлення інституту страхування у світі.
2. Повноваження об'єднання страховиків.
3. Правові засади інституту перестраховання.
4. Страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів.
5. Правові засади, види і порядок страхування у галузі сільського господарства.
6. Правові засади страхування у галузі транспорту.
7. Страхування підприємницьких ризиків.
8. Правовий статус аварійних комісарів.
9. Правове становище страхових (перестрахових) брокерів.
10. Правове становище страхових (перестрахових) агентів.

Тести

Тест 1

Договір, за яким страховик страхує в іншого страховика ризик виконання частини своїх обов'язків перед страхувальником, є договором:

- а) страхування;
- б) перестраховання;
- в) страхування підприємницького ризику;
- г) страхування кредитних ризиків.

Тест 2

Договір страхування - це договір:

- а) односторонній;
- б) безоплатний;
- в) публічний;
- г) алеаторний.

Тест 3

Якщо при укладенні договору страхування страхувальник призначив фізичну або юридичну особу для одержання страхової виплати (вигодонабувача), то такий договір є договором:

- а) публічним;
- б) договором приєднання;
- в) на користь третьої особи;
- г) алеаторним.

Тест 4

Договір страхування вступає в силу з моменту:

- а) підписання договору;
- б) сплати першого страхового внеску;
- в) виплати страхового відшкодування;
- г) виплати страхової суми.

Тест 5

Договір страхування повинен бути укладений у формі:

- а) будь-якій;
- б) усній;
- в) письмовій нотаріально посвідченій;
- г) простій письмовій.

Тест 6

Сторонами договору страхування є:

- а) страховик, страхувальник, застрахована особа і вигодонабувач;
- б) страховик, страхувальник і треті особи;
- в) страховик і страхувальник;
- г) страхові посередники, страховик і страхувальник.

Тест 7

В якості страховиків договори страхування можуть укладати:

- а) будь-які юридичні особи;
- б) юридичні та фізичні особи;
- в) тільки юридичні особи, які мають ліцензію на здійснення страхової діяльності.

Тест 8

Хто видає ліцензії страховим компаніям для здійснення страхової діяльності:

- а) Міністерство економіки України;
- б) Національний банк України;
- в) Комітет у справах нагляду за страховою діяльністю;
- г) Моторне (транспортне) страхове бюро.

Тест 9

В яких організаційно-правових формах може бути створений страховик (страхова компанія):

- а) повне та командитне товариство;
- б) акціонерне товариство;
- в) товариство з додатковою відповідальністю;
- г) у всіх формах, зазначених у п. а) - в).

Тест 10

Предметом безпосередньої діяльності страховика може бути:

- а) страхування;
- б) перестрахування;
- в) фінансова діяльність, пов'язана з формуванням, розміщенням страхових резервів та їх управлінням;
- г) вся діяльність, зазначена в п. а) — в).

Тест 11

Страхувальниками за договором страхування можуть бути:

- а) тільки юридичні особи;
- б) будь-які фізичні особи;
- в) юридичні особи та дієздатні фізичні особи;
- г) будь-які юридичні та фізичні особи.

Тест 12

Згідно із законодавством України страховими посередниками є:

- а) страхові агенти;
- б) страхові брокери;
- в) перестрахові брокери;
- г) всі особи, зазначені в п. а) - в).

Тест 13

Фізичні особи або господарські організації, які діють від імені та за дорученням страховика і виконують частину його функцій у сфері страхової діяльності є:

- а) страховими агентами;
- б) страховими брокерами;
- в) перестраховими брокерами;

г) аварійними комісарами.

Тест 14

Майнові інтереси, які не суперечать закону і пов'язані з відшкодуванням шкоди, завданої страхувальником, є предметом договору:

- а) перестраховання;
- б) особистого страхування;
- в) майнового страхування;
- г) страхування відповідальності.

Тест 15

Суброгація - це перехід права вимоги до особи, яка відповідальна за настання страхового випадку:

- а) від страхувальника до страховика;
- б) від страховика до страхувальника;
- в) від страхувальника до вигодонабувача;
- г) від страховика до застрахованої особи.

Тест 16

До істотних умов договору страхування належать:

- а) франшиза, розмір страхового платежу та строк договору;
- б) сторони договору страхування;
- в) предмет, строк договору, страховий випадок, розмір страхового платежу;
- г) страховий ризик та страховий платіж.

Тест 17

Страховий ризик — це:

- а) певна подія, на випадок якої проводиться страхування і яка має ознаки ймовірності та випадковості настання;
- б) подія, яка не має ознак ймовірності та випадковості її настання;
- в) подія, настання якої залежить від волі учасників страхових правовідносин;
- г) подія, з настанням якої страховик зобов'язаний виплатити страхувальнику страхове відшкодування.

Тест 18

Страхове відшкодування - це страхова виплата, яка здійснюється страховиком у межах страхової суми при настанні страхового випадку за договорами:

- а) особистого та майнового страхування;
- б) майнового страхування і страхування відповідальності;
- в) страхування життя та страхування здоров'я;
- г) страхування відповідальності та особистого страхування.

Тест 19

Страховий внесок - це:

- а) плата страховика страхувальнику у зв'язку з настанням страхового випадку;
- б) податок, який сплачує страховик до державного бюджету;
- в) плата за страхування;
- г) страхова сума, визначена договором.

Тест 20

Страховик зобов'язаний, як тільки стане відомо про настання страхового випадку, вжити заходів щодо оформлення всіх необхідних документів для своєчасного здійснення страхової виплати страхувальникові, протягом:

- а) п'ятнадцяти робочих днів;
- б) десяти робочих днів;
- в) семи робочих днів;
- г) двох робочих днів.

Питання для самоконтролю

1. Що таке страхування?
2. Які форми страхування є в Україні?
3. Хто є учасниками правовідносин у сфері страхування?
4. Дайте визначення понять «страховики» та «страхувальники».
5. Які види включає обов'язкове страхування?

Рекомендована література та нормативно-правові акти:

1. Закон України «Про страхування» від 7 березня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1996. - № 18. - Ст. 78.
2. Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» від 12 липня 2001 р. // Офіційний вісник України. - 2001. - № 32. - Ст. 1457.
3. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. // Голос України. 2003. № 49-50.
4. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. // Голос України. 2003. № 45-48.
5. Закон України «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів» від 1 липня 2004 р. // Відомості Верховної Ради України. - 2005. - № 1. - Ст. 1.
6. Постанова Кабінету Міністрів України «Про Порядок провадження діяльності страховими посередниками» від 18 грудня 1996 р. № 1523 // Зібрання постанов Уряду України. - 1996. - № 21. - Ст. 590.
7. Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України «Про затвердження Положення про реєстрацію страхових перестрахових брокерів і ведення державного реєстру страхових та перестрахових брокерів» від 28 травня 2004 р. № 736 //

- Офіційний вісник України. - 2004. - № 26. - Ст. 1721.
8. Постанова правління НБУ «Про затвердження Положення про організацію, проведення та оформлення результатів інспекційних перевірок учасників ринків небанківських фінансових послуг» від 26 лютого 2021 р. № 22 // Офіційний вісник України. - 2021. - № 25. - Ст. 1216.
 9. Постанова правління НБУ «Про затвердження Положення про визначення умов провадження діяльності з надання фінансових послуг, здійснення яких потребує відповідної ліцензії (ліцензійних умов)» від 30 березня 2021р. № 27 // Офіційний вісник України. - 2021. - № 29. - Ст. 1671.
 10. Огляд за результатами вивчення судової практики вирішення господарськими судами спорів, що виникли з договорів страхування (2018-2019 роки) // https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/Ogljad_KGS_2018_2019.pdf
 11. Дайджест судової практики Великої Палати Верховного Суду у справах, пов'язаних зі страховими правовідносинами (2019 р.) // <https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/Dajdjest.pdf>
 12. Огляд практики щодо розгляду Верховним Судом справ у сфері страхування, якщо такі рішення ухвалені у спорах, віднесених до юрисдикції господарських судів, за січень 2020 року – квітень 2021 року // https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/Oglyad_strahuvannya_2020_2021.pdf
 13. Віхров О.П. Правове регулювання господарських відносин в окремих сферах і галузях економіки: навч. Посіб. - К.: Юрінком Інтер, 2017. - 448с.
 14. Войцеховська І.М. Господарсько-правове регулювання перестрахової діяльності: дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: 12.00.04 «Господарське право; господарсько-процесуальне право» / І. М. Войцеховська. – Київ, 2017. – 241 с.
 15. Войцеховська І.М. Державне регулювання перестрахової діяльності: об'єктивна необхідність та форми здійснення / І.М. Войцеховська // Часопис Київського університету права. – № 2. – 2016. – С. 197–200.
 16. Войцеховська І.М. Поняття і сутність перестраховування / І. М. Войцеховська. // Юридичний вісник. Повітряне і космічне право. – 2015. – № 1 (34). – С. 110–114.
 17. Войцеховська І.М. Поняття, ознаки та зміст перестрахової діяльності / І. М. Войцеховська. // Адміністративне право і процес. – 2015. – № 3 (13). – С. 298–305.
 18. Войцеховська І.М. Поняття, види та класифікація підприємницького ризику / І.М. Войцеховська // Право і суспільство. – 2014. – № 6-1, частина 2. – С. 84–89.
 19. Горіславська І. Аварійний комісар як суб'єкт аграрних страхових правовідносин / І. Горіславська // Підприємництво, господарство і

- право. – 2012. - № 6. – С. 132 – 134.
20. Господарське право України: підручник. За ред. О.П. Подцерковного. - Одеса: Фенікс, 2018. - 616 с.
 21. Заєць О. Особливості діяльності аварійних комісарів та їх роль при з'ясуванні причин і обставин страхових випадків в Україні / О. Заєць // Підприємництво, господарство і право. - 2010. - № 3. - С. 98-100.
 22. Науково-практичний коментар Господарського кодексу України: 3-тє вид., перероб. і допов. / За заг. ред. В.С. Щербини, Н.Б. Пацурії. – К.: Юрінком Інтер, 2019. - 816 с.
 23. Пацурія Н. Страхування підприємницьких ризиків як засіб забезпечення правового порядку в сфері господарювання / Н. Пацурія, І. Войцеховська // Юридичний вісник. - 2014. - № 4. - С. 147-151.
 24. Подцерковний О. П. Господарське право: підручник. - К: Фенікс, 2018. - 616 с.
 25. Правове регулювання діяльності у сфері страхування та перестраховання: проблеми теорії та практики: монографія / Н. Б. Пацурія, І. М. Войцеховська, А. С. Головачова. – К.: Видавництво Ліра-К, 2017. – 256 с.
 26. Правове регулювання страхової діяльності: навч. посіб. / О.П. Гетманець, О.М. Шуміло, Т.В. Колеснік та ін. ; за ред. О.П. Гетманець, О.М. Шуміла. – К.: Хай-Тек Прес, 2014. – 400 с.
 27. Резнікова В. Оцінка ризиків у підприємстві та управлінні ними / В. В. Резнікова, Р. Стефанчук // Право України. - 2018. - № 5. - С. 101-115.
 28. Резнікова В.В. Правове становище страхових (перестрахових) брокерів як посередників на страховому ринку / В. В. Резнікова // Вісник господарського судочинства. – 2009. - № 5. – С. 87 – 95.
 29. Семеняка В. Правила страхування: теоретико-правові та прикладні аспекти / В. Семеняка // Право України. - 2007. - № 4. - С. 47-50.
 30. Щербина В. С. Господарське право: підручник / В. С. Щербина. — 6-те вид., перероб. і допов. — К.: ЮрінкомІнтер, 2013. — 640 с.

Додаток А – Орієнтовний перелік питань до іспиту

1. Поняття господарського права України. Предмет, мета та метод господарського права України.
2. Поняття, ознаки та види господарських відносин. Учасники відносин у сфері господарювання.
3. Основні принципи правового регулювання господарських відносин та їх значення під час здійснення господарсько-правового впливу.
4. Система господарського законодавства України. Напрями модернізації господарського законодавства.
5. Поняття та види господарської діяльності. Відмежування господарської діяльності від господарського забезпечення діяльності негосподарюючих суб'єктів.
6. Поняття, ознаки та класифікація суб'єктів господарювання.
7. Фізичні особи - суб'єкти підприємницької діяльності.
8. Підприємство та його види.
9. Державні унітарні підприємства та їх види.
10. Установчі документи господарських організацій. Вимоги до оформлення документів, які подаються державному реєстратору.
11. Правове регулювання реєстрації суб'єктів господарювання. Державний реєстратор.
12. Поняття та види господарських товариств.
13. Особливості правового статусу акціонерного товариства (у порівнянні з іншими формами господарських товариств).
14. Порядок створення акціонерного товариства.
15. Правовий статус товариства з обмеженою відповідальністю.
16. Особливості правового статусу повного товариства.
17. Правовий статус командитного товариства.
18. Поняття та види кооперативів. Порядок управління.
19. Господарські об'єднання (асоціації, корпорації, консорціуми, концерни).
20. Холдингові компанії.
21. Торгово-промислові палати.
22. Товарні біржі.
23. Правовий статус фондових бірж.
24. Речові права у сфері господарювання: право власності, право господарського відання, право оперативного управління та інші.
25. Майно суб'єктів господарювання та джерела його формування.
26. Майновий стан та облік майна суб'єкта господарювання. Оцінка майна та майнових прав.
27. Використання у господарській діяльності прав інтелектуальної власності.
28. Поняття та види господарських зобов'язань. Підстави виникнення

- господарських зобов'язань.
29. Поняття господарського договору. Істотні умови господарських договорів.
 30. Загальний порядок укладення господарських договорів. Особливості укладення договорів за конкурсом, на аукціоні (публічних торгах), на біржах, за державним замовленням. Укладення господарських договорів за рішенням суду.
 31. Порядок зміни та розірвання господарських договорів.
 32. Загальні умови виконання господарських зобов'язань. Підстави припинення господарських зобов'язань.
 33. Підстави та наслідки визнання господарського договору недійсним, неукладеним.
 34. Поняття, умови та правові форми державно-приватного партнерства.
 35. Особливості договорів, укладених в рамках державно-приватного партнерства.
 36. Поняття та значення державного регулювання економіки. Засоби державного регулювання господарської діяльності.
 37. Ліцензування: порядок видачі, переоформлення та
 38. анулювання ліцензій.
 39. Технічне регулювання та його правове регулювання.
 40. Правові джерела регулювання ціноутворення в Україні. Види цін та тарифів, порядок їх встановлення. Відповідальність за порушення законодавства про ціни.
 41. Державна підтримка малого підприємництва.
 42. Контроль за здійсненням господарської діяльності. Порядок проведення перевірок суб'єктів господарської діяльності.
 43. Державна регуляторна політика.
 44. Поняття економічної конкуренції. Загальна характеристика правопорушень у сфері конкуренції.
 45. Правовий статус Антимонопольного комітету України, його структура та компетенція.
 46. Антиконтурентні узгоджені дії суб'єктів господарювання.
 47. Зловживання монополюним положенням на ринку.
 48. Контроль за концентрацією суб'єктів господарювання.
 49. Недобросовісна конкуренція та форми її здійснення.
 50. Антиконтурентні дії органів влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління та контролю.
 51. Відповідальність за порушення законодавства про захист економічної конкуренції.
 52. Поняття суб'єктів природних монополій та суміжних ринків. Органи, що здійснюють державне регулювання діяльності природних монополій.
 53. Поняття та ознаки господарського зобов'язання.
 54. Класифікація господарських зобов'язань.
 55. Порядок виконання господарських зобов'язань.

56. Укладання, зміна та розірвання господарських зобов'язань.
57. Способи забезпечення господарських зобов'язань.
58. Поняття та ознаки господарського договору.
59. Класифікація господарських договорів.
60. Нормативно-правове регулювання ціноутворення.
61. Види цін і їхня класифікація.
62. Органи, що здійснюють регулювання цін і ціноутворення.
63. Відповідальність у сфері ціноутворення.
64. Поняття, ознаки та види господарсько-правової відповідальності.
65. Підстави господарсько-правової відповідальності. Господарське правопорушення як підстава господарсько-правової відповідальності.
66. Підстави і порядок застосування господарських санкцій.
67. Відшкодування збитків.
68. Неустойка (штрафні санкції) та адміністративно-господарські санкції.
69. Особливості застосування оперативного-господарських санкцій.
70. Поняття та ознаки банкрутства.
71. Види і правовий статус учасників провадження у справі про банкрутство.
72. Стадії провадження у справі про банкрутство.
73. Матеріально-правові та процесуально-правові підстави відкриття провадження у справі про банкрутство.
74. Судові процедури, що застосовуються до боржника в процесі провадження справи про банкрутство (розпорядження майном боржника, санація, ліквідаційна процедура), особливості цих судових процедур.
75. Черговість задоволення вимог кредиторів під час ліквідаційної процедури.
76. Підстави спеціального регулювання певних видів господарських відносин. Поняття виду та галузі господарської діяльності.
77. Класифікація господарських відносин на галузі та види. Поняття, структура і значення Класифікатора видів економічної діяльності.
78. Характеристика договору поставки: правове регулювання, специфічні ознаки, умови договору.
79. Договір контрактації сільськогосподарської продукції: поняття, сторони, зміст, правове регулювання.
80. Характеристика договору міни (бартеру).
81. Договір постачання енергетичними та іншими ресурсами через приєднану мережу: поняття, особливості правового становища сторін, зміст, система правового регулювання.
82. Правила постачання окремих видів енергії.
83. Характеристика договору зберігання у товарному складі.
84. Договір оренди майна: правове регулювання, поняття, ознаки та умови договору.
85. Поняття, умови договору фінансового лізингу.
86. Поняття інвестицій та інвестиційної діяльності.

87. Поняття інновацій та інноваційної діяльності.
88. Поняття, види зовнішньоекономічної діяльності. Ознаки зовнішньоекономічної діяльності.
89. Поняття та ознаки зовнішньоекономічного договору.
90. Правове регулювання зовнішньоекономічних договорів.
91. Правила ІНКОТЕРМС у системі правового регулювання зовнішньоекономічних договорів.
92. Порядок відкриття рахунків суб'єктам господарювання у банках.
93. Порядок та форми розрахунків у господарському обороті.
94. Поняття страхової діяльності. Законодавство про страхову діяльність.
95. Види страхування та страхових правовідносин за законодавством України.